

Perspektive ruralnoga razvoja prostora Višnjice

Komes, Silvija

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:984070>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Silvija Komes

Perspektive ruralnoga razvoja prostora Višnjice

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku

Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

radi stjecanja akademskog zvanja

magistre geografije

Zagreb

2017.

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija Geografija;
smjer: Prostorno planiranje i regionalni razvoj pri Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu,
pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Aleksandra Lukića

Perspektive ruralnoga razvoja prostora Višnjice

Silvija Komes

Izvadak:

Prostor Višnjice obuhvaća ukupno šest naselja koja administrativno pripadaju Gradu Lepoglavi u Varaždinskoj županiji. Pogраниčnim položajem na ruralnoj periferiji Grada javljaju se brojni, općeniti ali i specifični, razvojni problemi koji poprimaju sve veće razmjere, prvenstveno u demografskoj strukturi ovog ruralnog prostora. Sve izraženijom centralizacijom gradskoga središta te zatvaranjem lokalnog graničnoga prijelaza, Višnjica gubi tranzitnu ulogu i pada broj funkcija lokalnog centra što posljedično utječe na kvalitetu života domaćega stanovništva.

Rezultati anketiranja, intervjuiranja te GIS analize, ukazuju na stvarno stanje u prostoru te pružaju uvid u „srž“ problema. S obzirom na brojne prednosti života u ovom ruralnom prostoru i navedene razvojne probleme, predložene su određene smjernice razvoja primjenom kojih bi došlo do stabilizacije postojećih destabilizacijskih procesa, odnosno davanja pozitivnih razvojnih impulsa u prostoru.

77 stranice, 25 grafičkih priloga, 4 tablice, 38 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: ruralni prostor, pogranični položaj, razvoj, demografska struktura, revitalizacija poljoprivrednih površina, valorizacija, mlada radna snaga u inozemstvu

Voditelj: izv. prof. dr. sc. Aleksandar Lukić

Povjerenstvo: izv. prof. dr. sc. Aleksandar Lukić
doc. dr. sc. Dubravka Spevec
doc. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 7. 2. 2017.

Rad prihvaćen: 7. 12. 2017.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Perspectives of rural development of Višnjica

Silvija Komes

Abstract:

The area of Višnjica includes a total of six settlements that administratively belong to the Town of Lepoglava in the Varaždin County. The border location on the rural periphery of the Town causes numerous general but also specific development problems that take on increasing proportions, particularly in the demographic structure of this rural area. With the rising centralization of the town center, as well as with the closing of the local border crossing, Višnjica loses its transit role and the number of functions of the local center decreases, which consequently affects the quality of life of the local population.

The Questionnaire survey results, interviews and GIS Analysis, point to the real state of the rural space and provide an insight into the essence of the problem. Regarding many benefits of life in this rural area and the above-mentioned development problems, certain development guidelines have been proposed which would have the effect of stabilizing the existing destabilization processes and giving positive developmental impulses in the space.

77 pages, 25 figures, 4 tables, 38 references; original in Croatian

Keywords: rural area, border location, demographic structure, revitalization of agricultural areas, valorization, young workforce abroad

Supervisor: Aleksandar Lukić, PhD, Associate Professor

Reviewers: Aleksandar Lukić, PhD, Associate Professor
Dubravka Spevec, PhD, Assistant Professor
Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor

Thesis submitted: February 7th 2017

Thesis accepted: December 7th 2017

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
1.1. Predmet istraživanja, prostorni i vremenski obuhvat.....	2
1.2. Dosadašnja istraživanja.....	2
1.3. Ciljevi i zadaci istraživanja	3
1.4. Hipoteze	4
2. Metodologija istraživanja	5
3. Prostor istraživanja	6
4. Historijskogeografski razvoj Višnjičkog kraja	8
4.1. Počeci naseljavanja današnjeg prostora Višnjice.....	8
4.2. Utjecaj obitelji Drašković na razvoj Višnjice	8
4.3. Začeci crkvenih institucija u Višnjici	9
4.4. Formiranje školstva i školske zadruge u Višnjici	11
4.5. Povijest zadrugarstva u Višnjici.....	13
4.6. Život seljaka u Višnjici	14
5. Analiza stanja prostora	16
5.1. Prirodno-geografska obilježja.....	16
5.1.1. Reljef	16
5.1.2. Klima	18
5.1.3. Vrednovanje reljefa i klime	19
5.1.4. Prirodni resursi	21
5.2. Demogeografska obilježja	22
5.2.1. Broj i prostorni razmještaj stanovništva	22
5.2.2. Prirodno kretanje stanovništva	26
5.2.3. Prostorno kretanje stanovništva.....	28

5.2.4.	Strukture stanovništva	30
5.3.	Funkcionalna organizacija i razvijenost infrastrukture Višnjice	37
5.3.1.	Funkcionalna organizacija života u Višnjici	37
5.3.2.	Infrastruktura	41
5.3.3.	Struktura gospodarstva	43
6.	Kvaliteta života.....	46
6.1.	Obilježja ispitanog uzorka populacije	46
6.2.	Uvjeti stanovanja	50
6.3.	Poljoprivreda kao način života	51
6.4.	Funkcionalna opremljenost.....	53
6.5.	Društveni život	56
6.6.	Planiraju li mladi ostati u Višnjičkom kraju?	56
6.7.	Prednosti i nedostaci života u Višnjici	59
6.8.	Stavovi iseljenog stanovništva.....	60
7.	Smjernice budućeg razvoja Višnjice	62
8.	Zaključak	66
	Literatura i izvori	67
	Popis slika.....	71
	Popis tablica.....	72
	Prilozi.....	72

ZAHVALA

Veliko hvala mentorima, dr. sc. Petri Radeljak Kaufmann i izv. prof. dr. sc. Aleksandru Lukiću, prije svega na usmjeravanju i shvaćanju važnosti i nužnosti prostorno-planerske struke, na kvalitetnim predavanjima i razgovorima te na savjetima i pomoći tijekom pisanja ovoga rada.

Hvala svim profesorima Geografskog odsjeka, ostat ćete u lijepom sjećanju zajedno sa stečenim znanjima. Posebno bih istaknula doc. dr. sc. Stjepana Šterca, niste ni svjesni koliko ste razgovorima, kritikama i svojim mišljenjima usmjeravali moje geografsko promišljanje tijekom godina studija, hvala Vam na tome.

Hvala svim divnim Višnjičarkama i Višnjičarcima, koji su sudjelovali u anketiranju i mojem istraživačkom propitkivanju; hvala nezamjenjivim prijateljima i kolegama; hvala užoj i široj obitelji; hvala meni posebno dragim osobama, znate koji ste, pomogli ste i kada ste se tome najmanje nadali. Hvala i mojim voljenima koji danas više nisu tu, znam da bi bili ponosni na mene.

Najveće hvala čuvam za kraj jer je nemjerljivo. Hvala mojim roditeljima, Mirjani i Franji, na prihvaćanju mojih životnih snova, hvala Vam na svakom odricanju kako bi ih ostvarila i zauvijek Vam hvala na potpori i ljubavi u kojoj sam odrastala. Ovaj rad posvećujem Vama.

*U životu nema ništa uzvišenije, jače, zdravije,
korisnije po budućnost od kakve drage uspomene,
osobito ako ona pripada djetinjstvu.*

F. M. Dostojevski

1. Uvod

Odrastanje i život u ruralnoj sredini mnogima se može učiniti kao nešto neprivlačno, nezamislivo, čak i odbojno u svijetu urbane dominacije i koncentracije te svih životnih prilika koje ono pruža pojedincu. Takvo stajalište nije pogrešno, naprotiv, čak postaje sve istinitije uz demografsko, gospodarsko, funkcionalno pražnjenje ruralnog prostora Republike Hrvatske. Teško je očekivati da će naša ruralna Hrvatska u stanju opće depopulacije i emigracije iz države doživjeti procvat i doći u uži izbor budućega mjesta stanovanja, kao što je to sve izraženija praksa razvijenih država svijeta. Teško je, također, ponuditi općeprihvaćenu nacionalnu strategiju razvoja ruralnog prostora usred tolike raznovrsnosti, neponovljivosti i svojevrsnih razvojnih problema svakog dijela Lijepe Naše. Postavlja se pitanje, kako pristupiti ruralnosti, kako pomoći u demografskoj stagnaciji prostora jer je teško već govoriti o značajnijoj demografskoj obnovi, kako ruralnog prostora, tako i države općenito.

S obzirom da se uvijek kreće od problema gradova jer oni predstavljaju jezgre razvoja te najveću koncentraciju stanovništva i radnih mjesta, već je razvijena praksa izrade prostorno planerske dokumentacije koja uključuje detaljnu analizu urbanog prostora, detektiranje razvojnih problema i ponudu mjera za njihovo rješavanje. Što je s ruralnom periferijom? Hoće li ona ikada doći na red u dubljoj analizi i hoće li ući u praksu izrada strategija razvoja ruralnog prostora Hrvatske? Nekada demografski inkubator, izvor potrebne radne snage za urbano temeljenu industrijalizaciju, izvor sirovina i mjesto spokoja i mira za bijeg k baki na selo iz urbane vreve. Što će se dogoditi sa selom kada baka i djedova više neće biti? Čeka li se trenutak kada stvarno više neće biti potrebe za povlačenjem pitanja opstanka sela jer znamo da bez stanovništva nema govora o bilo kakvoj razvojnoj perspektivi i planu? Ili je možda vrijeme da se krene od „najintimnijih dijelova“ naše zemlje i krene u izradu strategija razvoja ruralnih područja čime će se ponuditi konkretna rješenja ovisno o lokalnim posebnostima

svakoga područja jer se ne može govoriti o bilokakvom gospodarskom rastu zemlje u cjelini, sve dok selo priča posve drukčiju, istinitu, priču.

1.1. Predmet istraživanja, prostorni i vremenski obuhvat

Predmet istraživanja ovoga rada jest ruralni razvoj šest naselja Višnjice: Bednjica, Donja Višnjica, Gornja Višnjica, Jazbina Višnjička, Zalužje i Zlogonje.

„Pluralnost ruralnosti smatramo jednom od njegovih temeljnih suvremenih obilježja, izraženog poimanjem ruralnog kao realnog, materijalnog geografskog prostora i vremena izvan međa (morfološke) gradske aglomeracije, koji je ujedno i čimbenik i odraz procesa zadovoljavanja osnovnih ljudskih funkcija: stanovati i u zajednici živjeti, raditi, opskrbljivati se, obrazovati se i provoditi slobodno vrijeme (Lukić, 2012, 225).“ Također, ovisi o diskursu, konkretnom geografskom prostoru i vremenu te definiciji urbanog kao referentnoj točki ruralnog (Lukić, 2012).

Glavni dio rada odnosi se na detaljnu analizu aktualnog demografskog, gospodarskog, funkcionalnog stanja prostora te na anketno istraživanje i intervjuiranje. Analizom, anketnim istraživanjem i intervjuiranjem želi se pružiti uvid u stvarno stanje prostora, detektirati razvojne probleme i ponuditi moguća rješenja za stabilizaciju destabilizacijskih procesa.

Za povijesni pregled razvoja naseljenosti Višnjice korišteni su najstariji dostupni podaci iz raznovrsnih povijesnih izvora. U demografskoj analizi korišteni su podaci u vremenskom razdoblju od 1991. godine do danas, osim u prikazivanju kretanja broja stanovnika, za koje se podaci prikazuju od prvog popisa 1857. godine. Ostali podaci odnose se na aktualnu prostorno-planersku dokumentaciju i ostale izvore.

1.2. Dosadašnja istraživanja

S obzirom na relativno malu površinu istraživanog prostora te na problem prikupljanja i obrade kvantitativnih statističkih podataka na razini naselja, iskazala se potreba za proučavanjem mnoštva različitih izvora, koji uglavnom u pojedinim manjim dijelovima obrađuju ili se dotiču problematike predmeta istraživanja.

O povijesti i arheološkim ostacima na području Višnjice, najviše doznajemo iz vrijedne arhivske građe gospodina Danijela Šantalaba, svojevremenog stanovnika Višnjice i ravnatelja

osnovne škole u Višnjici te posredno kroz povijesne izvore korištene u diplomskim radovima Ivane Jakopiček, u kojem istražuje govorna obilježja Višnjičkog kraja, te Zdravka Gašparića, koji piše o povijesti župe Donja Višnjica (Adamček, Kampuš, 1976; Noršić, 2010; Horvat, 1982; Kruhek, 1972; i dr.). Vrijednu arheološku građu donosi u dijelovima i Šimek (1994, 1995).

Razvojem i djelovanjem zadrugarstva u Hrvatskoj bave se brojni istraživači, a vrijedne informacije o zadrugarstvu u Višnjici doznajemo od ponekih autora (Friščić, Horvat) koji su objavljeni u Ivanečkom kalendaru 1977. godine te radovima novijeg datuma koji se bave općenito zadrugarstvom u Hrvatskoj (Mataga, 2005; Pejnović, Radeljak Kaufmann, Lukić, 2016).

O opisu geološke građe na području Višnjice doznajemo iz rada „Geomorfološka regionalizacija Hrvatske“ (Bognar, 2001) i radova drugih autora (Šimunić, 1986; Crkvenčić, 1974).

Problemima demografskih procesa i odnosa bave se autori Šterc i Wertheimer-Baletić u svojim brojnim radovima.

Vrijedna istraživanja o ruralnom prostoru objedinjena su u zborniku „Prostor iza - kako modernizacija mijenja hrvatsko selo“, Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Temeljno i najnovije djelo, koje donosi svu opsežnost ruralnosti te najnovije kvalitativne i kvantitativne postavke i tipologiju prilagođenu suvremenim pokazateljima, jest „Mozaik izvan grada - tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske“ Aleksandra Lukića.

Od ostalih dosadašnjih istraživanja, korištena je aktualna prostorno-planerska dokumentacija na razini Grada, Županije i Lokalne akcijske grupe „Sjeverozapad“.

1.3. Ciljevi i zadaci istraživanja

Glavni cilj istraživanja ovoga rada jest kvalitativno i kvantitativno prikazati procese na prostoru Višnjice, stavljajući u središte ruralni prostor, a ne „pogled“ u ruralnu okolicu iz urbanog središta, kako je to praksa u većini prostorno-planerske dokumentacije.

Zadaci istraživanja uključili su demografsku, gospodarsku i funkcionalnu analizu prostora, istraživački dio u obliku anketnog ispitivanja kvalitete života u Višnjici te intervjuiranja iseljenih stanovnika. Na kraju rada iznosi se sinteza stanja i problema kroz prijedlog budućih razvojnih smjernica prostora.

1.4. Hipoteze

Na početku provođenja istraživanja postavljeno je pet hipoteza s obzirom na dosadašnje znanje stečeno kroz osobno iskustvo i temeljeno na proučenoj literaturi; aktualno stanje u prostoru, razvojne probleme, eventualne opasnosti te mogućnosti rješenja problema:

H1 Ruralnost prostora čimbenik je kvalitete života u prošlosti i danas.

H2 Demografska problematika pokretač je svih destabilizacijskih procesa u prostoru.

H3 Mlada radna snaga koja radi u inozemstvu čimbenik je opstanka prostora.

H4 Valorizacija tranzitnog položaja i turističkih potencijala preduvjet je za uključivanje u suvremene razvojne tokove.

H5 Revitalizacija poljoprivredne djelatnosti ima funkciju oživljavanja prostora.

2. Metodologija istraživanja

Nakon proučavanja relevantne literature koja se dijelovima ili u potpunosti odnosi na područje interesa, prikupljena je literatura koja obrađuje ruralni prostor u svim njegovim segmentima i odnosima, procesima i vezama u njemu. Kroz relevantnu prostorno-planersku dokumentaciju šireg područja, a čiji je dio područje Višnjice, doneseni su određeni zaključci o položaju i problemima u širem ruralnom području, koji se odnose i na istraživani prostor. U želji za dolaskom do rješenja određenih problema, bilo je potrebno napraviti kvalitativnu i kvantitativnu analizu prostora Višnjice nakon čega su aktualno stanje i problemi statistički dokazani metodom anketiranja stanovništva Višnjice, intervjuiranja stanovnika Višnjice koji žive u inozemstvu te primjenom dosadašnjih stručnih znanja i iskustva. Pojedini podaci koje se smatralo prikladnim, obrađeni su i grafički prikazani u programu Microsoft Excel te su vizualizirani kartografski uz pomoć alata ArcGIS 10.1. Slojevi prostornih podataka korišteni u ArcGIS-u 10.1. su iz Registra prostornih jedinica, Državne geodetske uprave.

Anketnim ispitivanjem obuhvaćeno je lokalno stanovništvo starije od 18 godina koje ima stalno prebivalište u Višnjici. Anketiranje je provedeno od 1. do 31. 8. 2017. godine, tehnikom „lice u lice“. S obzirom na ukupnu populaciju na području Višnjice određen je uzorak od 60 ispitanika, što čini 3,7 % ukupne populacije prema popisu 2011. godine. Metoda slučajnog odabira postignuta je na način da je anketni upitnik ispunjavala svaka deseta stranka u Frizerskom salonu „Mirjana“. Rezultati provedenog anketiranja prikazani su kasnije u radu.

Metoda intervjuiranja, polustrukturiranog tipa intervjuja, provedena je na prigodnom uzorku od sedam ispitanika (iseljeni stanovnici iz Višnjice), koji su se u razdoblju od 15. 7. do 31. 8. nalazili na području Višnjice, odnosno koji su došli „doma“. S obzirom na kompleksnost sadržaja odgovora dobivenih na taj način te na individualnu životnu priču svakog sudionika intervjuja, rezultati su prikazani u obliku teksta, u poglavlju Rezultati ankete. Na kraju, metodom sinteze, objedinjeni su rezultati analize, anketiranja i intervjuiranja te su ponuđene određene smjernice budućeg razvoja.

3. Prostor istraživanja

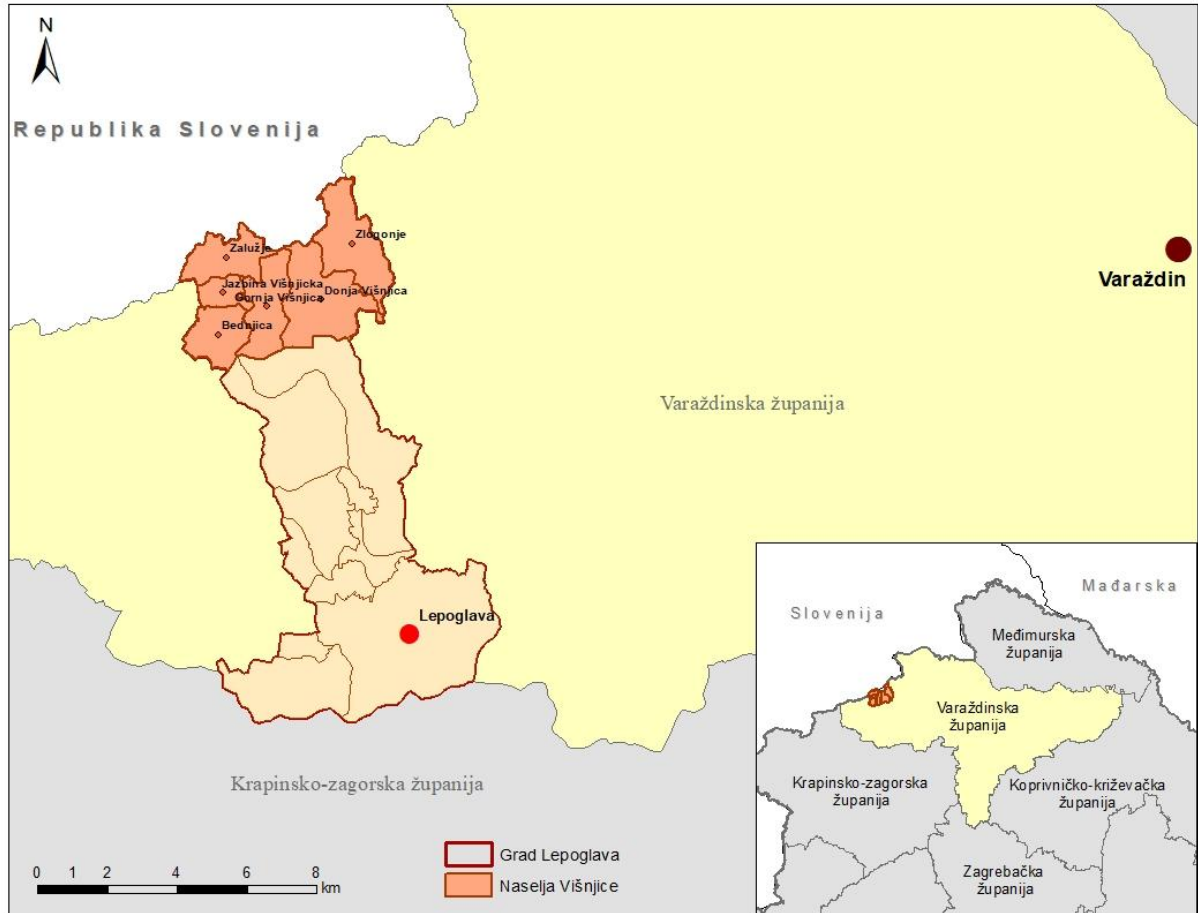
Područje Višnjice (sl. 1) čini šest naselja: Bednjica, Donja Višnjica, Gornja Višnjica, Jazbina Višnjička, Zalužje i Zlogonje, sa skupom temeljnih centralnih funkcija područja u Donjoj Višnjici.

Nalazi se na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske uz samu granicu sa Republikom Slovenijom (sjeverna granica), na istoku graniči sa Ivancem, Općinama Klenovnik i Donja Voća, na jugu s Krapinsko-zagorskom županijom te na zapadu s Općinom Bednja.

Naselja Višnjice prostiru se na ukupnoj površini od oko 18,2 km² (URL 1), odnosno četvrtini ukupnog teritorija Grada¹ Lepoglave. Područje naseljava 1621 stanovnik, prema zadnjem popisu stanovništva 2011. godine (URL 2), s prostornom gustoćom od 89,06 stan./km², što je više od državnog prosjeka gustoće naseljenosti (74,9 stan./km²) (URL 3).

Višnjica administrativno pripada Gradu Lepoglavi, a samim time i Varaždinskoj županiji, obuhvaćajući šest od ukupno šesnaest naselja na području Grada. Grad se prostire na površini od 66,42 km² (URL 4), a prema popisu stanovništva iz 2011. godine tu je živjelo ukupno 8283 stanovnika (URL 2), što čini 4,71 % stanovništva Županije, s prostornom gustoćom od 124,71 stan./km².

¹ U hrvatskom jeziku i prema ustaljenoj geografskoj praksi, pisanjem riječi grad s malim početnim slovom misli se na formalni grad (grad što ga čini kompaktno sagrađen prostor s cjelokupnim urbanim sadržajem), a velikim početnim slovom na administrativni grad (grad što ga čini kompaktno sagrađen prostor zajedno s urbaniziranom i funkcionalno integriranom okolicom) (Vresk, 2002).

Sl. 1. Geografski položaj područja Višnjice

4. Historijskogeografski razvoj Višnjičkog kraja

4.1. Počeci naseljavanja današnjeg prostora Višnjice

Ljudi su današnji prostor Višnjice naseljavali od najstarijih vremena. Dokazi prikupljeni na poznatom arheološkom nalazištu - Velika pećina/Polenjska špilja/Dupljanjska pećina, u narodu najpoznatija pod nazivom Mačkova špilja, svjedoče o boravku čovjeka na ovim prostorima već u staro kameno doba, prije 80 000 godina (Šantalab, 2005a: 27). Također, poznata špilja Vindija u susjednoj općini Donja Voća potvrđuje pogodnost naseljavanja ovog prostora. Takav kontinuitet naseljavanja ne čudi s obzirom da je ovaj „krajolik nekada bio izuzetno pogodan za formiranje naselja“ (Šimek, 1994: 111). Zahvaljujući nalazima keramike iz bakrenog doba i ranog brončanog doba, odnosno posebnom načinu njezine obrade i ukrašavanja, određena je pripadnost u Retz-Gajary kulturu, varijanta Višnjica tip (karakteristično brazdasto urezivanje). Time nalazi iz Velike pećine ulaze u europsku arheološku znanost obilježavajući materijalnu kulturu staru oko 5000 godina (Šimek, 1995).

Zanimljivo je kako se u povijesnim zapisima ne spominje prvo Donja Višnjica, današnji „centar“ cjelokupnog prostora Višnjice, već jedno od naselja – Zlogonje. Naime, Zlogonje se prvi puta spominje u Povelji kralja Bele IV. 1244. godine, kao zasebni feudalni posjed, koji se zajedno s posjedima Velika, Lobor i Klenovnik oduzimaju velikašu Pučini i daruju varaždinskom županu Mihajlu za zasluge u ratu protiv Mongola (Trkanjec, 1995).

Naselja Višnjica Donja, Višnjica Gornja i Bednjica spominju se u Potvrdi biskupskih statuta iz 1417. godine (Šantalab, 2005a). U toj Potvrdi se prvi put spominje upravo ime „Višnjica“, kao i još petnaest ostalih naselja koja pripadaju tadašnjem trakošćanskom vlastelinstvu, o kojem će biti više riječi u sljedećem poglavlju. U djelu „Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću“ popisani su porezni obveznici s područja trakošćanskog vlastelinstva pa tako i za Višnjicu: Zlogonje – 18 domaćinstava, Višnjica Donja – 6 domaćinstava, Višnjica Gornja – 5 domaćinstava, Bednjica – 9 domaćinstava (Adamček i Kampuš, 1976).

4.2. Utjecaj obitelji Drašković na razvoj Višnjice

Grofovi Draškovići imali su najveće i najstarije posjede u varaždinskom kraju u Klenovniku, Zelendvoru, Opeki i Trakošćanu, a koji pripadaju među dvadesetak najvećih

feudalnih posjeda u Hrvatskoj (Kruhek, 1972). Draškovići su na trakošćanskom vlastelinstvu prisutni više od 370 godina te su uživali sva regalna prava. Ubiranjem prihoda s područja između Ravne gore i slovenske granice, doprinosili su razvitku privrede, obrazovanja, kulture svojega feudalnog posjeda. Međutim, Draškovići su, osim posjeda, posjedovali i kmetove – koji su živjeli pod tlakom feudalnog gospodara (Pandžić, 1972).

Višnjica se razvijala kao dio trakošćanskog vlastelinstva, sa svim pozitivnim i negativnim odlikama toga vremena. Draškovići su doprinijeli kulturnom i vjerskom razvoju Višnjice kroz osnivanje crkve i škole, međutim život kmetova pod bremenom feudalnog doba nije bio lagan zadatak. To potvrđuju podaci o preseljavanju kmetova koji nisu mogli izvršavati feudalne obaveze te otimaju neplodnu zemlju, krče šikare i šumu i prisvajaju najteže obradiva područja (Šantalab, 2005b). Taj proces utjecao je na današnju raštrkanost višnjičkih zaselaka i položaj nekih na gotovo nepristupačnim predjelima, kao i na prigodnu toponimiju, na primjer: Jadeki, Geronci, Krči, Jazbina, Na visini, U jami, Pod gorom, Priječni brijeg (Jakopiček, 2013).

Zanimljiva je i važnost naselja Zlogonje u doba vladavine Draškovića. Naime, zbog prepoznate važnosti puta koji je vodio prema Ptuju i Mariboru (današnja Republika Slovenija), u Zlogonju i susjednom Cvetlinu se 1568. godine podižu mitnice. Također, spominje se Kokotinjak (dio Zlogonja) kao područje s najviše vinograda, koji i danas ima istu namjenu (Šantalab, 2004a).

Draškovići posjed u Trakošćanu uživaju sve do 1942. godine, a nakon Drugoga svjetskog rata potomstvo Draškovića živi sasvim u sjeni. Danas je dvorac Trakošćan kulturno dobro, zaštićena povijesna cjelina, koju čini dvorac, građevina uz dvorac, perivoj i park šuma s jezerom. Bogata povijesna baština obitelji Drašković, prirodne ljepote pripadajućeg pejzažnog parka okupljene u poučnoj stazi „Put vila“ oko jezera; te gastronomska i ugostiteljska ponuda obližnjeg hotela privlače sve veći broj posjetitelja (URL 5).

4.3. Začeci crkvenih institucija u Višnjici

Župu „Pohodažnja Blažene Djevice Marije u Višnjici“ (sl. 2) osnovao je 15. listopada 1705. godine grof Ivan Drašković i supruga mu Katarina Brandis te su joj time postali patroni. Koliki je bio opseg župe Višnjice svjedoči nam sljedeći citat: „Gotovo cijeli teritorij višničke župe odcijepljen je od župe Kamenica, a tek neznatni od župe Bednja. Svoj prvobitni obseg

sačuvala je župa sve do danas. Osim Višnice sjedišta župe, spadaju k njoj sljedeći filijali: Bednjica, Jazbina, Višnica Gornja, Zalužje i Zlogonje“ (Noršić, 2010: 328).

Sl. 2. Crkva „Pohodjenja Blažene Djevice Marije“ u Višnjici iz prošloga stoljeća

Izvor: URL 1

Crkva je građena u etapama od 1640. do 1738. godine (URL 1). Godine 1768. crkvu su oslikali freskama umjetnik Ivan Ranger i ostali članovi pavlinske slikarske radionice iz Lepoglave. Te iste freske posebno su se svidjele vizitatoru Sigismondu koji je prilikom posjete crkvi izjavio, kako je po ljepoti crkva zaslužila da bude smještena negdje u gradu, a ne na selu (Horvat, 1982). Iste te freske u potpunosti su restaurirane 2005. godine, kada je župa proslavila 300-tu godišnjicu osnutka. Godine 1757. crkvu je posvetio pomoćni zagrebački biskup Stjepan Pucz te je taj događaj detaljno opisao čime je ostavio vrijedni pisani povijesni spomen o Višnjici toga vremena.

Gradnja župnog dvora počinje 1708. godine (Gašparić, 1994), župnu dvoranu počinju graditi mještani Višnjice pod vodstvom ondašnjeg župnika Josipa Pavleka, početkom 1980-ih godina. Godine 1786. napušteno je prvotno groblje kraj crkve kada grof Drašković daruje zemljište za novo groblje na obližnjem mjestu Breznica. Mrtvačnica je sagrađena 1795. godine (obnovljena 2010. godine), a groblje je zadnji put proširivano 1934. godine.

Osim župne crkve, postoje još tri kapele na prostoru Višnjice: kapela Svetog Florijana u Zlogonju (na samoj granici sa susjednom Slovenijom) te dvije manje kapelice u naseljima Donja Višnja i Zalužje.

4.4. Formiranje školstva i školske zadruge u Višnjici

Početak školstva u Višnjici pratimo od utemeljenja Niže pučke škole² 1839. godine pod okriljem crkvene vlasti do 1857. godine, kada škole postaju svjetovne (Gašparić, 1994). Prema tome, prvi učitelji³ bili su orguljaši, koji su podučavali dječake⁴ čitanju i pisanju. Nakon što je stara drvena škola nestala u požaru, 1906. godine mještani grade novu školu s dvije učionice. Zbog sve većeg porasta broja učenika, naime školske godine 1953./54. zabilježen je najveći broj učenika u Višnjici, ukupno 437 (Gašparić, 1994), iskazuje se potreba za većim školskim prostorom. Stoga, novoizgrađen zadružni dom (građen 1948. godine) već 1953. godine biva prenamijenjen u novu školsku zgradu (sl. 3), a 1. siječnja 1985. godine dolazi do organizacijskog i pedagoškog povezivanja Osnovne škole u Višnjici s Osnovnom školom u Cvetlinu (područna škola). Godine 1990. Osnovna škola u Višnjici dobiva ime svećenika i pjesnika Izidora Poljaka (Jakopiček, 2013). Dugotrajnim zalaganjem tadašnjeg ravnatelja Dragutina Hočurščaka, vrata nove škole otvorena su 18. svibnja 2001. godine (sl. 4), a dodatni učenički prostori i sportska dvorana dograđeni su po modelu javno-privatnog partnerstva 2007. godine, kada se nastava počinje odvijati u jednoj (jutarnjoj) smjeni.

Sl. 3. Centar naselja u Donjoj Višnjici u prošlosti

Izvor: Jakopiček, 2013

² Građu za školu poklonio je grof Juraj Drašković (Gašparić, 1994).

³ Prema zapisima, prvi učitelj-orguljaš u Višnjici bio je Ferdinand Šic, rodom iz Krapine (Jakopiček, 2013, prema: Spomenica na nižu pučku školu u Višnjici).

⁴ Djevojčicama škola postaje dostupna tek 1875. godine (Gašparić, 1994).

Sl. 4. Centar⁵ naselja u Donjoj Višnjici 2017. godine (Karlo Komes, 22. 10. 2017.)

U tekućoj školskoj godini (2017./2018.), Osnovna škola u Višnjici broji 189 učenika u 15 razrednih odjela (9 u matičnoj školi i 6 u područnoj) te zapošljava ukupno 42 djelatnika (URL 6).

Osim prosvjetne djelatnosti škola doprinosi očuvanju i razvijanju svijesti učenika o neminovnoj vrijednosti autohtone kulture i običaja, potrebi očuvanja prirode i razvijanju predstavljanja svojih ideja te poduzetništva kroz rad učeničke zadruge „Višnja“ osnovane 1957. godine. Škola u Višnjici bila je jedan od pionira u osnivanju učeničkih zadruga, koje se na području Varaždinske županije počinju osnivati 1956./57. godine. U počecima zadruge su služile za uključivanje učenika u društveno samoupravljanje i lakšu profesionalnu orijentaciju (Cukor, 1977). U učeničkoj zadrugi „Višnja“ prvo su djelovale poljoprivredna sekcija, kućne radinosti, voćarska i povrtlarska sekcija te nabavno-prodajni odjel, a kasnije su osnovane nove sekcije čiji je cilj čuvanje tradicije (Male vezilje, Vez na domaćem platnu, Izrada predmeta od komušine, Izrada predmeta od lika, Izrada cvijeća od krep papira i sl.) (URL 7).

⁵ Stara školska zgrada (zadružni dom), stara školska zgrada s dvije učionice, učiteljski dom, tehnička dvorana i dijelom dvorana kraj župnog dvora spadaju u kategoriju napuštenih objekata za koje je nužan plan prenamjene (npr. vrtić, bankomat, ljekarna i dr.).

4.5. Povijest zadrugarstva u Višnjici

Pojava i razvoj prvih zadruga izraz su samoorganiziranja nakon prodora kapitalizma i početka koncentracije kapitala i stvaranja moćnih trgovačkih i bankarskih institucija na jednoj, te stalnog siromašenja, zaduživanja i proletarizacije seljaka poslije ukidanja kmetstva, na drugoj strani. Hrvatski seljaci, u želji da zaštite vlastite interese te opstanak i razvoj gospodarstva, sami stvaraju zadrugu. Kako bi osigurali financijski kapital nužan za otkup posjeda i poslovanje u robno-novčanoj privredi osnivaju štedno-kreditne zadruge. S ciljem izbjegavanja trgovačke visoke marže i profita, utemeljuju nabavno-prodajne zadruge. Kako bi izbjegli ucjenjivanje vlasnika prehrambene industrije niskim cijenama agrarnih sirovina, stvaraju proizvodne i prerađivačke poljoprivredne zadruge (Mataga, 2005: 17).

Pojam i definicija zadruge sadržani su u Članku 1. Zakona o zadrugama (NN 34/11, 125/13, 76/14), u kojem se navodi: „Zadruga je dragovoljno, otvoreno, samostalno i neovisno društvo kojim upravljaju njezini članovi, a svojim radom i drugim aktivnostima ili korištenjem njezinih usluga, na temelju zajedništva i uzajamne pomoći ostvaruju, unapređuju i zaštićuju svoje pojedinačne i zajedničke gospodarske, ekonomske, socijalne, obrazovne, kulturne i druge potrebe i interese i ostvaruju ciljeve zbog kojih je zadruga osnovana” (Pejnović i dr., 2016: 12).

U jeku urbano temeljene industrijalizacije stanovništvo bivše općine Ivanec (čiji je Višnjica bila dio) uočava kako sitni seoski posjedi nisu dovoljni za preživljavanje te ne osiguravaju životni standard (Friščić, 1977). Već tada raste svijest o potrebi udruživanja rada i sredstava s ciljem savladavanja teškoća s kojima se seljak suočavao.

Prva seljačka zadruga na području bivše općine Ivanec osnovana je u Višnjici 1900. godine, pod nazivom „Hrvatska seljačka zadruga - Donja Višnjica“. U prvo vrijeme glavna uloga zadruge bila je prikupljanje uloga i kreditiranje poljoprivredne proizvodnje, no bez značajnijih uspjeha jer zadruga nije bila vezana ni za jednu financijsku instituciju, a zbog siromaštva i prevelikog zaduženja seljak nije mogao ulagati u Zadrugu. Tek se osnivanjem „Hrvatske poljodjelske banke“ u Zagrebu (1902. godine) osjeća veća aktivnost Zadruge u Višnjici. Osnivanjem „Središnje sveze hrvatskih seljačkih zadruga“ u Zagrebu (1911. godine), kao organa „Hrvatske poljodjelske banke“, jača i rad Zadruge na gospodarstvenom polju te se vodi računa o unaprjeđivanju stočarstva: nabavljaju se čistokrvne pasmine stoke, sortno sjemenje i drugo. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata osjeća se zastoj u radu Zadruge, smanjuje

se broj članova, a nakon rata aktivnost ponovno jača. To je bio odraz i agrarne reforme, koja je započela 1919. godine. Zadruga u Donjoj Višnjici radila je sve do 1931. godine, kada joj je, u jeku najjače agrarne krize prestalo djelovanje. Nakon Drugoga svjetskog rata, 1947. godine, dolazi do reorganizacije zadružnih organizacija i osnivanja „Glavnog zadružnog saveza“ u Zagrebu te se tada ponovno uspostavlja rad Zadruga. Te godine pažnja se posvećuje organizacijskom sređivanju: uređivanje skladišnih prostora, nabava prijevoznih sredstava, osposobljavanje stručnog kadra, tečajevi, gradnja novih⁶ i osposobljavanje postojećih objekata i slično. Potkraj 1949. godine radi najveći broj zanatskih pogona u zadružnom sektoru, a 1950-ih godina osniva se novi tip seljačkih zadruga te se povećava broj ogranaka za poljoprivrednu proizvodnju po zadrugama – zadruga se razvijaju kao kompleksne privredne organizacije naših sela. Godine 1957. počinje proces izdvajanja pojedinih djelatnosti iz zadruga te se formiraju samostalna poduzeća. Tako se 1963. godine izdvajaju i kućne radinosti iz zadruga pa nastaje poduzeće u Lepoglavi pod imenom „Zagorjeplet“ (Friščić, 1977), a 1965. godine nastaje „Poljoprivredno zadružni kombinat Ivanec“ koji vrši otkup mlijeka na području nekoliko zadruga pa tako i u Višnjici te osigurava poljoprivrednicima plasiranje viškova na tržište (Horvat, 1977). S obzirom da u zadrugama ostaje samo poljoprivredna djelatnost, mnoge od njih više nemaju uvjeta za rad i prisiljene su na pripajanje onim jačima, tako i Zadruga u Višnjici (Friščić, 1977).

Donedavno se u Višnjici nalazila prodavaonica prehrambenih artikala i poljoprivrednih repromaterijala u sklopu Poljoprivrednog poduzeća „Ivanec“ (URL 8), sada pod upravom Trgocentra iz Zaboka.

4.6. Život seljaka u Višnjici

S obzirom na geografski položaj, fizičko-geografska obilježja te brojne povijesne okolnosti, u Višnjici se oduvijek živjelo skromno s dozom umijeća snalaženja i vjerom u bolje sutra. Narodna nošnja⁷ bila je jednostavna, skromno izvezena, bez previše ukrasa i sašivena od domaćeg platna napravljenog od konoplje, uglavnom u bijelom tonu. Uslijed nestašice

⁶ U odlomku o školstvu u Višnjici, već spomenuta gradnja zadružnog doma, koji je kasnije prenamijenjen za školske potrebe.

⁷ Danas se narodna nošnja koristi prilikom školskih i crkvenih svečanosti, a kuburaško društvo „Prva kubura Višnjica“, posebno doprinosi očuvanju muške narodne nošnje koristeći ih prilikom svojih nastupa (više o tome u kasnijim poglavljima).

poljoprivrednog zemljišta, velik broj ljudi u drugoj polovici 20. stoljeća odlazi na sezonske (ili stalne) poljoprivredne poslove u razvijenije krajeve. Gotovo svi mještani tog doba odlazili bi u Sloveniju u berbu hmelja, a to bi podrazumijevalo i potreban duži ostanak na plantažama te je kao takav predstavljao određeno životno razdoblje svakog seljaka (Jakopiček, 2013).

Zbog udaljenosti od većih urbanih centara, ali i neimaštine, razvijaju se kućna radinost i različiti zanati potrebni u svakodnevnom životu: stolari, bačvari, kolari, zidari, kovači, mlinari, sukarni i dr. Posebno mjesto u poljoprivredi zauzima je uzgoj stoke pa se njime bavilo svako kućanstvo. Ograničene obradive površine i teški uvjeti života primoravali su seljake da nauče iskoristiti ono što im priroda daje na najbolji mogući način. Tako se polako javljaju rukotvorine, najprije kao neophodni uporabni predmeti, a kasnije sve više kao predmeti za prodaju. Izrada cekera jedna je od najljepših i najkompliciranijih rukotvorina koja se razvila i održala do današnjeg dana na Višnjici (Jakopiček, 2013). Ovdje se cekeri izrađuju od kukuruzne komušine, a s obzirom na lako prilagođavanje kalupa konačnom proizvodu, ceker se do današnjih dana prilagođava potrebama tržišta (obični cekeri, cekeri s raznim motivima, cekeri za butelje, podlošci).

Prije je za Višnjicu bila karakteristična zamjena proizvoda za novac ili neki drugi proizvod, a odvijala bi se izvan sela, na mjesnim sajmovima. Glavni motiv nije bio novac jer se moglo preživjeti od onog što se proizvelo kod kuće, već se novac koristio za ondašnje luksuzne stvari (bolje platno za odjeću, higijenske potrepštine). Seljaci su na sajmove donosili one stvari na zamjenu za koje su smatrali da su višak u kućanstvu (Jakopiček, 2013).

Izgradnja prometnica započela je početkom 19. stoljeća. Koliko je taj događaj bio važan za mještane Višnjice govori nam i podignuta spomen-ploča iz 1854. godine, posvećena Ognjeslavu Utješenoviću Ostrožinskom (1817. - 1890.) koji je bio zaslužan za izgradnju prometnica kroz ove krajeve (Jakopiček, 2013, prema: Šantalab, 2004b: 38).

Tradicijaska seoska arhitektura, u obliku drvenih kuća i gospodarskih objekata prekrivenih slamom, svjedoči o davnoj prošlosti, no izgled Višnjice se uvelike mijenja kroz posljednjih 50-ak godina, uglavnom zahvaljujući odlasku muške radne snage na rad u inozemstvo te njihovom povratku i ulaganju zarađenog novca u izgradnju stambenog fonda i modernizaciju poljoprivrede (Jakopiček, 2013).

5. Analiza stanja prostora

Polazište svakog planskog postupka je detaljna analiza postojećeg inventara određenog geografskog prostora te stanja i trendova kako bi se utvrdile prostorne i strukturne zakonitosti, prednosti, potencijali, problemi koji će omogućiti izradu konkretnih i efektivnih razvojnih ciljeva, prioriteta i mjera. Postojeće stanje i trendovi analizirani su kroz tri cjeline: prirodno-geografska obilježja, demogeografska obilježja, funkcionalna organizacija i postojeća infrastruktura. Time dobivamo svojevrsni okvir upravljanja razvojem s ciljem razumijevanja postojećeg stanja i aktualnih procesa i trendova kako bi se što bolje usmjerio budući razvoj prostora Višnjice.

5.1. Prirodno-geografska obilježja

5.1.1. Reljef

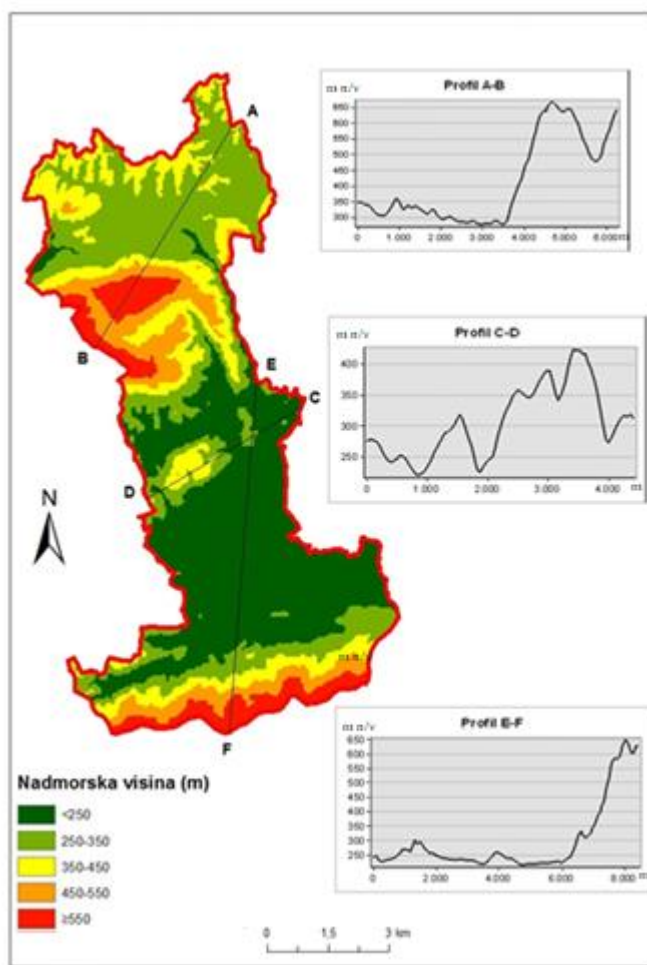
Područje Grada Lepoglave obuhvaća sjeverozapadne padine Ivanščice, koja je najznačajnija reljefna uzvisina (1061 m), dolinu rijeke Bednje kao dio Lepoglavsko-ivanečkog polja, područje Ravne gore (680 m) te blage brežuljke do 400 m nadmorske visine.

Prema Bognarovoj geomorfološkoj regionalizaciji Hrvatske, šire istraživano područje pripada megamakroregiji Panonski bazen, makroregiji Gorsko-zavalsko područje sjeverozapadne Hrvatske, mezoregiji Gorski nizovi i pobrđa Hrvatskog zagorja te unutar nje subgeomorfološkoj regiji Ravna gora s Maceljskim pobrđem (Bognar, 2001), dijelom čijeg se područja prostire Višnjica.

Stratigrafski najstarije stijene na području Višnjice datiraju iz vremena trijasa, zatim miocena te najmlađe iz kvartara (Šimunić, 1986) u obliku aluvijalnih plavina na najnižim područjima prostora.

Područje Grada Lepoglave morfološki se može podijeliti na tri cjeline (sl. 5): gorske prostore, središnje brežuljkaste predjele te nizinu rijeke Bednje. Gorske prostore čini (uz Ivanščicu) i Ravna gora koja se postupno izdiže u smjeru sjeveroistok-jugozapad (Vinica – Cvetlin) te ju karakteriziraju odsječeni dijelovi kao posljedica različite geološke građe i intenzivne tektonike u prošlosti (zadnje tercijar – kvartar) (Šimunić, 1986). Horst Ravne gore podijeljen je na nekoliko manjih dijelova: strukturni blok Haloze, brežuljkasto područje do

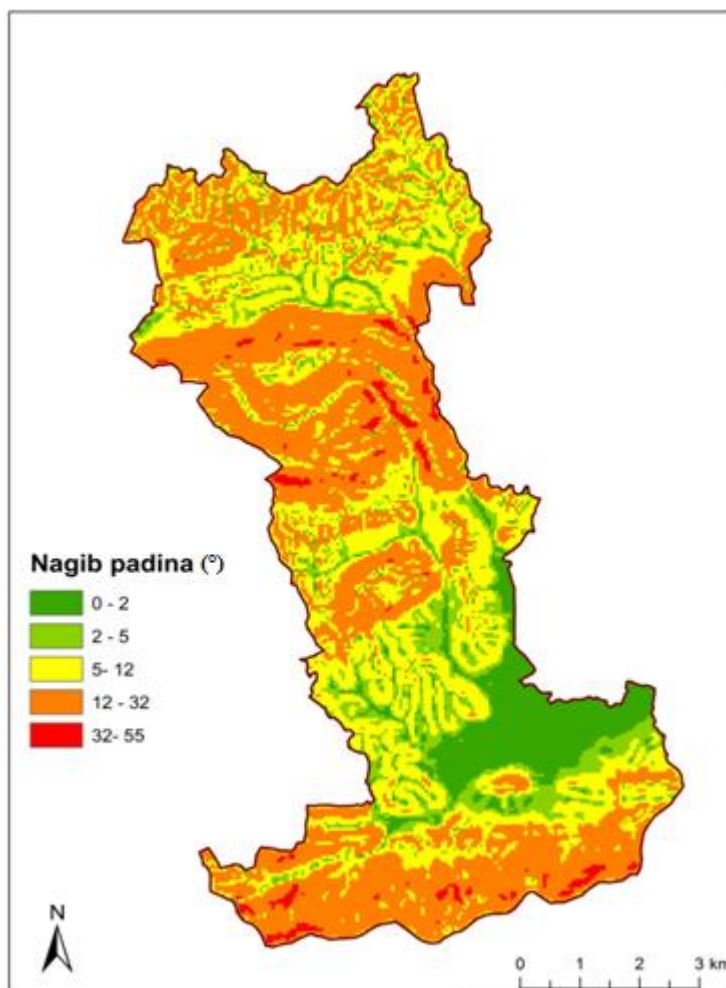
350 m nadmorske visine i „Donačkim rasjedom“ odijeljena od Ravne gore antiforma Ravne gore u smjeru osi sjeveroistok-zapad formirana u okviru štajerske orogenetske faze. Zbog litološkog sastava brežuljkasti su predjeli (pješčenjaci, pijesci, laporoviti vapnenci) zaobljeni sa blago nagnutim padinama (Šimunić, 1986). Postoji jedna veća i nekoliko manjih skupina ponikava u istraživanom području. Glavna skupina (60-ak ponikava) nalazi se na Ravnoj gori na mjestima višestrukih rasjeda. Ostale ponikve raspršene su u još tri do četiri skupine na području Grada i ne ističu se gustoćom i površinom. Postojanje ponikava i špilja upućuje na postojanje krškog reljefa, što je rijetka specifičnost šireg kontinentalnog prostora.

Sl. 5. Hipsometrijska karta područja Grada Lepoglave s profilima

Ustanovljeno je, prema Demeku (1972), da najveći udio ukupne površine područja Višnjice zauzimaju jako nagnuti tereni s izraženim procesima erozije i spiranja (4. kategorija: 12 – 32°)

zajedno sa 3. kategorijom, odnosno nagnuti tereni s pojačanim spiranjem (5 – 12°). Najmanje je zastupljen izrazito strmi teren (5. kategorija: 32 – 55°) (sl. 6).

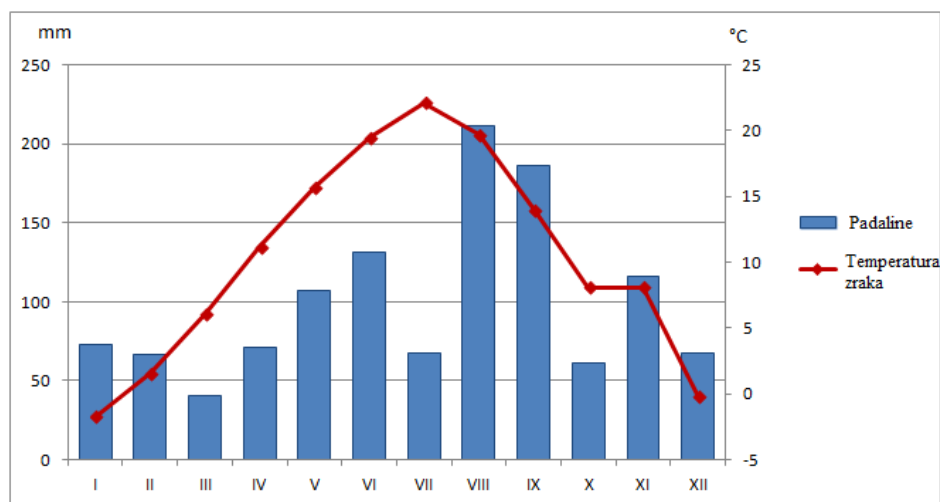

Sl. 6. Nagib padina na području Grada Lepoglave

5.1.2. Klima

Područje Varaždinske županije ima srednju temperaturu zraka najhladnijeg mjeseca, u ovom slučaju siječnja, 0 °C. Srednja mjesečna temperatura zraka viša od 10 °C bilježi se sedam mjeseci godišnje, dok je prosječna godišnja temperatura zraka 10,6 °C sa srednjom godišnjom amplitudom temperature od oko 25 °C. Temperatura najtoplijeg mjeseca (srpanj) ne prelazi 22 °C. Kišno razdoblje traje ljeti (maksimum padalina u srpnju, sekundarni u studenom), sa srednjom godišnjom količinom padalina od oko 900 mm, dok se zimi zadržava snježni pokrivač. Prosječna mjesečna vrijednost relativne vlage u zraku viša je od 70 % (maksimumi u studenom i prosincu). Prevladava sjeveroistočni i jugozapadni vjetar, uvjetovan

najviše lokalnim reljefnim predispozicijama. Prema Köppenovoj klasifikaciji klima i navedenim obilježjima šire područje Višnjice pripada Cfb tipu klime, odnosno umjerenoj toploj vlažnoj klimi s toplim ljetom (sl. 7) (Prema podacima Državnog hidrometeorološkog zavoda za meteorološku postaju Varaždin, 1981.-2010.).

Sl. 7. Klimadijagram za meteorološku postaju Varaždin

Izvor: Podaci za meteorološku postaju Varaždin, zadnji standardni period (1981. - 2010. godine); Državni hidrometeorološki zavod

5.1.3. Vrednovanje reljefa i klime

Područje Višnjice tradicionalno je poljoprivredno područje. Klimatska, morfološka i pedološka obilježja predstavljaju osnovne uvjete za razvoj poljoprivrednih djelatnosti. S obzirom da je glavnina područja brežuljkasti kraj s nadmorskom visinom do 400 m, a padine su relativno blagog nagiba, postoje optimalni uvjeti za uzgajanje poljoprivrednih kultura. Ukupno raspoloživo poljoprivredno zemljište prostire se na nešto manje od 1/3 ukupne (66 km²) površine Grada, od čega se obrađuje oko polovine vrlo usitnjenog i rasparceliranog zemljišta. Broj parcela korištenog poljoprivrednog zemljišta na području Grada je 9295, dok je prosječna veličina parcele 0,1 ha. Prema kvaliteti tla pripadaju P2 i P3 prostornoj kategoriji. Prva kategorija obuhvaća vinogradarska i vrijedna do umjereno dobra oranična tla s ograničenjima u eroziji koja zahtijevaju produbljivanje teže propusnog horizonta, terasiranje ili barem konturnu obradu. Ostala obradiva tla P3 kategorije su oranična tla s većim ograničenjima (u propusnosti i dreniranju, visoke kiselosti na kojima stagniraju oborinske vode i niske su hranjivosti) koja su na rubu pogodnosti za ratarsku proizvodnju, međutim

pogodna su za voćarsku i stočarsku proizvodnju te pašnjake (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020.).

Druga polovina površine poljoprivrednog zemljišta uglavnom je pokrivena šumama koje su rasprostranjene na obroncima Ivanščice te na Ravnoj gori i okolnim većim uzvisinama. Najveće površine zahvaćaju šume hrasta medunca i crnog graba, iznad pojasa hrastovih šuma pojas je gorske šume obične bukve, dok su u najvišoj zoni raširene bukove i jelove šume (Crkvenčić, 1974). Šume neposredno iznad naselja većinom su u privatnom vlasništvu, dok je u državnom vlasništvu ostatak površina pod šumom do vrha Ravne gore. Područje šuma isprepletano je prometnicama i šumskim putovima. Prilazni putovi do vrha Ravne gore polaze iz pet točaka, jedna od njih je u Višnjici (naselje Bednjica) te je ujedno jedan od dva (i u naselju Kamenica s južne strane Ravne gore) prilaza kojima se može doći automobilom do vrha razgledne piramide visoke 11 metara. S obzirom na više varijanti puta, može se izvesti kružni izlet gorom, a svaki pojedinačni uspon pojedinim putovima traje u prosjeku dva sata (URL 9).

Veliki problem šireg Gradskog područja jest pojava klizišta. Analizom klimatskih podataka, nagiba i ekspozicije padina te geološkog sastava stijenske podloge područja mogu se izvesti neki zaključci o njihovim utjecajima na pojavu klizišta. Višednevne kiše posljednjih godina pogoduju njihovom sve češćem nastanku zbog zasićenja tla vodom i podizanja podzemne razine vode. Najveći broj klizišta javlja se na području 3. (5 - 12°) i 4. (12 - 32°) kategorije nagiba, koje su i najzastupljenije površinskim udjelom u ukupnoj površini područja. S obzirom na ekspoziciju padina, najveći broj klizišta nalazi se na području s jugozapadnom ekspozicijom. Prema starosti, najveći broj klizišta zabilježeno je na području naslaga miocenske starosti (pješčenjaci, pijesci, lapori, tufovi) (Loparić i Pahernik, 2012).

Od velikog su značaja i speleološki i biospeleološki lokaliteti na području Ivanščice i Ravne gore. Izrađen je speleološki katastar navedenih područja kojim su utvrđena 63 podzemna objekta, te jedan od najvažnijih nalaza, reliktni živog podvodnog fosila, koji dokazuje pripadnost Ravne gore Alpama i alpskoj fauni (Gradska razvojna strategija, 2014. - 2020.), čime se potvrđuju brojni navodi o Ravnoj gori kao najistočnijem dijelu Alpa.

Na području Višnjice, kao i cijelom Hrvatskom zagorju, osjeća se utjecaj i Jadranskog mora i Panonske nizine. Općenito, zime su relativno blage, a ljeta umjereno topla, dok je jesen neznatno toplija od proljeća. Toplina ljeti, odnosno najmanje 50 dana sa srednjom mjesečnom

temperaturom od 20 °C, pogoduje razvoju vinogradarstva, koje za dobar urod zahtijeva minimalno 40 takvih dana (Crkvenčić, 1974). Položenost vinograda na jugozapadnim padinama i u nešto višim područjima, sprječava štetni utjecaj mraza u proljeće i temperaturne inverzije u hladnijem dijelu godine. Naime, zbog položaja Višnjice u svojevrsnoj kotlini, česta je pojava magle i zadržavanja hladnog zraka u nižim dijelovima, dok su okolna viša reljefna područja toplija i osunčana, istovremeno van dosega magle.

Prosječna godišnja količina padalina iznosi oko 1000 mm, što pogoduje rastu žitarica i ostalih poljoprivrednih kultura. Godišnji raspored padalina je povoljan, prvenstveno u rano ljeto kada kiše daju dovoljno vlage za rast i dozrijevanje biljaka. Štete usjevima donose česti ljetni grmljavinski pljuskovi i tuče, kada u jednom danu padne više kiše od mjesečnog srednjaka te donose velike štete mladim plodovima uz kratkotrajne poplave u nižim reljefnim područjima.

Lokalne vremenske nepogode na području Višnjice unatrag nekoliko desetljeća sve su izraženijeg i nepredvidljivog karaktera, što je u neposrednoj posljedičnoj povezanosti s formiranjem Ptujskog jezera (Republika Slovenija) na rijeci Dravi za potrebe hidroelektrane Formin te sve većim iskapanjima u kamenolomu Očura u Novom Golubovcu.

5.1.4. Prirodni resursi

Kada govorimo o prirodnim resursima na području Višnjice, posjetitelji i gosti rekli bi da su to „čisti zrak“ i predivan bregovit pejzaž isprepleten parcelama pod različitim kulturama, livadama i šumama. Osim bogatstva šume, zbog položaja podno Ravne gore, iznimno je i bogatstvo vodom. Naime, područje Višnjice najznačajnije je vodoopskrbno područje za cijelo područje Grada. Brojni izvori podno Ravne gore i Sutinjske služe za vodoopskrbu, ali i kao privatni izvori pitke vode. Najpoznatiji takav privatni izvor je „Pipica“ sa izvorom iz Male Sutinjske u naselju Zlogonje. Mještani su prepoznali kvalitetu i vrijednost vode te su zajedničkim snagama uredili izvor kraj ceste, čime je on postao dostupan svakom prolazniku.

Kada se spominju vodni resursi, nezaobilazno je postaviti pitanje izvora najduže hrvatske rijeke (133 km) (URL 10) koja se cijelim svojim tokom nalazi na području Hrvatske – rijeke Bednje. Mnogobrojna istraživanja o izvoru rijeke Bednje donose različite rezultate. Nekolicina njih spominje Maceljsko gorje, Trakošćansko jezero ili blizinu Trakošćana, dok u vrlo malo radova nalazimo naselje Bednjica, odnosno jedno od naselja na području Višnjice (Petrić,

2010; URL 11). Zanimljiva je činjenica kako iz istog brda izvire rijeke Bednja, koja dalje na istok zaobilazi Ravnu goru, te potok Žarovnica koji protječe Donjom Višnjicom i Velikom Sutinjskom na jugozapadu zaobilazeći Ravnu goru sa suprotne strane do rijeke Bednje u koju utječe u južnom dijelu područja Grada (Lepoglavsko-ivanečko polje). Time se neupitno potvrđuje vodno bogatstvo područja Višnjice i status glavnog vodnog resursa šire regije, što je istovremeno na vrlo niskoj razini turističke ili bilo kakve druge valorizacije.

5.2. Demogeografska obilježja

„Demogeografija je znanstvena disciplina u društvenoj grani geografskog znanstvenog polja, u okviru interdisciplinarnih znanstvenih područja, koja putem jedinstvenog metodološkog sustava proučava, pojašnjava, planira i predviđa postojeće i nove odnose i odraze u geografskom prostoru (sadržaji, procesi, veze, odnosi, modeli; postojeći i/ili materijalizirani u novom obliku i na drugom mjestu na geografskoj površini), nastale prožimanjem prirodnih elemenata (faktora) i/ili društvenih faktora (elemenata) i stanovništva, s ciljem otkrivanja, objašnjavanja, postavljanja i predviđanja zakonitosti u procesu njihovog funkcioniranja, transformiranja, valoriziranja, nastajanja i nestajanja“ (Šterc, 2015:143).

Stanovništvo je temeljni resurs te glavni akter razvoja i transformacije određenog geografskog prostora. Stoga, sveobuhvatna analiza temeljnih demografskih procesa predstavlja polazište za svako daljnje planiranje optimalnog razvoja prostora.

5.2.1. Broj i prostorni razmještaj stanovništva

Današnji raspored i broj stanovnika rezultat su dugog povijesnog razvoja naseljenosti na području Višnjice. Odnosi naseljenosti u davnoj prošlosti mogu se pratiti iz popisa crkvenih župa, stoga nije bez značenja raspored starih i novijih župa jer nas to upućuje na stupanj i raspored naseljenosti. Prema povijesnim izvorima i sačuvanoj tradiciji u narodu, to su bili bjegunci s juga, koji napuštajući krajeve, što su ih ugrozili ili zaposjeli Turci, nalaze utočište u slobodnim sjevernim predjelima, među ostalim i u Hrvatskom zagorju (Crkvenčić, 1974).

Uz neizbježan prirodni determinizam, odnosno razmještaj stanovništva uvjetovan prirodno-geografskim čimbenicima, nezaobilazan segment u objašnjavanju recentnog prostornog razmještaja stanovništva su društveno-povijesna zbivanja, odnosno široki spektar

društveno-gospodarskih čimbenika (stupanj gospodarskog i tehnološkog razvoja, politički sustav i organizacija, religija, stupanj obrazovanja, društveni položaj) (Nejašmić, 2005).

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Grada Lepoglave živjelo je ukupno 8283 stanovnika (tab. 1) neravnomjerno raspoređenih u 16 naselja s prevladavajućim udjelom koncentracije naseljenosti u gradskom središtu Lepoglavi.

Tab. 1. Kretanje broja stanovnika po naseljima Grada Lepoglave od 1857. do 2011. godine

	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Bednjica	192	202	211	233	262	282	311	305	414	423	377	313	299	216	220	209
Donja Višnjica	475	500	559	643	622	640	700	705	794	755	663	627	684	614	549	542
Gornja Višnjica	252	269	309	352	367	383	406	428	432	460	418	407	391	353	320	271
Jazbina Višnjička	0	0	0	94	102	125	122	24	140	129	139	106	86	55	37	25
Zalužje	216	292	242	282	258	282	269	356	336	328	279	254	228	211	195	162
Zlogonje	440	502	545	560	644	685	692	664	765	748	708	624	573	503	460	412
Lepoglava	1442	2397	2595	2793	3142	3408	3980	4250	3578	3637	3816	3749	3786	3781	4084	4174
Grad Lepoglava	4927	6379	6863	7807	8493	9421	10106	10686	10861	11003	10766	10126	9576	8935	8718	8283

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku

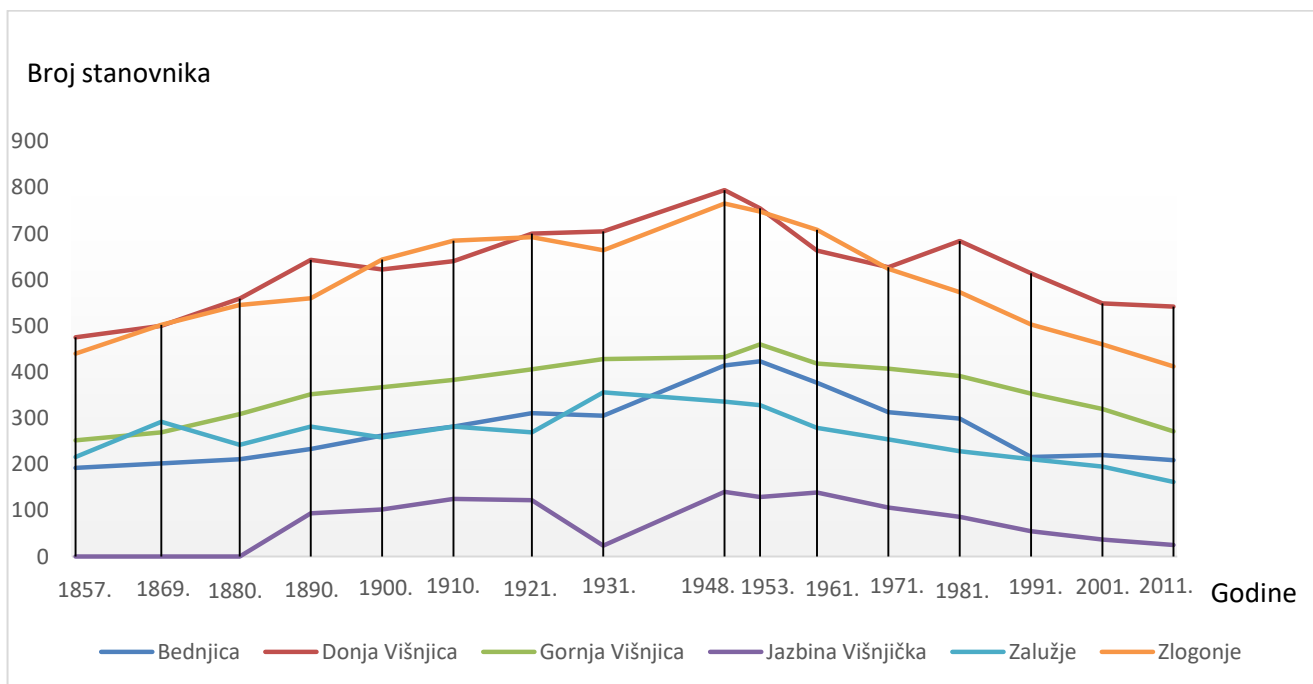
Sve je veća koncentracija stanovništva u gradskom središtu⁸ uz demografske, društveno-gospodarske, funkcionalno-fizionomske i druge promjene koje se odvijaju u ruralnoj okolini smanjujući agrarna obilježja pod utjecajem i u korist gradova (Nejašmić, 2005). Tako je grad Lepoglava jedino naselje na području JLS koje bilježi porast broja stanovnika, a s druge strane, na razini cjelokupnog (ruralnog) područja Grada Lepoglave, vidljiv je pad broja stanovnika u međupopisnim razdobljima.

Iz kretanja broja stanovnika naselja Višnjice (sl. 8), vidljiv je prevladavajući rast broja stanovnika do 50-ih godina 20. stoljeća zbog velikog prirodnog prirasta, kada se broj

⁸ Proces urbanizacije definiramo kao proces postanka, razvitka i širenja gradova te prirodno i mehaničko povećanje broja gradskih stanovnika, pretežno povezano s jačanjem sekundarnih, tercijarnih i kvartarnih djelatnosti, tzv. populacijska koncentracija u gradovima, dok su u predindustrijskom razdoblju prevladavale primarne djelatnosti; širenje gradskih struktura i načina života na poljoprivredna područja, što je opći trend u razvitku suvremenog svijeta (Cvitanović, 2002).

stanovnika u svim naseljima gotovo udvostručuje. Nakon Drugoga svjetskog rata broj stanovnika kratko stagnira, nakon čega slijede negativni demografski trendovi. Kao uzroci negativnih suvremenih procesa mogu se izdvojiti proces urbanizacije (na globalnoj razini), ali i nedovoljna inicijativa i ulaganje u potrebe za opstanak (i razvoj) ruralnih područja na regionalnoj i lokalnoj razini, čime se direktno smanjuju adekvatni uvjeti za život stanovništva.

Prema popisu 2011. godine, u šest naselja područja Višnjice živio je ukupno 1621 stanovnik. Najveći broj stanovnika ima naselje Donja Višnjica, koja ujedno bilježi i određenu stagnaciju (relativna stagnacija i u Bednjici), dok ostala naselja bilježe izraziti pad broja stanovnika u posljednjem međupopisnom razdoblju 2001. – 2011. godine. Najveći apsolutni pad broja stanovnika od 1950-ih godina do posljednjeg popisa zabilježen je u naselju Zlogonje. Najmanji broj stanovnika u svim međupopisnim razdobljima bilježi Jazbina Višnjička. Bednjica, Gornja Višnjica i Zalužje bilježe srednje vrijednosti u ukupnom broju stanovnika Višnjice u svim međupopisnim razdobljima.

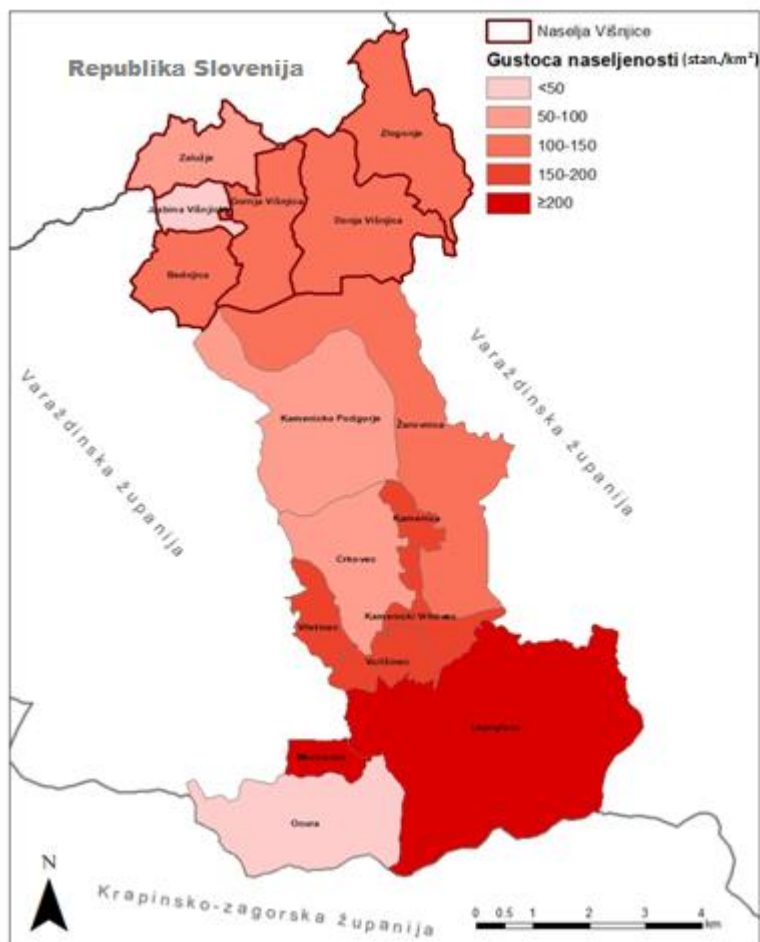

Sl. 8. Kretanje broja stanovnika na području Višnjice od 1857. do 2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku

Gustoća naseljenosti⁹ (sl. 9) ovisi o već spomenutim prirodno-geografskim čimbenicima, društveno-geografskim i administrativnim uvjetima te, danas u najvećoj mjeri, upravljanjem na razini Jedinice lokalne samouprave (JLS). Prema geografskom položaju, područje Višnjice najudaljenije je područje od gradskog središta JLS te predstavlja pogranično područje prema susjednoj Sloveniji. S obzirom na suvremene procese centralizacije grada i zatvaranja graničnih prijelaza u naseljima Zlogonje i Zalužje te preusmjeravanjem pograničnih tranzicijskih tokova u susjedno naselje Cvetlin, područje Višnjice sve je udaljenije od suvremenih razvojnih tokova. Međutim, usprkos brojnim negativnim geografskim čimbenicima, naselja Višnjice (zasad) u većoj mjeri karakterizira srednja gustoća naseljenosti (u odnosu na ostala naselja JLS) s otprilike 100 - 150 stan./km², što je gotovo dvostruko veća gustoća od prosjeka Republike Hrvatske (74,9 stan./km²). Najmanje vrijednosti bilježe naselja Zalužje i Jazbina Višnjička, što se može tumačiti najnepogodnijim reljefnim uvjetima, ali i dugogodišnjim konstantnim smanjivanjem malog broja stanovnika, ponajprije zbog smanjenog prirodnog prirasta.

⁹ Gustoćom naseljenosti podrazumijevamo prosjek naseljenosti; ukupan broj stanovnika koji žive na nekom području, najčešće na 1 km² (Nejašmić, 2005: 22).

Sl. 9. Gustoća naseljenosti stanovništva na području Grada Lepoglave prema Popisu 2011. godine

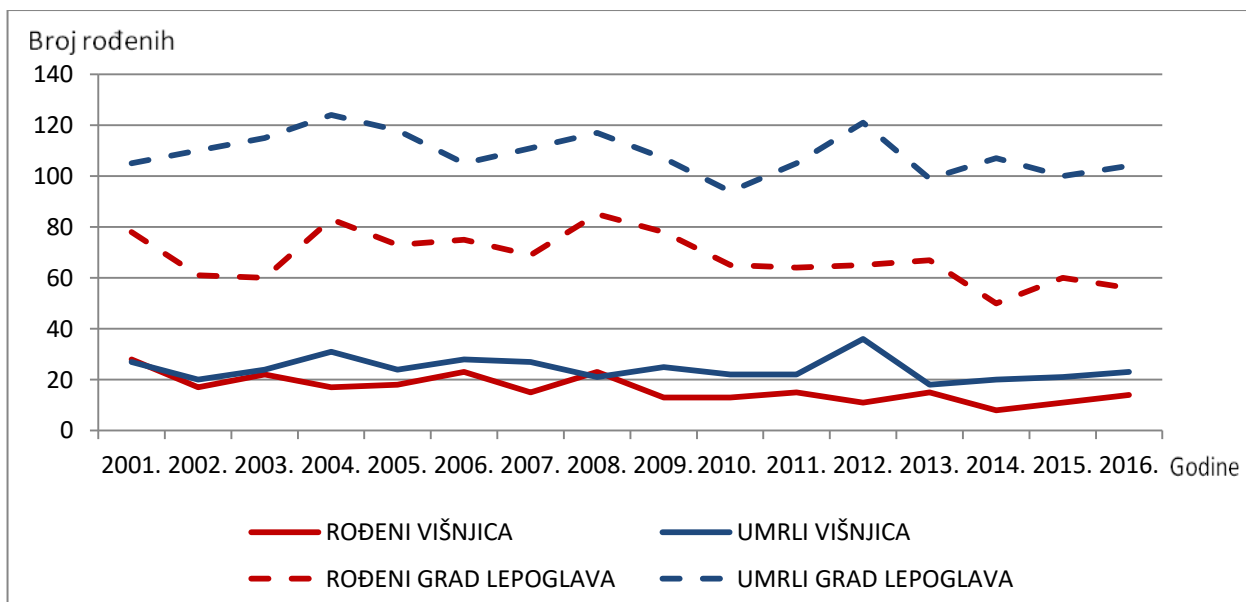
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima

5.2.2. Prirodno kretanje stanovništva

Pod pojmom prirodnog kretanja stanovništva implicira se prisutnost bioloških činitelja i procesa u tom kretanju, no u tome važnu ulogu imaju društveno-gospodarski, kulturni, psihološki činitelji, odnosno prvenstveno sam pojedinac, a njegova intervencija je to jača što je društvena zajednica na višem stupnju gospodarskog i kulturnog razvoja (Wertheimer-Baletić, 1999, prema: Nejašmić, 2005: 70). Osnovne sastavnice prirodnog kretanja su rodost ili natalitet i smrtnost ili mortalitet, a njihova rezultanta je prirodna promjena, koja može biti pozitivna (prirodni prirast), stagnacijska ili negativna (prirodni pad ili depopulacija) (Nejašmić, 2005: 70).

Rodnost (natalitet) najdinamičnija je sastavnica ukupnog kretanja. Od budućeg kretanja nataliteta zavisi demografski razvoj područja jer predstavlja presudnu dugoročnu odrednicu dobnog sastava stanovništva, a sadašnja stopa nataliteta utječe i na budući obujam radne snage te na odnos uzdržavanog i aktivnog stanovništva (Nejašmić, 2005: 71). Direktno posljedično utječe na budući društveno-gospodarski razvoj i demografsku održivost prostora.

Ukupan broj rođenih, u zadnjem međupopisnom razdoblju, svih šest naselja na području Višnjice (sl. 10) konstantno se smanjuje s povremenim manjim oscilacijama. Takve manje oscilacije, s većim brojem rođenih od uobičajenog, javljaju se svakih nekoliko godina te donekle daju sve slabiji puls stagniranju broja stanovnika, odnosno redovitom punjenju jednog školskog razreda i opstanku škole u Višnjici. Istovremeno, ukupan broj umrlih u istom razdoblju zadržava relativno konstantnu vrijednost s povremenim godinama izrazitog povećanja. Navedeni trendovi specifični su za posttranzicijsko društvo, u koje Hrvatska ulazi 80-ih godina 20. stoljeća. Slično prirodno kretanje s većim vrijednostima bilježi i ukupno stanovništvo područja Grada Lepoglave.

Sl. 10. Prirodno kretanje stanovništva područja Višnjice i Grada Lepoglave 2001. - 2016. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Prirodno kretanje stanovništva Grada Lepoglave, Državni zavod za statistiku

Prirodno kretanje broja stanovnika, od zadnjeg popisa do 2016. godine (tab. 2), je negativno sa smanjivanjem ukupnog broja stanovnika zadnje tri godine za otprilike 10 osoba. Važno je napomenuti kako se navedene vrijednosti odnose samo na prirodno kretanje stanovništva (rađanje i umiranje), a ne i na prostorno kretanje stanovništva (migracije), koje poprimaju sve izraženije negativne vrijednosti na državnoj razini. Premda se 10 osoba ne čini puno, za populaciju od otprilike 1600 stanovnika, to je brojka koja iz godine u godinu utire put sve jačem depopulacijskom¹⁰ trendu.

Tab. 2. Prirodno kretanje stanovništva naselja Višnjice od 2012. do 2016. godine

GODINA	BROJ ROĐENIH	BROJ UMRLIH	APSOLUTNA PRIRODNA PROMJENA
2012.	11	36	-25
2013.	15	18	-3
2014.	8	20	-12
2015.	11	21	-10
2016.	14	23	-9

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva na području Grada Lepoglave 2001. - 2016. Godine, Državni zavod za statistiku

5.2.3. Prostorno kretanje stanovništva

Pod prostornom pokretljivošću podrazumijevamo sve vrste teritorijalne mobilnosti stanovništva u određenom vremenu i prostoru, a dijeli se na dvije šire kategorije: migraciju ili seljenje i cirkulaciju ili njihajno/kružno kretanje. Migracija označava sve promjene mjesta stalnog boravka, dok cirkulacija razumijeva različite oblike pokretljivosti, kojima je zajedničko obilježje izostanak bilo kakve namjere za stalnom ili dugotrajnom promjenom boravišta (Nejašmić, 2005: 115).

Kao što je već spomenuto, za područje Višnjice karakteristične su sezonske migracije iz ekonomskih razloga tijekom 20. stoljeća, najviše u susjednu Sloveniju, zatim Austriju i Njemačku, a danas se ta povijest ponavlja s nekim novim karakteristikama, o čemu će biti riječi kasnije. Što zbog pograničnog položaja, što iz ekonomskih nužnosti, stanovništvo je u

¹⁰ Depopulacija je proces smanjenja broja stanovnika u nekom kraju ili državi uvjetovan prirodnim kretanjima (veća smrtnost nego rodnost) i/ili društvenim čimbenicima (veće iseljavanje nego useljavanje - negativan migracijski saldo), te zbog elementarnih nepogoda, epidemija, ratova i dr. (Cvitanović, 2002).

jednom dijelu temeljilo svoj opstanak i životni standard na stalnim migracijama (pretežno muške) radne snage u navedene države. Nažalost, neke od tih migracija poprimile su konačan karakter preseljenjem određenog broja stanovnika te osnivanjem obitelji u stranoj državi. Navedeni procesi imaju direktne i indirektne utjecaje na broj i kretanje broja stanovnika Višnjice: kroz direktno smanjivanje broja stanovnika, ali i utjecajem na rađanje, na dobno-spolnu strukturu stanovništva te na budući razvoj prostora na svim razinama i u svim oblicima.

Prema podacima o broju doseljenih i odseljenih (tab. 3) na području Višnjice u posljednjem međupopisnom razdoblju, proces iseljavanja imao je jači učinak od useljavanja, pri čemu je emigriralo 15 osoba više nego imigriralo. Alarmantan je podatak da je u četverogodišnjem razdoblju od 2011. do 2015. godine s područja Višnjice iselila 21 osoba, što je šest osoba više u odnosu na zadnje međupopisno desetogodišnje razdoblje. Proces iseljavanja poprima sve veće razmjere u sve kraćem vremenskom razdoblju. U strukturi iseljenih prema mjestu preseljenja, prevladavaju migracije unutar županije, no istovremeno se povećava broj iseljenih u inozemstvo. Slične negativne trendove bilježe sva naselja Grada Lepoglave, dok je cjelokupno područje Varaždinske županije bilježilo pozitivne migracijske tokove do 2011. godine, nakon čega se broj iseljenih s područja Varaždinske županije povećava.

Tab. 3. Ukupan broj doseljenih i odseljenih na području Višnjice, Grada Lepoglave i Varaždinske županije u 2001., 2011. i 2015. godini

GODINA	2001.		2011.		2001. - 2011.		2015.		2011. - 2015.	
	Ukupno doseljenih	Ukupno odseljenih	Ukupno doseljenih	Ukupno odseljenih	Ukupno doseljenih	Ukupno odseljenih	Ukupno doseljenih	Ukupno odseljenih	Ukupno doseljenih	Ukupno odseljenih
VIŠNJICA	20	21	20	34	40	55	13	20	33	54
GRAD LEPOGLAVA	65	103	76	106	141	209	94	134	170	240
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	2474	2434	2490	2424	4964	4858	3035	3579	5525	6003

Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo u 2001., 2011. i 2015. godini po gradovima/općinama; Doseljeno i odseljeno stanovništvo po naseljima u 2001., 2011. i 2015. godini, Državni zavod za statistiku:

Prema podacima o ukupnom kretanju stanovništva između 2001. i 2011. godine i prirodnoj promjeni između tih dvaju popisa (Nejašmić, 2005: 131), migracijski saldo za područje Višnjice je negativan. Dakle, u zadnjem međupopisnom razdoblju s područja Višnjice je odselilo 93 osoba više nego što je uselilo. U istom tom razdoblju apsolutna prirodna promjena bila je negativna te je iznosila 67 manje rođenih, nego umrlih osoba, iz čega zaključujemo kako prostorno kretanje stanovništva, odnosno emigracija¹¹, postaje dominantan depopulacijski demografski proces na području Višnjice. S obzirom na navedena demografska obilježja, područje Višnjice ima E₄ - emigracijski tip općeg kretanja stanovništva za kojeg je karakterističan najgori konačan demografski scenarij – izumiranje.

5.2.4. Strukture stanovništva

Strukture stanovništva možemo podijeliti u tri skupine: dobno-spolnu, društveno-gospodarsku i kulturno-antropološku. Svaku skupinu treba promatrati u uzročno-posljedičnoj vezi i sprezi s dinamikom stanovništva (prirodno i prostorno kretanje stanovništva) (Friganović, 1990: 107, prema Nejašmić, 2005: 168). Strukture stanovništva su odraz, ali i čimbenik demografskog razvoja na nekom prostoru. Promjene u strukturama primarna su odrednica promjena u prirodnom kretanju stanovništva jer apsorbiraju promjene društvenih i gospodarskih uvjeta života i prenose ih na natalitet i mortalitet (Živić, 2002).

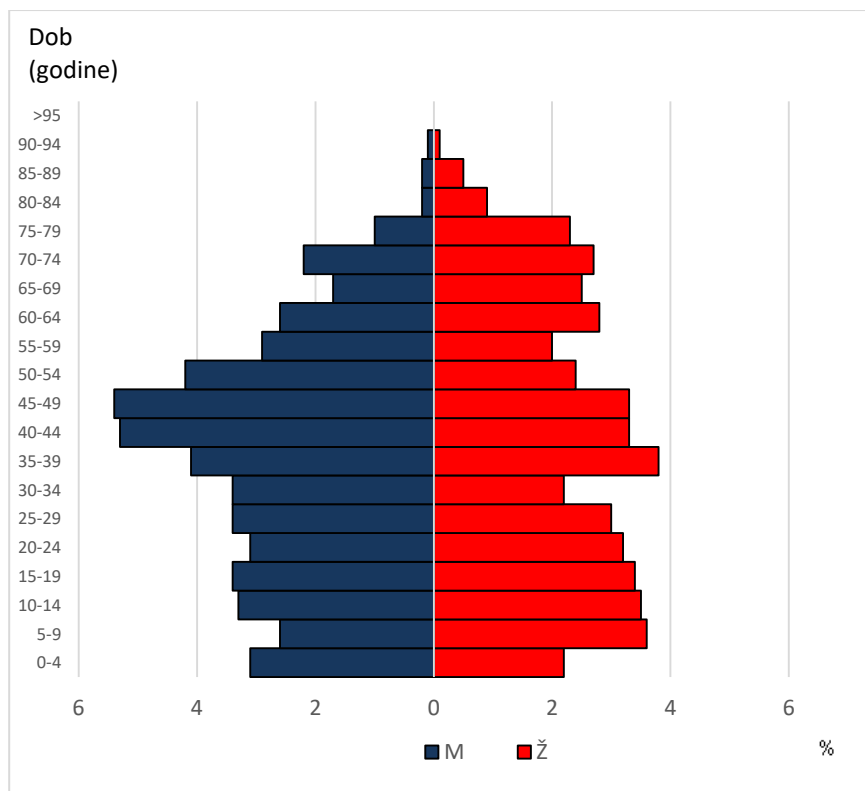
5.2.4.1. Dobno-spolna struktura stanovništva

Dobno-spolna odnosno biološka struktura stanovništva izravno je uvjetovana (i uvjetuje) prirodnim kretanjem stanovništva te pruža fiziološki okvir svekolikih društvenih i gospodarskih zbivanja i procesa.

Prema Popisu stanovništva 2011. godine u ukupnom broju stanovnika na području Višnjice prevladava muško stanovništvo (više od 52 %). Prema dobno-spolnoj strukturi stanovništva (sl. 11) jasno se vide fenomeni diferencijalnog nataliteta (rađa se nešto više muške djece nego ženske) i diferencijalnog mortaliteta (veća biološka otpornost žena rezultira njihovom manjom smrtnošću pa žive dulje od muškaraca). Po udjelima u dobnim kohortama prevladava zrela dobna skupina s većim udjelom muškaraca. Posebnih uzroka za „muški baby-boom“ 60-ih/70-ih godina 20. stoljeća nema, već se radi o biološkom fenomenu. U staroj

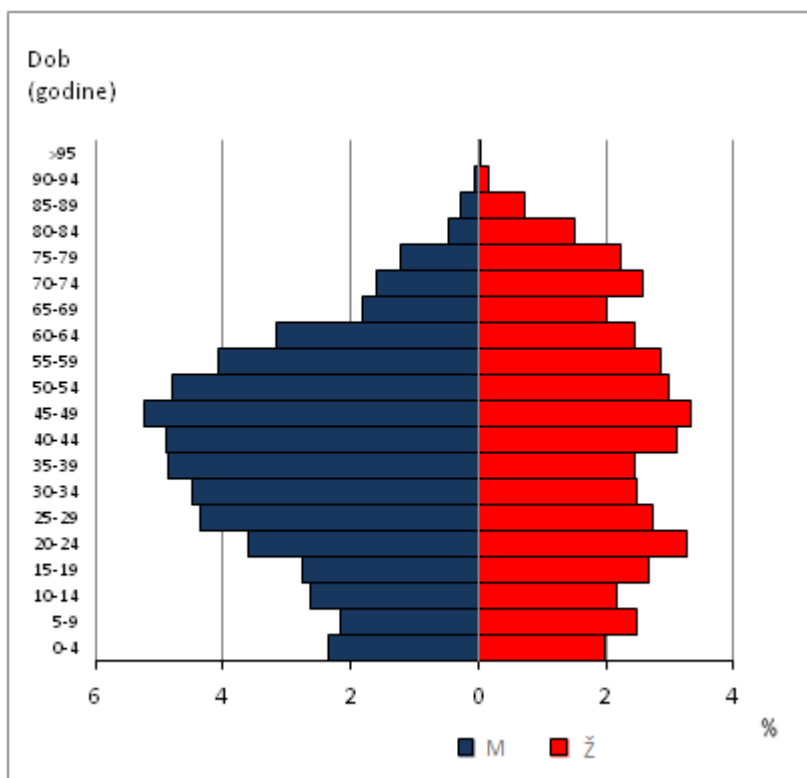
¹¹ Emigracija ili iseljavanje stanovništva.

dobnoj skupini prevladavaju žene, ponajviše zbog diferencijalnog mortaliteta jer se uzrok ne može tražiti u različitim načinima života muškaraca i žena prošlog vremena. Svi su se bavili poljoprivredom i teškim fizičkim poslovima, a u slučaju odlaska muške populacije u „gastarbajtere“, žene nisu ostajale doma pošteđene posla, naprotiv. Podjednaki je udio mlade dobne skupine po spolu no zabrinjava smanjivanje baze grafičkog prikaza dobno-spolne strukture, prvenstveno kod ženskog spola što dovodi u pitanje reprodukciju stanovništva u budućnosti. Osim manjeg broja stanovnika općenito, razlozi su smanjene norme rađanja te sve veći udio visoko obrazovanih žena. Prema podacima o negativnoj prirodnoj promjeni za očekivati je da će uz daljnje smanjivanje stope nataliteta grafički prikaz dobno-spolne strukture sve više poprimiti oblik urne, odnosno prevladat će staro stanovništvo nad mladim.

Sl. 11. Dobno-spolna struktura stanovništva na području Višnjice 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku

Sl. 12. Dobno-spolna struktura stanovništva na području Grada Lepoglave 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku

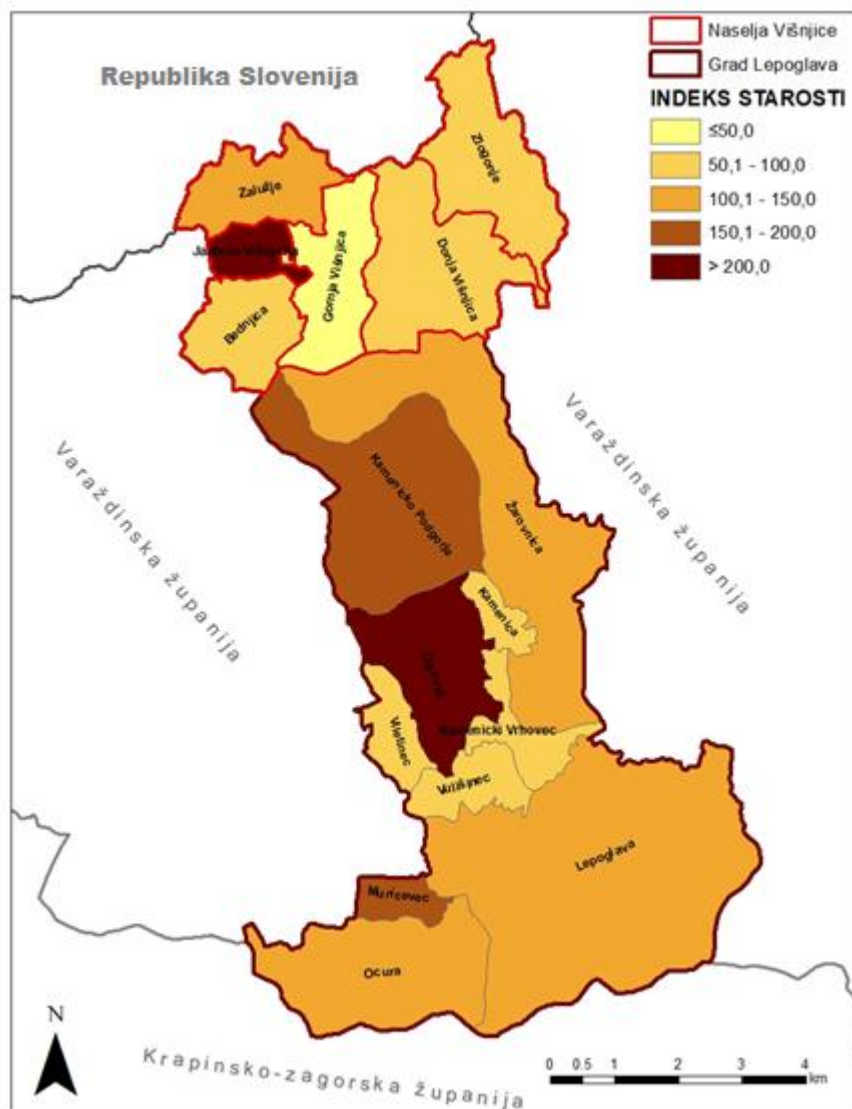
Dobno-spolna struktura stanovništva cjelokupnog područja Grada Lepoglave (sl. 12) ima identična obilježja kao ista struktura za područje Višnjice (sl. 11.), stoga ne možemo govoriti o nekim anomalijama u dobnoj-spolnoj strukturi ruralnog područja Višnjice.

Indeks starosti pokazuje brojčani odnos starih 60 i više godina i mladih do 19 godina starosti. Kritična vrijednost, kada počinje demografska starost, iznosi 40,0 (40 starih na 100 mladih) (Nejašmić, 2005: 182; Živić, 2002).

Za cjelokupno područje Grada Lepoglave (sl. 13) vidljivo je kako spomenutu kritičnu vrijednost indeksa od 40,0 imaju sva naselja. Vrijednosti se ponajviše razlikuju zbog prirodno-geografskih i infrastrukturnih uvjeta pojedinih naselja, ali i recentnih negativnih demografskih trendova.

Na području Višnjice najalarmantnije vrijednosti indeksa starosti zabilježene su u naselju Višnjička Jazbina i Zalužje, zbog već spomenutih nepovoljnih uvjeta i trendova. Najpovoljniji odnos udjela starog i mladog u ukupnom stanovništvu pokazuje Gornja Višnjica, a s nešto

nepovoljnijim vrijednostima slijede ju ostala tri naselja: Bednjica, Donja Višnjica i Zlogonje u kojima je gotovo izjednačen broj starih i mladih.

Sl. 13. Indeks starosti stanovništva u naseljima na području Grada Lepoglave prema Popisu 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine; Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, Državni zavod za statistiku

5.2.4.2. Društveno-gospodarska struktura stanovništva

Stanovništvo se konstantno razvija i mijenja svoja obilježja pod izravnim i posrednim utjecajem društvenog razvitka. Način reakcije zavisi od strukture i obilježja stanovništva. Veze i procesi obično nisu jednosmjerni i jednostavno određeni, već kompleksni i međusobno ovisni

pa je teško identificirati pravce i intenzitet djelovanja pojedinih faktora (Wertheimer-Baletić, 1978). Proizvodna snaga predstavlja pokretačku snagu koja uvodi promjene u sve društvene strukture. Tehničkim napretkom dolazi do rasta intenziteta proizvodnosti te raspodjele ekonomski aktivnog stanovništva na različite djelatnosti. Podjelom rada mijenja se i struktura stanovništva, a procesi prostorne i profesionalne mobilnosti stanovništva stalan su odgovor na promjenjive potrebe na tržištu rada.

Nekada je selo karakterizirao i diferencirao većinski udio poljoprivrednog stanovništva, danas selo postaje sve više mjestom stanovanja, a sve manje mjestom poljoprivredne proizvodnje, međutim, poljoprivreda i dalje dominira u oblikovanju vanjskog izgleda prostora (sl. 14) i u načinu života (Marinović-Uzelac, 2002).

Sl. 14. Karakterističan ruralni (poljoprivredni) pejzaž na području Višnjice (Silvija Komes, 15. 10. 2017.)

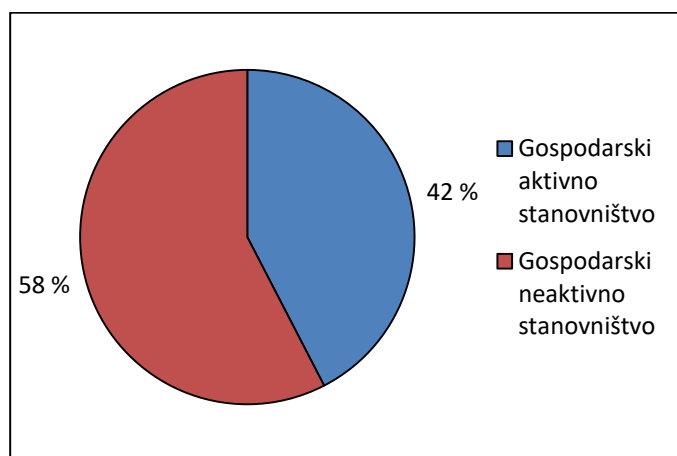
Gospodarski sastav stanovništva podrazumijeva sastav prema aktivnosti, djelatnosti i zanimanju (Nejašmić, 2005: 195).

Aktivno stanovništvo¹² (radna snaga) čini polazište za formiranje ekonomske strukture ukupnog stanovništva jer su neaktivne osobe ovisne i uzdržavane od aktivnih članova njihove obitelji ili kućanstava (Nejašmić, 2005: 195, prema Wertheimer-Baletić, 1999: 408).

¹² Gospodarski aktivno stanovništvo čine sve zaposlene osobe, sve osobe koje obavljaju neko zanimanje, ali nisu u radnom odnosu (u poljoprivredi, zanatstvu) i nezaposlene osobe u određenom razdoblju. U neaktivno

Na području Višnjice prevladava udio gospodarski neaktivnog stanovništva (sl. 15), što je očekivano s obzirom na već analiziranu postojeću biološku strukturu stanovništva. S obzirom na podjelu aktivnog stanovništva po sektorima djelatnosti¹³, najveći udio stanovništva zaposlen je u sekundarnom sektoru (sl. 16), slijede tercijarni i kvartarni sektor te je najmanje zaposlenih u primarnom sektoru.

Raspodjela po sektorima djelatnosti povezana je s postojećom biološkom demografskom strukturom, ali i obrazovnom strukturom stanovništva (sl. 17). Prema obrazovnoj strukturi najveći je udio stanovnika sa završenom srednjom školom s prevlašću muškog nad ženskim dijelom populacije. Veći udio ženskog stanovništva sa završenom osnovnom školom odnosi se na starije dobne skupine za koje je karakteristično da žensko stanovništvo nije nastavljalo srednjoškolsko obrazovanje. Također, veći je udio ženske populacije u skupinama s nezavršenom osnovnom školom, odnosno bez škole, ali su ti udjeli mali u odnosu na ukupno stanovništvo i odnose se samo na najstarije dobne skupine.

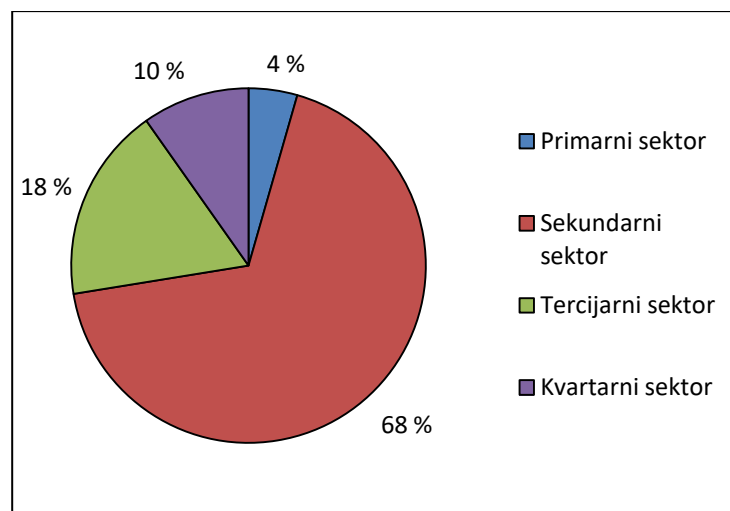

Sl. 15. Stanovništvo područja Višnjice prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Aktivnost po naseljima; Sektori zaposlenosti po naseljima, Državni zavod za statistiku

stanovništvo spadaju: osobe koje imaju samostalan izvor prihoda (mirovina, stipendija) i gospodarski ovisne osobe (uzdržavane) (Nejašmić, 2005: 195).

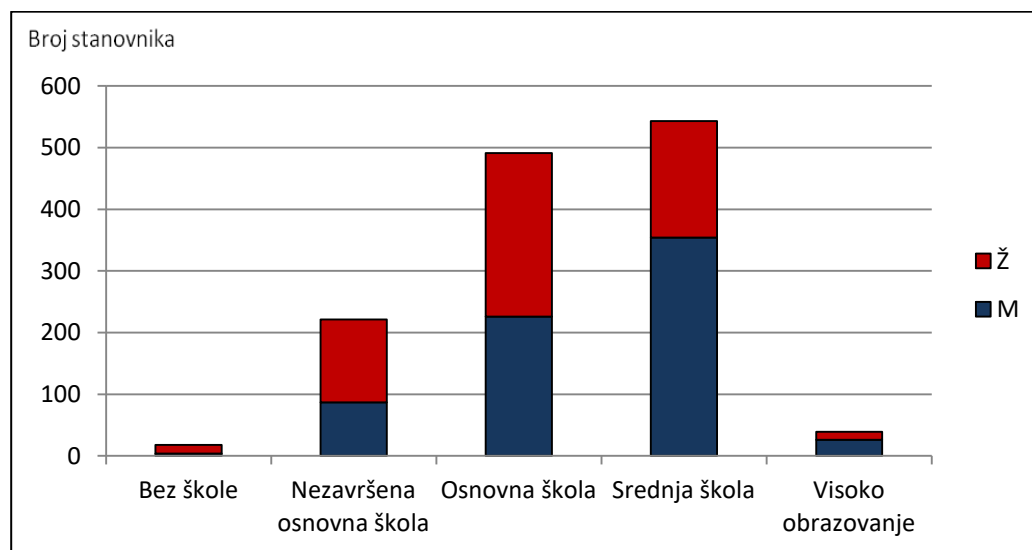
¹³ Tri osnovna sektora (skupine) djelatnosti: primarni (poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo); sekundarni (rudarstvo, industrija, građevinarstvo, vodoprivreda, proizvodno obrtništvo); tercijarni (neproizvodne gospodarske grane: uslužno obrtništvo, promet, ugostiteljstvo, trgovina); kvartarni sektor (uprava, obrana, školstvo, zdravstvo, znanost, kultura) (Nejašmić, 2005: 199).

Sl. 16. Zaposleni prema sektorima djelatnosti na području Višnjice 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Aktivnost po naseljima; Sektori zaposlenosti po naseljima, Državni zavod za statistiku

Prema posljednjem popisu 2011. godine vrlo je malo visokoobrazovanih stanovnika na području Višnjice, no važno je napomenuti kako se situacija vrlo brzo mijenja od posljednjeg popisa do danas. U prosjeku, svake godine pet učenika jednog razrednog odjela osnovne škole u Višnjici odlazi na studij, u čemu dominira ženska populacija.

Sl. 17. Obrazovna struktura stanovništva područja Višnjice 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu, Državni zavod za statistiku

5.3. Funkcionalna organizacija i razvijenost infrastrukture Višnjice

5.3.1. Funkcionalna organizacija života u Višnjici

Područje Višnjice pripada tipu ruralnih prostora sa slabom funkcionalnom opremljenošću. čineći lokalni centar¹⁴. Najviše centralnih funkcija nalazi se u naselju Donja Višnjica koje ujedno predstavlja lokalni centar za šest pripadajućih naselja te povremeno za neka okolna naselja zbog posebnih dodatnih funkcija centra (tab. 4). Kroz naselje Donja Višnjica prolazi glavni tranzitni koridor u povezivanju s gradskim središtem.

Tab. 4. Popis obaveznih i dodatnih centralnih funkcija lokalnog centra Višnjice

Obvezne centralne funkcije	Broj	Dodatne centralne funkcije	Broj
Osnovna škola	1	Ugostiteljski objekt	3
Liječnik opće prakse	1	Frizerski salon	1
Prodavaonica mješovitom robom	2	Prodavaonica tekstilom	1
Poštanski ured	/	Automehaničar	1
		Ostali obrti	6
		Tvrtke	8

Izvor: prema Lukić, 2012.

Prema Popisu stanovništva 2011. godine na području Višnjice bilo je ukupno 467 kućanstava, što čini otprilike jednu petinu kućanstava na području Grada Lepoglave. Najviše je kućanstava u Donjoj Višnjici (147 kućanstava) i Zlogonju (118), zatim u Gornjoj Višnjici (85), Bednjici (57), Zalužju (48), a najmanje u Višnjičkoj Jazbini (12) Prostorna raspodjela kućanstava po naseljima slična je prostornoj raspodjeli stanovništva po pojedinim naseljima. Iz odnosa broja stanovnika i broja kućanstava u pojedinim naseljima možemo zaključiti kako je vrlo malo napuštenih, odnosno gotovo da i nema kućanstava bez ijednog stanovnika.

Višnjicu karakterizira tipičan ruralni pejzaž raštrkanih (ponegdje grupiranih) naselja s raštrkanim sitno parceliziranim posjedom. Nije neuobičajeno da se naselja ili pojedinačne kuće nalaze navrh brjegovih prkoseći ne baš zahvalnoj konfiguraciji terena, što možemo

¹⁴ Obavezne funkcije lokalnog centra su: područna ili osnovna škola, liječnik opće prakse/obiteljske medicine, poštanski ured, prodavaonica (Lukić, 2012).

povezati i s raseljavanjem stanovništva tijekom vladavine Draškovića (vidi: Utjecaj obitelji Drašković na razvoj Višnjice). Tradicionalna gradnja kuća danas pripada prošlosti, s tek ponekim primjerkom koji prkosi zubu vremena i najčešće je prenamijenjen u klijet. Osim starih klijeti, postoji i mnoštvo novoizgrađenih uz novoposađene plantažne vinograde. Vinogradi svojom rasprostranjenošću i različitim položajima na brjegovima, valorizirajući prisojne padine, prostoru daju posebnu čar. Kuće su većim dijelom građene ili obnavljane 70-ih godina 20. stoljeća, uslijed povećanja osobnih prihoda lokalnih *gastarbajtera* pa se rijetko može naći neki nezgrapni stambeni objekt. U novije vrijeme razvijena je praksa da mlade obitelji, osim gradnje novih kuća, dograđuju postojeće stambene objekte ili uređuju njihova potkrovlja, čime se ujedno doprinosi očuvanju tradicije suživota u proširenoj obitelji. Poljoprivredne površine izrazito su usitnjene, uslijed prilagođavanja terenu i sustava nasljeđivanja. Male parcele onemogućavaju intenzivniju obradu, stoga poljoprivreda većini domaćinstava služi kao dodatan izvor prihoda i razbibriga uz stalan posao. Nažalost, kao što je to praksa u većini ruralnih područja, sve je više zapuštenih poljoprivrednih površina zbog deagrarizacije¹⁵ i deruralizacije¹⁶.

5.3.1.1. *Obrazovanje*

Na području Grada Lepoglave djeluju tri osnovne škole, među kojima je Osnovna škola „Izidora Poljaka Višnjica“ zajedno s Područnom školom „Julijane E. Drašković“ u Cvetlinu (općina Bednja). Nova školska zgrada izgrađena je 2001. godine, od kada se nastava izvodi u jednoj smjeni. U matičnoj i područnoj školi nastavu pohađaju 192 učenika raspoređena u 15 razrednih odjela, a zaposleno je 39 djelatnika škole. Škola je dobro opremljena, premda je informatička oprema malo zastarjela. Ugradnjom lifta prilagođena je djeci s invaliditetom. Uz školu nalaze se travnato nogometno igralište, asfaltirano nogometno i košarkaško igralište, a u planu je i uređenje odbojkaškog igrališta. Škola osim redovne nastave izvodi i dodatnu i dopunsku nastavu, izvannastavne aktivnosti te rad u Učeničkoj zadruzi „Višnja“. Kao što je već spomenuto, Zadruga je osnovana 1957. godine, od tada se gasila i obnavljana je nekoliko

¹⁵ Deagrarizacija označava prestanak bavljenja primarnim djelatnostima (povećava se broj nepoljoprivrednika) i zapošljavanje stanovništva u ostalim sektorima djelatnosti bez promjene mjesta stanovanja (Cvitanović, 2002).

¹⁶ Deruralizacija je proces napuštanja sela i smanjenje seoskog stanovništva u nekom području uz gubljenje seoskih značajki sela i napuštanje seoskog načina života (Cvitanović, 2002).

puta, a značajnije rezultate počela je ostvarivati 2001. godine, od kada i nosi ime „Višnja“. Rad zadruge iznimno je uspješan što potvrđuju i brojna priznanja te nagrade, ali i gostovanje na državnim smotrama. Škola provodi projekt učenja slovenskog jezika na području Republike Hrvatske te projekt eko-škole od početka školske godine 2013./2014. (URL 12).

Srednjoškolsko obrazovanje i sustav cjeloživotnog učenja ne postoje na području Grada, a najbliža srednjoškolska ustanova je u Ivancu. Stoga srednjoškolci s područja Višnjice putuju u školu u Ivanec ili Varaždin.

Predškolski se odgoj na području Grada odvija u vrtiću u Lepoglavi i u privatnom vrtiću u Žarovnici. U Višnjici se program predškole odvija u prostorima osnovne škole, premda postoji ogroman interes i potreba za dječjim vrtićem.

5.3.1.2. Zdravstvo i socijalna skrb

Ambulanta opće prakse u Višnjici jedna je od ukupno pet na području Grada. Problem predstavlja povremena prisutnost različitih liječnika, što ne pridonosi kvaliteti pružanja zdravstvene pomoći posebno starijima i nemoćnima. Prisutnost stomatologa je također povremena. Dom zdravlja i ljekarna stacionirani su u Lepoglavi i u Ivancu, a najbliža hitna medicinska pomoć u Varaždinu.

Najbliži domovi za starije i nemoćne su u Ivancu, Jalžabetu i Varaždinu. Domovi za djecu bez odgovarajuće skrbi ne postoje na području Grada. Grad Lepoglava iz proračuna sufinancira programe socijalne skrbi, no budući da se svake godine povećava broj potrebitih korisnika, sve više njih se obraća Centru za socijalni rad u Ivancu (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020.).

5.3.1.3. Društveni život

Stanovništvo Višnjice odlikuje međusobna susretljivost i razumijevanje te spremnost na pomoć, baštinjeno iz nekih prošlih težih vremena, kada bez uzajamne pomoći nije bilo moguće opstati niti obrađivati zemlju. Danas je puno manje izražena interakcija među stanovništvom, ponajprije zbog drukčijeg, „užurbanijeg“ načina života, što najviše primjećuju starije dobne skupine. Druženje se uglavnom svodi na mimoilaženje u svakodnevnim obavezama, kratkim razgovorom nakon nedjeljne mise ili u lokalnim ugostiteljskim objektima. Obitelji su sve više okrenute same sebi i međusobnom druženju. Međutim, premda se stvari mijenjaju, život u

ruralnom okruženju još uvijek odlikuje neupitno više međusobne obzirnosti i razgovora nego li je to slučaj u otuđenim urbanim sredinama.

Okosnica društvenog života i raznih zbivanja su višnjičke udruge: „Dobrovoljno vatrogasno društvo (DVD) Višnjica“ (osnovano 1951. godine), Udruga za sport i rekreaciju „Sport za sve“ Višnjica (osnovana 1970. godine), Branitelji iz Višnjice (osnovana 1990. godine), Lovačka udruga „Graničar“ (osnovana 1998. godine), „Višnjička udruga mladih“ (osnovana 2006. godine) i Kuburaška udruga „Prva kubura Višnjica“ (osnovana 2007. godine).

Mještani Višnjice, uz pomoć dobročinitelja, počeli su gradnju vatrogasnog doma 1988. godine te danas dom ima spremišni prostor, garažu za vozila, sanitarni čvor, kuhinju, veliku dvoranu (koju mještani koriste za razne prigode) i kancelarije na drugoj etaži, koje koriste vatrogasno društvo i društvo „Prva kubura Višnjica“. Danas DVD Višnjica broji 100 članova. Društvo redovito sudjeluje na brojnim vatrogasnim natjecanjima i vježbama s izvrsnim rezultatima, ulaže se u osposobljavanje i educiranje članova, a pohvalna je i sve veća angažiranost žena u Društvu (URL 1).

Udruga za sport i rekreaciju „Sport za sve“ osnovana je pod tadašnjom inicijativom učitelja osnovne škole u Višnjici. Udruga je vrlo aktivno sudjeluje u raznim natjecanjima na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini te u organizaciji raznih sportskih događanja pa tako i Memorijalnog malonogometnog noćnog turnira u čast poginulom višnjičkom branitelju i bivšem članu udruge Stjepanu Križancu. Turnir ima najdužu neprekinutu tradiciju održavanja na području Grada (od 1997. godine), a nakon 2006. godine tadašnja Udruga mladih pokreće višednevnu manifestaciju „Dani sporta, zabave i kulture“ pridodavši samom turniru dodatne sportske, kulturne i zabavne sadržaje. Manifestacija se svake godine održava prvi vikend u osmom mjesecu, uz pokroviteljstvo Grada i lokalnih privatnika, te predstavlja središnji društveni događaj u Višnjici što potvrđuju mnogobrojni posjetitelji, ali i dolasci Višnjičaraca iz inozemstva povodom tih dana. Od 2002. godine, ekipa sudjeluje s izvrsnim rezultatom na državnim seoskim igrama, a 2010. godine Višnjica je bila ponosni domaćin istih. Dokaz uspješnog djelovanja Udruge je Svjetsko prvenstvo u preciznom slijetanju parajedrilicom 2009. godine održano u sklopu „Dana sporta, zabave i kulture“. Paragliding je sve popularnija disciplina na ovom prostoru zbog pogodnih vjetrova, a jači razvoj doživljava krajem 1990-ih godina uređenjem sjevernog starta na Ravnoj Gori sa sletištem u Gornjoj Višnjici. U novije

vrijeme Udruga u ljetnom razdoblju organizira lokalne seoske igre i malonogometnu ligu koja se odvija nedjeljom popodne.

Kuburaška udruga osnovana je oslanjajući se na staru tradiciju pucanja iz mužara, koja je detaljno opisana u dnevniku biskupa Stjepana Pucza prilikom posvete župne crkve u Višnjici 1757. godine¹⁷. U želji za očuvanjem tradicije članovi udruge nastupaju u tradicionalnim narodnim nošnjama svečanim mimohodom i držeći kubure u naručju. Na čelu kolone predvodi ih barjaktar, a zapovjednik izdaje naredbe o pucnju. Nakon pucnja, kuburaši pozdravljaju publiku svečanim naklonom i skidanjem šešira. Svojim pucnjem otvaraju brojne manifestacije na širem području, obilježavaju crkvene blagdane ili privatne događaje.

Lovačka udruga pokrenula je izgradnju lovačkog doma u Višnjici 2012. godine. Taj prostor služi i članovima društva, ali i lokalnoj zajednici, a u blizini doma uređen je ribnjak i streljana. Udruga broji 26 članova i gospodari lovištem od 2600 hektara.

Veliki gubitak u promicanju općeg dobra zajednice i razvoja Višnjice jest gašenje Udruge mladih. Uredivši bivše prostore mjesnog ureda mladi su dobili prostor za druženje, ali i središte iz kojeg su potekle brojne ideje i projekti. Tada je započelo izdavanje višnjičkih novina „Višnja“, prvih takvih na području Grada, organizirani su humanitarni koncerti, čišćenje okoliš, pomoć sumještanima i pokrenuti su „Dani sporta, zabave i kulture“. S vremenom članovi su shvatili da više nisu toliko mladi te su svoje projekte nastavili razvijati kroz druge udruge, a Udruga mladih čeka nove mlađe naraštaje da preuzmu inicijativu u razvoju prostora i zajednice (Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica – 175 godina školstva, 2014).

5.3.2. Infrastruktura

Cestovna mreža na širem području Višnjice prilično je gusta, ali je nezadovoljavajuće kvalitete. Loša je povezanost sa županijskim središtem (udaljenim oko 37 km) pa se javlja potreba za izgradnjom brze ceste koja bi povezivala Višnjički prostor s Lepoglavom, samim time i Višnjicom. Stanovništvo Višnjice često koristi cestu kroz Donju Voću (30,7 km) za odlazak u Varaždin zbog manje kilometraže iako je nepogodnija za vožnju. Višnjicom prolaze

¹⁷ „Zatim sam oko tri sata poslijepodne nastavio put pomoću volova preko brda i dolina prema Višnjici. Kad sam došao u blizinu, pozdravili su me snažnim pucnjem mužara i zvonjavom te sam oko šest sati sretno stigao do župnog dvora. ...krenuo sam iz Višnjice u pratnji župnika, otaca pavlina i kapelana. Odmah je odjeknula grmljavina neprestanih eksplozija mužara, kubura i jeka neprekidne zvonjave zvona uz počast vojnika postavljenih s obje strane puta. Time je domaći župnik doista dokazao koliko me cijeni...“ (Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica – 175 godina školstva, 2014).

dvije županijske ceste u ukupnoj dužini od oko 10,6 km (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020.) koje Višnjički prostor dalje povezuju s Lepoglavom (oko 13 km). Lokalne razvrstane ceste (oko 10 km na području Višnjice) asfaltirane su i povezane u sustav sa županijskim cestama, ali s lošom signalizacijom i minimalnim tehničkim elementima (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020.).

Prilazi, poljski i šumski putovi čine ostale nerazvrstane lokalne ceste u nadležnosti Grada. Dodatno uređenje kolnika vrlo je loše. Nogostupi su izgrađeni samo u užem središtu Donje Višnjice oko škole, s izrazito lošom građevinskom izvedbom. Kraj škole je postavljena dodatna svjetlosna signalizacija za sigurnost pješaka u prometu te dva autobusna stajališta. Autobusna stajališta postavljena su još u Gornjoj Višnjici i Zlogonju, gdje je u procesu izgradnja nogostupa do stajališta. Povezanost autobusnim linijama prema Lepoglavi i Varaždinu je dobra. Važno je napomenuti kako je cestovni promet iznimno važan za ovo područje zbog velike cirkulacije radne snage iz područja Višnjice u okolne regionalne centre, Zagreb (blizina autoceste A2) i one prekogranične.

Postoji željeznička pruga od Golubovca preko Lepoglave prema Varaždinu, no ta veza ne predstavlja veliku važnost u povezivanju prostora Višnjice s regionalnim centrima, zbog loše željezničke infrastrukture, dugotrajnosti vožnje (Lepoglava – Zagreb između 3 i 4 sata) i orijentiranosti na automobilski promet. Poboljšanje u željezničkom povezivanju sa Zagrebom donijela bi izgradnja „Lepoglavske spojnice“ (Lepoglava – Krapina ili Lepoglava – Sv. Križ Začretje) (Klečina i dr., 2015), za čiju se izgradnju vlasti nikako ne odlučuju premda je već godinama u planu u svim prostornim dokumentacijama na svim razinama jer je prepoznata njezina nužnost. Dok se ne izgradi „Lepoglavska spojnica“) lokalno će stanovništvo biti više orijentirano na željeznički promet koji se odvija između Đurmanca i Zagreba zbog puno kraćeg vremena putovanja (oko 1 sat i 30 minuta), iako je veliki nedostatak nepristupačnost željezničke stanice u Đurmancu (Krapinsko-zagorska županija).

Poštanski ured djelovao je u Donjoj Višnjici 30 godina do 2012. godine, kada prestaje s radom te jedini ured koji pokriva cijelo administrativno područje ostaje u gradu Lepoglavi što predstavlja velike probleme u dostavi pošte i životu lokalnog stanovništva Višnjice, prvenstveno starije populacije.

Električna energija se na područje Višnjice uvodi oko 1965. godine, a voda oko 1972./73. godine. Područje Grada električnom energijom pokriva distributer „Elektra“ iz Varaždina,

vodom „IVKOM“ Ivanec, a sam grad Lepoglavu vodovod „VARKOM“ Varaždin. Za vodoopskrbu Višnjica ima strateško značenje i predstavlja ogromni vodni resurs za gotovo cijelo područje Grada. Glavni vodovodi su vodovod „Sutinjska“ i vodovod „Ravna gora“, oba na području Višnjice. Uz navedene, postoji niz lokalnih izvora pitke vode od kojih se neki koriste u vodovodu, a neki služe kao usputno stajalište kraj ceste i pružaju okrepu čistom izvorskom vodom. „Izvorišta vode u sustavu vodoopskrbe Ivkom d.d. predstavljaju izuzetno značajne resurse. Prema zadnjim podacima 2005. godine, analize vode pokazuju da je voda bistra, bez boje, okusa i mirisa, stalne temperature te ne zahtijeva nikakav proces obrade“ (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020., 53). Na području Višnjice nema plinoopskrbe zbog nezainteresiranosti distributera zbog raštrkanosti naselja. Kućanstva se snabdijevaju toplinskom energijom iz tekućih i krutih goriva.

Telekomunikacijski promet na području Grada Lepoglave obavljaju Hrvatske telekomunikacije d.d. sa sjedištem u Varaždinu (Gradska razvojna strategija 2014. - 2020.), a na područje Višnjice prvi priključci za telefone instaliraju se tijekom 1994./95. godine. Internet se uvodi oko 2007. godine.

Veliki problem predstavlja odvodnja oborinskih voda uslijed sve češćih pljuskova i višednevnih kiša u kombinaciji s neredovitim čišćenjem i održavanjem potoka i oborinske odvodnje. Najnoviji pothvat s ciljem što efikasnije odvodnje je prije nekoliko mjeseci započet projekt uređenja nogostupa i oborinske odvodnje u Zlogonju, prema Programu gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2016. godinu (URL 13).

5.3.3. Struktura gospodarstva

Prema vrijednosti indeksa razvijenosti područje Grada Lepoglave nalazi se u III. skupini jedinica lokalne samouprave s indeksom razvijenosti 79,28 %, a Varaždinska županija u II. skupini jedinica regionalne samouprave s indeksom razvijenosti 96,3 % (URL 14). Gospodarski centar jedinice lokalne samouprave nalazi se u gradu Lepoglavi, dok su ostala područja u sjeni razvoja.

Najveći udio zaposlenih prema sektorima djelatnosti u Višnjici je u sekundarnom sektoru, odnosno industriji i građevinarstvu. Veliki značaj za zapošljavanje stanovništva Višnjice, ali i za sveukupni demografski opstanak prostora, imaju mjesni obrtnici i firme. S obzirom na njihov broj (tab. 4), područje Višnjice predstavlja najjače gospodarsko naselje nakon grada

Lepoglave te impuls razvoja ruralne okolice i svojevrsnu gospodarsku protutežu gradskom centru. Nezanemariv je broj žena vlasnica obrta, što daje pozitivno radno okruženje i poticaj zapošljavanju ženskog dijela populacije.

Prosječna mjesečna neto plaća kod poduzetnika Grada Lepoglave u 2012. godini iznosila je 4044 kune, što je za 74 kune više nego u 2011. godini. Ista je za 8,7 % veća od prosječne mjesečne neto plaće na razini Varaždinske županije, a za 15,2 % manja od prosječne mjesečne neto plaće po zaposlenom kod poduzetnika na razini Hrvatske (Gradska razvoja strategija 2014. - 2020.).

Prevladava ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja za vlastite potrebe bez tržišnih viškova. Dugogodišnja nebriga i zapostavljanje iskonske gospodarske grane ruralnog područja dovela je do izrazite usitnjenosti posjeda, što ograničava mogućnosti intenzivnije obrade i izlazak na tržište viškovima kvalitetnih proizvoda. S obzirom na poljoprivredne površine i populacijsku veličinu područja Grada, odnosno potrebe prehrane lokalnog stanovništva, ne postoji potreba za izlaskom na tržište, već se može orijentirati samo potrebama stanovništva i u smjeru razvoja gastro-turizma područja.

U strukturi zasijanih površina poljoprivrednih kultura prevladava kukuruz, slijede pšenica, ječam i buče. Prepoznata je prehrambena i tržišna vrijednost bučinog ulja, dok se istovremeno potiče revitalizacija poljoprivrednog zemljišta okrupnjivanjem zemljišta potrebnog za sadnju buča. Istovremeno, same buče mogu se koristiti za prehranu stoke te se time se zatvara potpuni proizvodni krug bez viškova koji ostaju neiskorišteni. Revitalizacija zapuštenog ili teško održavanog brdskog zemljišta moguća je i kroz ispašu stoke, prvenstveno ovaca, što u posljednje vrijeme prepoznaje sve više gospodarstvenika. Vrednovanjem zapuštenog i brdskog zemljišta doprinosi se ljepoti i očuvanju krajolika te poticanju raznovrsnosti životinjskog fonda, u kojemu sadašnja orijentacija na uzgoj pilića, kokoši i eventualno svinja.

S obzirom na demografsku dinamiku i na dobno-spolni sastav stanovništva sve je nepovoljniji sastav poljoprivrednika. Osobe koje se bave poljoprivredom sve su starije i nemoćnije u obradi poljoprivrednih površina, uz istovremenu nezainteresiranost mlađih dobnih skupina. U tome jedinu svijetlu točku predstavljaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG-ovi) na kojima rade članovi kućanstva bez pomoći s tržišta radne snage. Pretpostavlja se da se većina OPG-ova sastoji od starijih članova i ponekog mlađeg nasljednika koji predstavlja potencijal u budućnosti i svojevrsni izvor informacija, znanja i

noviteta koje primjenjuju u poljoprivrednoj djelatnosti. Broj članova OPG-ova je procijenjen iz razloga što ukupno 226 OPG-ova na području Grada Lepoglave (prema podacima iz 2015. godine) broji samo 307 članova (URL 15). Prema navedenome zaključujemo kako na svakom OPG-u radi nešto više od jednog člana, što u praksi često nije slučaj.

Područje Višnjice za turizam još uvijek ima tranzitnu ulogu, unatoč ogromnom potencijalu koji nije valoriziran. U razvijenim zemljama prisutan je proces emigracije urbanog stanovništva u ruralne sredine uslijed prepoznavanja kvalitete života izvan gradske vreve. Kod nas još uvijek nema takve prakse ili je prisutna u zanemarivoj mjeri. Višnjicu karakterizira okruženost poznatim turističkim destinacijama i njihovim prepoznatljivim turističkim proizvodima: dvorac (i hotel) u Trakošćanu, Mačkova špilja, špilja Vindija, crkva i kaznionica u Lepoglavi, Gaveznica-Kameni vrh, lepoglavska čipka,... što bi se moglo iskoristiti s ciljem lakšeg valoriziranja i plasiranja na tržište turističke ponude Višnjice. Turistički resursi Višnjice su crkva oslikana Rangerovim freskama, stare klijeti, vinske ceste, Ravna gora, izvor rijeke Bednje, gastronomija, tradicijski običaji i manifestacije, tradicijski proizvodi, predivan brežuljkasti krajolik i sve traženiji mir i spokoj.

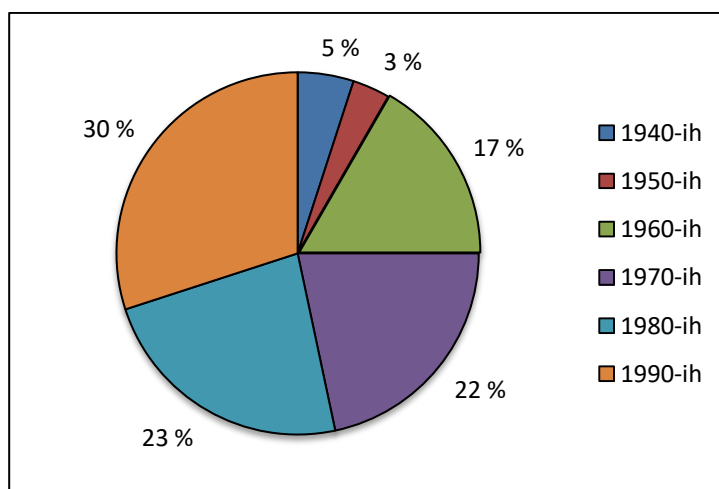
6. Kvaliteta života

Metoda anketiranja provedena je s ciljem detaljnije analize i direktnog uvida u stanje, procese, veze i odnose stanovništva prostora Višnjice te uvrđivanjem njihovih gledišta i eventualnih želja za postizanjem kvalitetnijih uvjeta života na tom prostoru. Anketna pitanja grupirana su u nekoliko skupina, koje uglavnom prate strukturu prethodno razrađene analize prostora. Postoje određena odstupanja od navedenog pristupa kao i dodaci s obzirom na relevantne procese u prostoru, poput pojave „druge generacije *gastarbajtera*“ u nešto drukčijem izdanju unatrag nekoliko godina.

Intervjuiranja su provedena s ukupno sedam ispitanika porijeklom iz Višnjice koji žive u inozemstvu, a zaključci tih intervjuja nalaze se u poglavlju o stavovima iseljenog stanovništva.

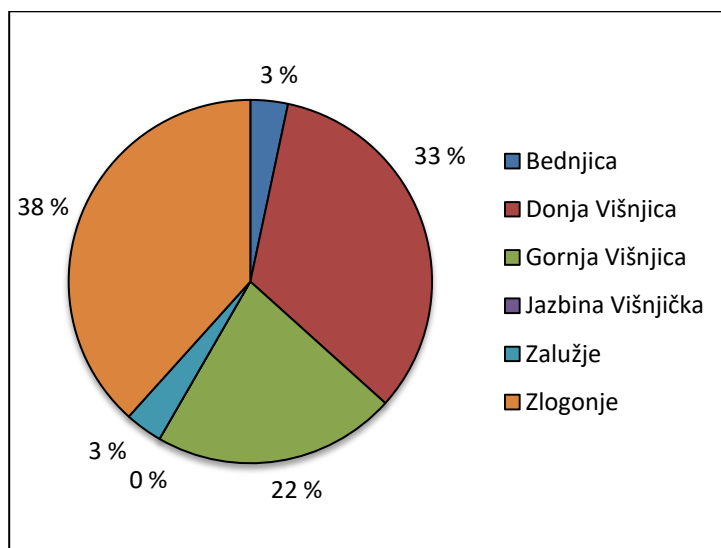
6.1. Obilježja ispitanog uzorka populacije

Anketiranjem je obuhvaćeno 60 ispitanika (3,7 % populacije Višnjice), prema slučajnom uzorku, starijih od 18 godina sa stalnim prebivalištem na području Višnjice. Od ukupno 60 ispitanika 55 % čine žene, a 45 % muškarci. S obzirom na godine rođenja, ispitanici su grupirani u skupine prema desetljeću u kojem su rođeni. Prema tome, anketiranjem je obuhvaćena populacija rođena od 1940-ih godina do 1990-ih (zadnja moguća godina bila je 1999.) (sl. 18). Najveći udio čine ispitanici rođeni nakon 1970. godine koji čine sadašnju zrelu i mlađu dobnu skupinu u ukupnom stanovništvu. Prema mjestu rođenja ispitanici rođeni do 1980-ih uglavnom su s područja Višnjice ili su rođeni u Ptuju (Republika Slovenija). Većina ispitanika rođenih nakon 1980-ih/90-ih rođeni su u Varaždinu.

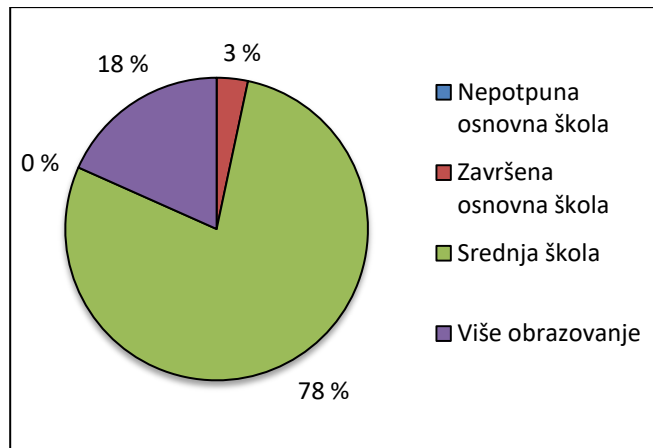
Sl. 18. Udjeli ispitanika prema godini rođenja

Prema mjestu stanovanja (sl. 19) najveći udio ispitanika živi u Zlogonju, zatim u Donjoj i Gornjoj Višnjici te Bednjici i Zalužju. Zbog primjene metode slučajnog uzorka i malog broja stanovnika tog naselja u istraživanje nije bio uključen niti jedan ispitanik s područja Jazbine Višnjičke.

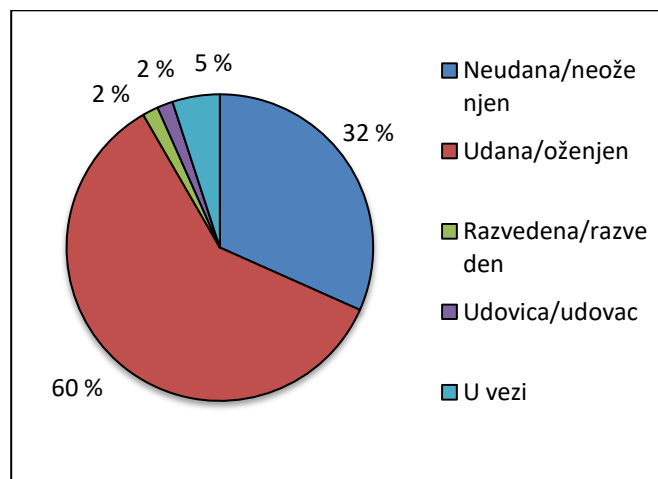
Sl. 19. Udjeli ispitanika prema mjestu stanovanja

Prema najvišoj razini obrazovanja (sl. 20) najveći udio ispitanika je sa završenom srednjom školom pa uzorak dobro reprezentira obrazovnu strukturu stanovništva utvrđenu zadnjim popisom stanovništva 2011. godine. Najveći udio ispitanika srednju školu je završio u Ivancu ili Varaždinu, s obzirom da u Lepoglavi ne postoji srednjoškolsko obrazovanje. Dio ispitanika rođenih između 1960. i 1980. godine srednju školu je završio u Mariboru, što je bio česti slučaj u to doba. Gotovo jedna petina ispitanika ima završeno više obrazovanje te je taj udio u stalnom porastu (nakon 1980-ih godina), što predstavlja razvojni potencijal za područje Višnjice ukoliko mladi ne isele u veće gradove u potrazi za karijerom (više o tome kasnije). U posljednjih nekoliko godina sve se više ženske populacije odlučuje za odlazak na studij što uzrokuje prevlast ženske u odnosu na mušku populaciju u obrazovnoj strukturi stanovništva s višim i visokim obrazovanjem. Prema mjestu pohađanja studija nisu utvrđene zakonitosti jer su zastupljeni svi veći gradovi u Hrvatskoj (Zagreb) i Sloveniji (Maribor).

Sl. 20. Udjeli ispitanika prema najvišoj razini završenog obrazovanja

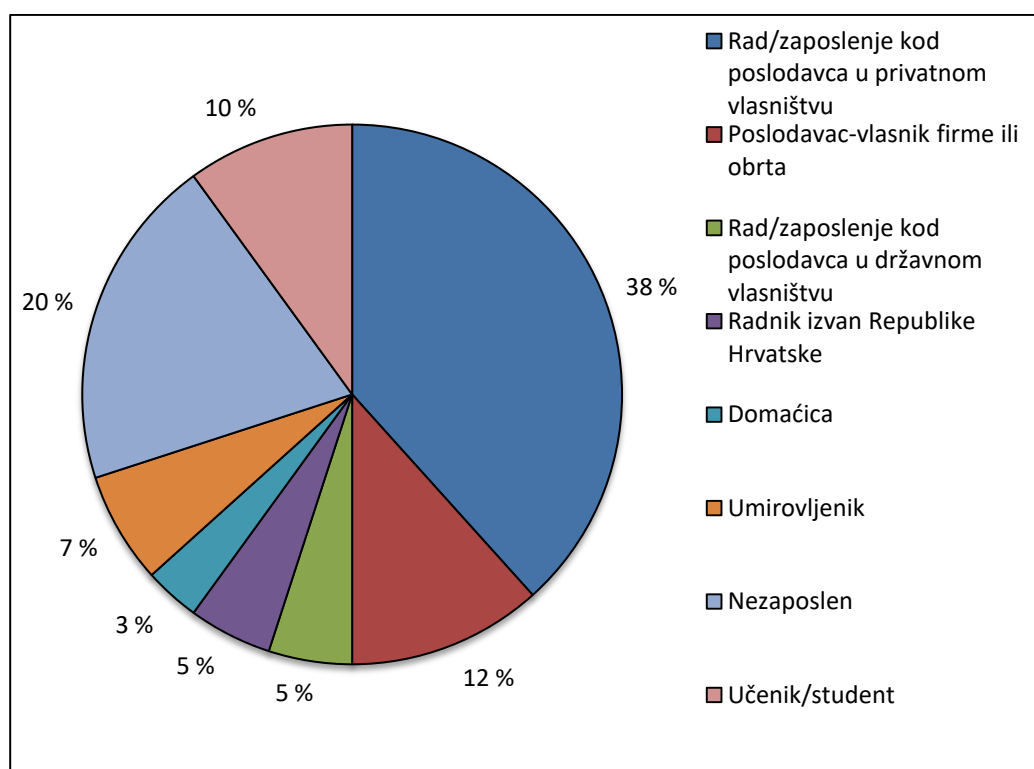
S obzirom na trenutni bračni status (sl. 21) i na uzorak ispitanika prema godini rođenja, najviše ih je u braku. Udio ispitanika koji nisu u braku dijelom se odnosi na populaciju rođenih 1990-ih godina, koji su još uvijek u procesu školovanja, a jednaki dio odnosi se na mušku populaciju rođenu uglavnom 1970-ih, što se povezuje s „muškim baby boomom“ tih godina, pri čemu je dio „viška“ tadašnje muške populacije (u odnosu na udio tadašnje ženske rođene populacije) i dandanas ostao neoženjen.

Sl. 21. Udjeli ispitanika s obzirom na trenutni bračni status

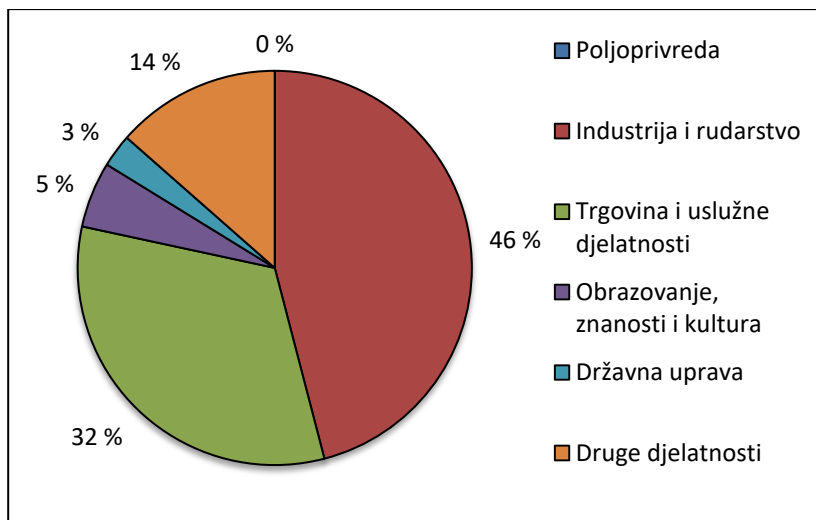
U strukturi prema zaposlenju (sl. 22) jedna polovina ispitanika pripada privatnom sektoru, pri čemu većinu čine zaposleni kod poslodavca u privatnom vlasništvu, a manji dio čine poslodavci, odnosno vlasnici firme ili obrta. Većinski udio zaposlenih kod privatnika odnosi

se na zaposlenje kod privatnika s područja Višnjice, kojih je ujedno i najviše na cjelokupnom području Grada. Prema tome može se reći kako stanovnici Višnjice u principu žive jedni od drugih, pružanjem mogućnosti zaposlenja ili pak pružanjem različitih usluga cjelokupnom stanovništvu Višnjice i šireg područja. Na pitanje o uvjetima poslovanja na području Višnjice, obrtnici kao prednosti navode: rad u domaćem okruženju, blizina mjesta stanovanja i mjesta rada, mala konkurencija te blizina većih gradova Slovenije i Austrije. Obrtnici kao nedostatke ističu povećane troškove poslovanja zbog udaljenosti od Ivanca i Varaždina (pošta, banka, bankomat), namete i plaćanja koji su jednaki onima u gradu i nedostatak radne snage (osposobljene za ta zanimanja).

Sl. 22. Udjeli ispitanika prema radnom statusu

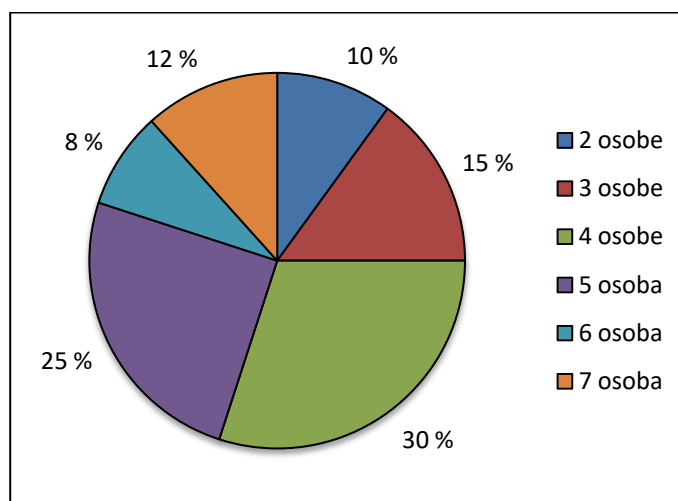
Prema sektorima djelatnosti (sl. 23) najviše ispitanika radi u sekundarnom sektoru, zatim u tercijarnom, dok je vrlo malo onih koji rade u primarnom sektoru, odnosno koji privrjeđuju od poljoprivrede. Struktura ispitanika prema sektorima djelatnosti dobro reprezentira gospodarsku strukturu stanovništva istraživanog područja.

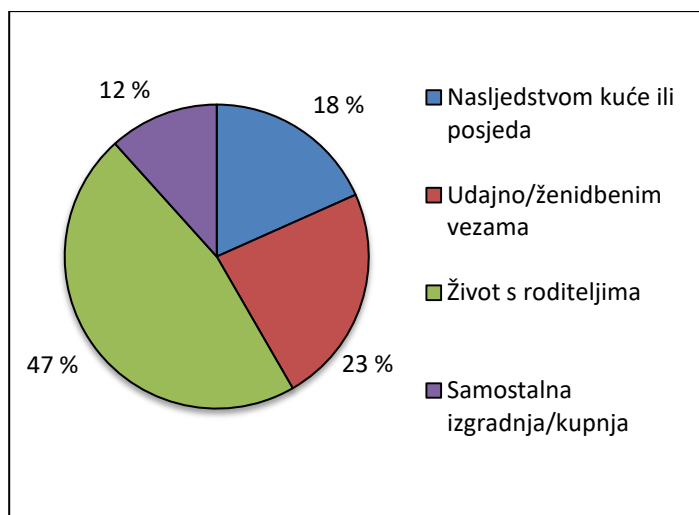
Sl. 23. Udjeli ispitanika koji su u radnom odnosu prema području djelatnosti

6.2. Uvjeti stanovanja

Za seoske zajednice karakterističan je život proširene obitelji pod istim krovom. Premda se način života u ruralnim sredinama mnogostruko promijenio, neki segmenti još su uvijek zadržani. Dok bi nekoć pod istim krovom živjelo nekoliko generacija, danas se radi uglavnom o dvije po principu suživota roditelja i jednog od djeteta sa svojom obitelji. Stoga, u većini kućanstava živi četiri ili pet osoba (sl. 24), bilo s roditeljima (sl. 25), bilo u samostalnoj kući s malom djecom. Čak 87 % ispitanika zadovoljno je vlastitim stambenim uvjetima, a 58 % od ukupnog broja ispitanika planira adaptaciju ili gradnju novog stambenog objekta.

Sl. 24. Udjeli ispitanika prema broju osoba u kućanstvu

Sl. 25. Udjeli ispitanika prema uvjetima stjecanja trenutnog mjesta stanovanja

6.3. Poljoprivreda kao način života

Prema rezultatima anketiranja 67 % od ukupnog broja ispitanika na neki se način bavi poljoprivredom, pri čemu je veći udio ženskog stanovništva vezan uz poljoprivredu. Stanovništvu je to uglavnom olakšavajući čimbenik kućnom budžetu, a ne izvor prihoda. Kao glavne razloge za bavljenje poljoprivredom ispitanici navode: tradicija, navika, uvijek svježa ekološka hrana, zdrava prehrana, poznavanje podrijetla hrane, jer se ne može preživjeti samo od plaće, održavanje nasljedstva, prehrana životinja, ispomoć roditeljima, zainteresiranost, uživancija i relaksacija uslijed stresne svakodnevice. Trećina ispitanika ne bavi se poljoprivredom, a kao razloge navode: nedostatak vremena i nezainteresiranost (više od 65 % ispitanika se uglavnom i u potpunosti slaže s navedenim tvrdnjama), nedostatak mehanizacije, nedostatak zemljišta, bavljenje drugih ukućana poljoprivredom.

Kao što je već navedeno u radu poseban problem u bavljenju poljoprivredom, osim konfiguracije terena, predstavlja i velika usitnjenost posjeda (tab. 5). To onemogućava intenzivniju proizvodnju i otežava samu obradu zemlje. Anketnim ispitivanjem potvrđena je prisutnost velikog broja malih parcela na području Višnjice.

Tab. 5. Broj hektara i parcela prema udjelima ispitanika

Broj hektara (ha)	Broj parcela	Udio ispitanika (%)
0-1	3	15
1-2	6-18	22
2-4	7-30	15
4-6	8-17	5
10	18	2
Ne znam	0	41

Na pitanje utječe li parcelizacija na interes i volju za bavljenje poljoprivredom 38 % od ukupnog broja ispitanika odgovorilo je ne, 37 % da, a 25 % ispitanika nije odgovorilo na navedeno pitanje. Skupina koja je odgovorila da parcelizacija ne predstavlja prepreku kao razloge navode: kako bi obrađivali zemlju i da su veće parcele; da je u biti dobro što su parcele male; zbog organizacije zemljišta; ne jer glavni problem predstavlja nerazvijenost mreže za zakup proizvoda. Skupina koja je odgovorila da parcelizacija utječe na interes za bavljenje poljoprivredom kao razloge navodi: sporost obrade zbog veličine i oblika zemljišta, terenska konfiguracija, veliki financijski troškovi, lokacija zemljišta, nemogućnost ispaše stoke te kao nužnost navode potrebu okrupnjivanja zemljišta.

Što se tiče zanimanja za osnivanjem vlastitog OPG-a, izražena je velika nezainteresiranost stanovništva. Čak 58 % ispitanika nema želje ni interesa za osnivanjem vlastitog OPG-a. Kao razloge ističu: nedovoljno zemljišta, nezainteresiranost, nema budućnosti u tome, nemogućnost plasmana proizvoda, slaba plodnost tla, financijski neisplativo. Na pitanje o osnivanju vlastitog OPG-a 17 % ispitanika nije odgovorilo, a 25 % ispitanika ima želju (ili već ima) za osnivanjem vlastitog OPG-a zbog iskorištavanja postojećih resursa, dodatne zarade, održavanja poljoprivredne djelatnosti u Višnjici, proizvodnje i rasta svijesti o važnosti domaćih proizvoda.

Iz priloženog jasno je kako je poljoprivreda još uvijek u određenoj mjeri dio svakodnevnog života većine stanovnika Višnjice, no istovremeno ona poprima neke „novije“ oblike, odnosno stare oblike prilagođene suvremenim uvjetima. Primjerice, sve je raširenija praksa sadnje buča i proizvodnje crnog bučinog ulja, dijelom za vlastite potrebe, a dijelom za prodaju kako bi se ostvario dodatni izvor prihoda i prikupila financijskih sredstava za pokrivanje troškova proizvodnje. Istovremeno, buće se koriste kao hrana za stoku, čime se

održava povezani krug u poljodjelsko-stočarskoj proizvodnji pojedinog kućanstva. Zbog već spominjane konfiguracije terena vlasnici većeg zemljišta ograđuju dio površine (uglavnom je to cijela padina brjega) za ispašu ovaca, čime se doprinosi održavanju poljoprivrednih površina, ali i diverzificiranosti stočarske proizvodnje. Dijelovi površina valoriziraju se kao voćnjaci, a gotovo svaki „gazda“ ima i svoj vinograd i klijet. Nakon nekog vremena lošijih vina „kiseliša“, danas je gotovo nemoguće naći „loše“ vino na ovim prostorima. Svi vinogradi s malobrojnim izuzecima, stavljeni su u plantažne redove, a rijetko koji vlasnik će si dopustiti da ima lošije vino od susjedovog. Izgrađen je veliki broj novih klijeti, a pojedini dijelovi Višnjice poznati su baš po koncentraciji vinograda, pri čemu je nekoliko susjednih brjegova pokriveno plantažama, npr: Kokotinjak (Zlogonje), Vinska gorica (Donja Višnjica), Prječni brjega (Gornja Višnjica).

Stanovništvo je svjesno kako Višnjica kao ruralno područje i nekadašnji način života i rada sve više odlaze u zaborav. Oko 66 % ispitanika se uglavnom ili u potpunosti slaže kako život u Višnjici sve više poprima oblik „gradskog života na selu“, uslijed povećane cirkulacije stanovnika u veća gradska središta Hrvatske, ali i Slovenije, Austrije, Njemačke.

6.4. Funkcionalna opremljenost

Područje Višnjice oduvijek je bilo tranzitno područje zbog svog pograničnog položaja. U tome su se do ulaska Hrvatske u Europsku uniju koristili granični prijelazi Florijan u Zlogonju i prijelaz u Zalužju. Danas su ti prijelazi zatvoreni, a koristiti ga mogu samo osobe s pograničnom propusnicom, koja pak omogućava kretanje samo u pograničnom prostoru. Nakon zatvaranja tih graničnih prijelaza područje Višnjice gubi na svojoj važnosti u povezivanju Hrvatske i Slovenije te slobodnom protoku ljudi i robe, sa čime se uglavnom ili u potpunosti složilo gotovo 71 % ispitanog stanovništva. Danas je najbliži put u Sloveniju kroz susjedno naselje Cvetlin, a vjeruje se kako će pitanje graničnih prijelaza biti riješeno ulaskom Hrvatske u Schengenski prostor. Dok s jedne strane lokalno stanovništvo naviknuto na svakodnevno cirkuliranje između država ne smije prijeći granicu, Globalni navigacijski satelitski sustavi navigiraju turiste preko navedenih graničnih prijelaza pri čemu ih policija slobodno pušta. Prema rezultatima anketiranja 85 % ispitanika se u potpunosti ili uglavnom slaže s činjenicom kako je prije zatvaranja graničnih prijelaza češće odlazilo u susjednu državu.

O kvaliteti cestovne infrastrukture stanovništvo Višnjice je dosta podijeljeno u stavovima, vjerojatno ovisno o tome u kojem području žive. Tako se najveći udio ispitanika uopće ili gotovo ne slaže da je cestovna infrastruktura zadovoljavajuće kvalitete, 32 % ispitanika se niti slaže niti ne slaže, dok se 30 % ispitanika uglavnom ili u potpunosti slaže. Na pitanje o kvaliteti povezanosti autobusnim linijama područja Višnjice s ostatkom Grada i Varaždinske županije 39 % ispitanika se gotovo ili uopće ne slaže s tvrdnjom da je dobra prometna povezanost, 34 % se niti slaže niti ne slaže, a samo 27 % ispitanika se slaže s tom tvrdnjom.

S mrežom javne rasvjete zadovoljno je 40 % ispitanika, a 35 % nije, dok 25 % ispitanika nije iskazalo stav. Takva struktura odgovora vrlo je nepovoljna i ukazuje na nužnost daljnjeg unaprjeđenja mreže. S druge strane mrežom nogostupa izrazito je nezadovoljno 73 % ispitanika. Takvo mišljenje stanovništva odražava stvarno stanje postojeće mreže nogostupa pri čemu su najvećoj opasnosti izložena upravo djeca. Po pitanju kvalitete opremljenosti komunalnom infrastrukturom samo 7 % stanovnika je zadovoljno istom. Razinom opremljenosti osnovne škole u Višnjici zadovoljno je 65 % ispitanika, a gotovo svi ispitanici složili su se kako je rad škole jako bitan u promicanju tradicijskih vrijednosti i običaja kraja. Prema mišljenju stanovnika Višnjice (čak 98 % ispitanika) navodi veliku potrebu za dječjim vrtićem.

Opremljenošću lokalnih trgovina zadovoljno je oko 52 % ispitanika, dok se gotovo polovina ispitanika ne slaže s tom tvrdnjom, što je djelomice rezultat načina kupnje pri čemu se veće kupovine obavljaju u okolnim regionalnim centrima (vrlo često u Sloveniji), a samo svakodnevne potrepštine se nabavljaju u lokalnim trgovinama. Ostale uslužne djelatnosti zadovoljavaju potrebe 40 % ispitanika, dok se 36 % ispitanika niti slaže niti ne slaže s navedenim. Polovina ispitanika smatra kako ugostiteljski objekti predstavljaju važna mjesta okupljanja lokalnog stanovništva, 17 % ispitanika se ne slaže s tom tvrdnjom, dok se 33 % niti slaže niti ne slaže.

Zatvaranje poštanskog ureda u Donjoj Višnjici izazvalo je opće nezadovoljstvo među stanovništvom što potvrđuje podatak kako se gotovo 96 % ispitanika slaže s tvrdnjom da to predstavlja kočnicu u daljnjem razvoju područja. Pošta je bila mjesto okupljanja i susretanja stanovništva, razmjene informacija, a prvenstveno je veliku važnost imala za starije dobne skupine za plaćanje računa i kupnju novina. Danas se često događa da pošta „zaluta“ u krive

ruke jer poštari nisu stalni te teško svladavaju nepoznati teren. Nije neuobičajeno da pošta putuje do odredišta i duplo više vremena nego što je to predviđeno, zbog udaljenosti od najbližeg poštanskog ureda u Lepoglavi ili da stanovnik Višnjice mora sjesti u automobil i voziti 40 minuta u oba smjera do Lepoglave i natrag kako bi preuzeo paket na pošti. To možda i nije problem mlađim stanovnicima, ali neosporno veliki problem predstavlja starijoj dobnoj skupini. Trenutne nadležne vlasti s područja Višnjice zagovaraju povratak pošte, međutim vrijeme će pokazati hoće li uspjeti u tome.

Veliki apsurd je također da se najbliži bankomat nalazi u Lepoglavi udaljenoj oko 14 kilometara, u današnje vrijeme kada gotovo svaki stanovnik rabi debitnu karticu, stoga se 95 % ispitanog stanovništva slaže kako bi uvođenje barem jednog bankomata olakšalo svakodnevnicu u Višnjici. Ponovnim uvođenjem pošte i postavljanjem bankomata smanjila bi se potreba za brojnim odlascima u veće centre, s čime se slaže 91 % ispitanika.

U zadnje vrijeme javlja se problem nestalnog liječnika na području Višnjice, premda je dosad bio stalan. Gotovo 99 % ispitanika slaže se kako je velika potreba za stalnim liječnikom (i stomatologom) u Višnjici, prvenstveno zbog sve većeg udjela zrele i stare dobne skupine kojoj je potrebna svakodnevna zdravstvena skrb i pomoć.

Crkva kao institucija i kao zajednica oduvijek je imala veliku važnost u vođenju i okupljanju stanovništva Višnjice. Od prvih pisanih spomena Višnjice crkva se spominjala kao središte područja. Danas je još uvijek zadržala funkciju okupljanja stanovništva, sa čime se slaže 80 % ispitanika. U vrijeme prenatrpanih svakodnevnih rasporeda nedjeljna misa predstavlja središnji dio dana većine stanovnika koji dolaskom na misu pronalaze duhovni mir, ali i susreću sumještane koje ne viđaju svakodnevno.

Oko 74 % ispitanika smatra kako sve više jača centralitet grada Lepoglave, zbog koncentracije osnovnih centralnih funkcija u središte Grada nauštrb ruralne periferije. Stoga se među stanovnicima opravdano javlja sve veće nepovjerenje u lokalnu političku vlast koja iz godine u godinu sve više zapostavlja ruralnu okolicu potrebe stanovništva u ruralnom području. Zbog svega navedenog čak 55 % stanovnika smatra kako budući razvoj Višnjice više ovisi o moći lokalnog stanovništva nego o centralnoj lokalnoj političkoj vlasti. Zbog sve manje podrške grada lokalnim ruralnim mjestima, sa čime se slaže 63 % ispitanika, možda je stvarno jedina opcija za Višnjicu da se osloni na svoje stanovništvo i pokuša kroz volju, rad i

trud koji su utkani u mentalitet ljudi ovoga područja, ponovno uspostaviti stabilnost i potaknuti napredak na dobrobit cjelokupne zajednice.

6.5. Društveni život

Poslovice kaže, „Koliko sela, toliko običaja“ pa tako i prostor Višnjice zahvaljujući dugoj povijesti naseljavanja ovog prostora ima puno vrijednih „starih“ običaja koji još uvijek na neki način „žive“ u narodu. Gotovo 87 % ispitanika slaže se kako tradicija čini bitan segment svakodnevnog života u Višnjici. Razne udruge kroz svoj rad i događanja potiču društveni život u Višnjici sa čime se slaže 84 % ispitanika. Udruge, između ostalog, doprinose i očuvanju i njegovanju tradicije i povijesti zavičaja (kuburaška udruga, seoske igre, školska zadruga). Međutim gotovo polovina od ukupnog broja ispitanika (45 %) primjećuje kako društveni život nije toliko izražen kao u nekim prošlim vremenima.

6.6. Planiraju li mladi ostati u Višnjičkom kraju?

Glavno pitanje opstanka nekog mjesta jest prisutnost mladih ljudi koji će jednoga dana osnivati svoje obitelji i održavati populaciju te svojim stečenim znanjima pridonijeti razvoju zajednice i područja uz istovremeno prenošenje tradicije i kulture mjesta na mlađe naraštaje. Anketnim ispitivanjem obuhvaćeno je oko 30 % mlađe populacije rođene 1990-ih godina. Većina njih je u procesu obrazovanja ili su nedavno završili škole i fakultete. Na postavljeno pitanje o njihovoj namjeri ostanka u Višnjici nakon završetka obrazovanja 79 % ispitanika odgovara kako namjeravaju nastaviti živjeti u Višnjici, dok 21 % njih planira odseliti. Mladi navode kako su im glavni razlozi za ostanak u Višnjici ljubav prema rodnom kraju i lijepe uspomene iz djetinjstva, život uz obitelj, rodbinu i prijatelje, mogućnost gradnje ili nadogradnje vlastitog stambenog objekta, udaljenost od većih urbanih centara, ali i mogućnost svakodnevnog cirkuliranja u veće gradove te okruženje zelenilom i čistom prirodom. Jedna petina mladih ispitanika koja planira odseliti nakon završetka obrazovanja kao glavne razloge nezadovoljstva životom u Višnjici navodi: nemogućnost zaposlenja u bližoj okolini Višnjice, nedostatak osnovnih centralnih funkcija u Višnjici (stalni rad zdravstvene ambulante, pošta, dječji vrtić), odlazak prijatelja, bolje mogućnosti ostvarivanja karijere u većim urbanim

centrima (odlazak na neko određeno vrijeme pa povratak u Višnjicu), udaljenost većih gradova.

Gotovo da ne postoji stanovnik koji bi odselio istog trena zbog ogorčenosti životom u Višnjici. Svaki pojedinac voli i sve više cijeni prednosti života u ruralnoj sredini kao što su odrastanje i suživot u krugu šire obitelji, prijatelja i ostalih mještana; mogućnost privređivanja zdrave hrane na vlastitom posjedu; život u vlastitom stambenom objektu u ruralnoj idili; mogućnost svakodnevnog cirkuliranja automobilom na posao u bliže urbane centre. Međutim, sve većim udjelom mladih osoba koje završavaju visokoškolsko obrazovanje širi se spektar različitih zanimanja za koje ne postoji potreba na lokalnom tržištu rada pa su neki od njih prisiljeni na odlazak u veće gradove, barem na nekoliko godina, u želji za ostvarivanjem karijere i napretkom u poslovnom životu. To je medalja s dvije strane: s jedne strane sve je više mladih obrazovanih ljudi koji svojim znanjem i sposobnostima mogu doprinosti razvoju svoje ruralne sredine, s druge pak strane, odlazak istih samo i na nekoliko godina, ostavlja veliki posredni učinak na demografski i gospodarski razvoj Višnjice jer je gotovo nemoguće da se svaki od njih vrati u rodni kraj.

Kao što je već spomenuto u prethodnim poglavljima, stanovništvu Višnjice nije stran pojam odlaska na sezonske poslove u susjedne zemlje. Zbog svojeg pograničnog položaja neki centri rada u Sloveniji pa i u Austriji čak su bliži od onih u našoj državi. Veliki val odlaska na privremeni rad u inozemstvo krajem 1960-ih godina prošloga stoljeća nije pošteđio niti područje Višnjice. Mnogi djedovi i očevi tada su napustili svoje obitelji i otišli u stranu državu (uglavnom Njemačku) „trbuhom za kruhom“. Učinke gastarbajterstva također možemo gledati s dvije strane. Pozitivnu stranu čine povećani financijski prihodi omogućili su brojnim obiteljima bolje školovanje djece i gradnju većih i boljih stambenih objekata za ondašnje pojmove. Gotovo da ne postoji obitelj u Višnjici koja nema djeda ili oca koji su radili u inozemstvu. Neki od njih su i trajno odselili sa svojim obiteljima, što predstavlja veliki demografski gubitak za Višnjicu, međutim takvi su u manjini. Negativne strane najviše se odražavaju na psihološkoj i obiteljskoj razini. Godine razdvojenosti supružnika i obitelji s povremenim godišnjim dolascima kući nisu doprinisili obiteljskom skladu i normalnom odrastanju djece uz oba roditelja. Stoga se, nakon najintenzivnijeg vala odlazaka na privremeni rad u inozemstvo 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća, takvi trendovi malo smiruju te se

stanovništvo uglavnom zapošljava u našoj državi, eventualno susjednoj Sloveniji sa svakodnevnim dolascima kući.

Nakon razdoblja određene stagnacije odlazaka na rad u inozemstvo unazad pet godina povijest se počela ponavljati u novom, drukčijem obliku. Naime, gotovo cijele generacije mlađih pripadnika muškog spola po završetku srednjoškolskog obrazovanja odlaze na rad u inozemstvo, čime se javlja „nova generacija *gastarbajtera*“. Situacija je dijelom ista, mladići odlaze na privremeni period u države Srednje Europe da si osiguraju početni kapital prilikom gradnje kuće, nadogradnje, kupnje automobila i slično te većina njih ne pomišlja na konačno preseljenje u stranu državu, već u kraćem vremenskom razdoblju želi doći do kapitala za osiguran početak života s obitelji na području Višnjice. Čak 63 % anketnih ispitanika smatra da radnici koji rade u inozemstvu, s prebivalištem na području Višnjice, čine bitan poticajni faktor za budući razvoj Višnjice. Razlika je u tome da su strukturu prijašnje generacije većinom činili fizički građevinski radnici koji su radili na tzv. bauštelama. Danas se mlađi muškarci uglavnom zapošljavaju u automobilskim i ostalim elektrotehničkim industrijama. Postoje određene, mještanima dobro poznate, tvrtke (u Hrvatskoj i Sloveniji) koje djeluju kao kooperanti većim tvrtkama u inozemstvu i preko kojih se Višnjičarci zapošljavaju. Razlike između dviju generacija najvidljivije su u uvjetima rada. Tvrtka osigurava smještaj i prijevoz do inozemnog odredišta, dolasci kući su uglavnom na tjednoj bazi, eventualno mjesečnoj, dok su prije bili na višemjesečnoj. Također prijašnje generacije trebale su kapital za gradnju stambenih objekata „od nule“ i uopće za preživljavanje obitelji. Ni danas nije sporno da ljudi trebaju novac za preživljavanje, međutim on im uglavnom služi za poboljšanje trenutne kvalitete života i za slijeđenje generacijskih trendova (novi automobil, mobitel, način života).

Sve je počelo tzv. „domino efektom“. Nekolicina njih odlazi na rad u inozemstvo te se postepeno širi priča o boljim uvjetima rada i odnosu šefa i radnika, većim mogućnostima napredovanja i usavršavanja i naravno, puno većim primanjima u odnosu na sličan posao u našoj državi. Postepeno se širi glas te tako danas možemo naći kompletne mlađe muške generacije koje rade u inozemstvu s prijavljenim boravištem u Višnjici i rade na ostvarivanju kvalitetnijih uvjeta života jednog dana na području Višnjice i zadovoljavanju različitih životnih ciljeva. S obzirom na napredak tehnologije, koja omogućuje svakodnevnu komunikaciju s obiteljima, redovite dolaske kućama te na kvalitetniju prometnu povezanost sa susjednim državama, neki od radnika planiraju raditi u stranoj državi do kraja radnog staža.

Kao što je vidljivo, Višnjicu karakterizira stalna interakcija sa susjednim državama, kroz zapošljavanje i kroz rodbinske odnose i obavljanje svakodnevnih poslova (npr. odlazak u kupovinu u Sloveniju). Takva situacija ne predstavlja negativne utjecaje po demografskom i gospodarskom pitanju Višnjice do trenutka kada dolazi do trajnog preseljenja radnika koji rade u inozemstvo sa svojim obiteljima.

U posljednjih nekoliko generacija javlja se zanimljiv „raskol“ između ambicija muške i ženske populacije. Naime, sve više ženske populacije odlučuje se na odlazak na studij (naravno i dio muške populacije), dok većina muške populacije završava određenu srednju strukovnu školu s kojom se lako zapošljava u određenim tvrtkama i odlazi na rad u inozemstvo, uz puno veća primanja nego u Hrvatskoj. Pri odabiru studija u posljednjih nekoliko godina sve se više odabiru studiji i u Sloveniji.

Povijesnim zbivanjima i navedenim suvremenim trendovima vidljivo je kako stanovništvo Višnjice sustavno iskorištava svoj pogranični položaj na najbolji mogući način jer zadovoljavaju svoje potrebe, a ne odlučuju se na iseljavanje (govoreći u globalu) u gradove i u susjedne države. Veliku olakšavajuću okolnost predstavlja mogućnost skore realizacije Schengenskog sporazuma jer bi se tada Višnjica našla na važnom geostrateškom položaju s olakšanom svakodnevnom cirkulacijom stanovništva između susjednih država.

6.7. Prednosti i nedostaci života u Višnjici

Prema rezultatima anketiranja na pitanje o prednostima i nedostacima života u Višnjici, odgovori su bili u skladu s očekivanjima, no zanimljivo je kako velikom udjelu ispitanika bilo puno lakše nabrojiti nedostatke negoli prednosti života u Višnjici, stoga je prednosti nabrojalo 53, a nedostatke 58 ispitanika od ukupno njih 60.

Kao glave prednosti života u Višnjici ispitanici ističu: rodni kraj i djedovina; život uz obitelj, rodbinu, prijatelje i poznate ljude u maloj seoskoj zajednici; gostoljubivost, susretljivost i bliskost mještana; okruženost predivnom prirodom, prostranost područja, čisti zrak; mogućnost bavljenja poljoprivrednom za vlastite potrebe; mogućnost korištenja prirodnih resursa; miran i manje stresan, zdrav i sigurniji način života; blizina većih gradova (Ptuj i Varaždin) i inozemstva.

Prema mišljenjima ispitanika glavni nedostaci su: nemogućnost zapošljavanja, prvenstveno mladih i žena; udaljenost od većih gradova, nužnost automobila i putovanja;

nedostatak osnovnih centralnih funkcija za normalan način života (liječnik, dječji vrtić); manjak društvenih sadržaja (za sve dobne skupine); nedostatak ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge prehrane; politički izolirano područje i ograničavanje napretka političkim odnosima u Gradu; odlazak mladih na rad u inozemstvo; nerazvijena telekomunikacijska, prometna i komunalna infrastruktura.

Kao moguća rješenja s ciljem napretka prostora ispitanici ističu potrebu za boljom organizacijom i povezanošću stanovnika s interesima za opće dobro; odvajanje od Grada Lepoglave i ponovno uspostavljanje samostalne općine; uvođenje osnovnih centralnih funkcija koje bi smanjile potrebu za odlaskom u veće gradove (bankomat, pošta, dječju vrtić, stalni liječnik i stomatolog, ljekarna); prenamjena zapuštenih objekata (stare škole); motivacija i stimulacija mladih osoba za bavljenje poljoprivredom; pomoć mladim obiteljima u adaptaciji i izgradnji stambenih objekata; otvaranje ugostiteljskog objekta ili OPG-a s ponudom autohtonih jela i pića; valorizirati potencijale za razvoj eko-etno turizma (plasiranje viška poljoprivrednih proizvoda, oživljavanje starih zanata, valoriziranje klijeti i prirodnih resursa-izvor rijeke Bednje).

Točno polovina od ukupnog broja ispitanika smatra kako živjeti na Višnjici ima više prednosti nego nedostataka, a 70 % ispitanika preporučilo bi drugima da dođu živjeti u Višnjicu.

6.8. Stavovi iseljenog stanovništva

U skladu sa suvremenim negativnim demografskim trendovima na razini cijele države, i Višnjica ima određeni udio iseljenog stanovništva. Prema provedenim intervjuima s dijelom iseljenih stanovnika (7 iseljenika), oba spola i različitih dobnih skupina, dolazimo do zaključka kako nema određene zakonitosti u vremenskom razdoblju iseljavanja ili o mogućnosti povratka u Višnjicu. Svaki ispitanik ima svoju jedinstvenu priču koja je najčešće započinjala iseljenjem s roditeljima, odlaskom u inozemstvo radi posla ili odlaskom za supružnikom. Većina iseljenih Višnjičaraca živi u Njemačkoj, Austriji, Švicarskoj i Kanadi. Tamo su osnovali vlastite obitelji, rade poslove u struci te su se posve naviknuli na način života i jezik zemlje u kojoj žive. Najviše cijene odnos šefa i radnika te činjenicu kako se njihov rad cijeni, svako napredovanje nagrađuje te u zapošljavanju nema mjesta korupciji i politici, a posao dobiva onaj tko zaista želi raditi. Iako žive na višem životnom standardu i

sretni su u krugu svoje uže obitelji, sve njih veže jedna zajednička poveznica, a to su redovite posjete svojem rodnom kraju Višnjici. Premda moderna tehnologija omogućava puno redovitije kontakte sa najbližima, većina njih dolazi „kući“ barem dva puta godišnje – ljeti na godišnji odmor, kada najčešće produže i do naše obale, te u zimskim mjesecima oko Božića i Nove godine.

Na pitanje o povratku u Višnjicu stavovi iseljenika su podijeljeni. Dok su se jedni od njih već vratili na svoju djedovinu u mirovinu te žive mirnim životom okruženi prirodom i nadoknađuju godine razdvojenosti sa svojim najmilijima, ostali ni ne pomišljaju na stalan povratak, premda redovito i rado dolaze u posjete. Glavni razlozi koji ih sprječavaju u stalnom povratku jesu nedostatak osnovnih centralnih funkcija u Višnjici, ponajprije stalnog liječnika i ljekarne koji su neophodni starijoj dobnoj skupini. Također životom u inozemstvu naviknuti su na totalno drugačiju svakodnevicu i način života te se mnogi od njih ne bi mogli naviknuti na niži životni standard u Hrvatskoj kao i na brojne otežane okolnosti života u ruralnoj sredini kojih u velikim gradovima nema. To su ljudi koji su veoma vezani za svoj rodni kraj, obitelj i prijatelje, no priznaju kako bi se veoma teško naviknuli na „hrvatski sistem“. Slično mišljenje dijele ispitanici obuhvaćeni anketiranjem (mještani Višnjice). Više od polovine njih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom kako će se iseljeni Višnjičarci vratiti u mirovinu u Višnjicu, dok je 40 % njih optimistično i vjeruju kako će se vratiti.

7. Smjernice budućeg razvoja Višnjice

Nakon provedenog istraživanja i analize prostora Višnjice utvrđene su određene uzročno-posljedične veze, problemi, potencijali te izgledni scenariji budućega razvoja ukoliko se nastave pojedini trendovi. Kada govorimo o promjenama odnosno o poželjnoj modernizaciji ruralne sredine, treba biti posebno na oprezu jer je ruralni svijet posebno osjetljiv i ne trpi nikakve nagle promjene i nasilne akcije. Cilj je iskoristiti i osnažiti postojeće resurse, valorizirati ih podići na novu i kvalitetniju razinu, zaustaviti negativne trendove i poboljšati ukupnu kvalitetu života. Pri tome ne smijemo zanemariti ni ulogu srednjih i malih gradova. Oni najčešće nisu u stanju pokrenuti razvojne procese ili biti njihovim osloncem nego većinom i sami dijele sudbinu ruralne okoline. Međutim, njihovom stabilizacijom postiže se ravnoteža između dva izražena polarizacijska procesa u državi: sve jače metropolizacije velikih gradova i kritičnog razvojnog posustajanja ruralne periferije (Štambuk, 2002).

Prema tipologiji ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske na području Grada Lepoglave redom se izmjenjuju: dinamična, strukturno jača naselja, dostupnija o cirkulaciji ovisna naselja te naselja poljoprivredne ekstenzifikacije i slabe demografske dinamike (Lukić, 2012). Područje Višnjice prema navedenoj tipologiji ima obilježja naselja poljoprivredne ekstenzifikacije i slabe demografske dinamike te dostupnijih o cirkulaciji ovisnih naselja. Poljoprivredna ekstenzifikacija posljedica je nezainteresiranosti stanovništva, usitnjenosti poljoprivrednih površina, ali i zaposlenosti stanovništva izvan mjesta prebivališta. Područje je izrazito ovisno o automobilskom prometu i cirkulaciji, zbog pogodnog prometnogeografskog položaja u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske s gustom mrežom prometnica i ovisnosti o funkciji rada izvan mjesta stanovanja.

U svakoj diskusiji o potrebnim mjerama, ciljevima i smjernicama razvoja određenog prostora, polazište, ali i neizostavan te središnji čimbenik jest stanovništvo toga prostora – njegova demografska kretanja i struktura. Prema rezultatima provedene analize i rezultatima anketiranja, demografski procesi su nepovoljni, što nije iznenađujuće s obzirom na demografsku problematiku na nacionalnoj razini i zanemarivanje razvoja ruralnog prostora. Osim nužnosti potrebe rješavanja demografskih problema na nacionalnoj razini, čime bi stimulirajućom populacijskom politikom bila zahvaćena i ruralna područja, izražena je nužnost prilagođavanja lokalnih centralnih funkcija prostora trenutnoj strukturi stanovništva čime se

spriječava daljnja depopulacija i degradacija prostora, i osigurava određena stagnacija. Pojačavanje centralnih funkcija prilagođenih trenutnoj strukturi stanovništva ne iziskuje velika financijska ulaganja, ako uzmemo u obzir mogućnost prenamjene napuštenih objekata u centru naselja Donja Višnjica. Kroz iskazane stavove anketiranog dijela stanovništva Višnjice, ali i prikazanu demografsku strukturu i dinamiku, iskazana je potreba za dječjim vrtićem, stalnim liječnikom, bankomatom, ljekarnom. Time se daje adekvatna skrb starijima i nemoćnima čiji je udio sve veći u ukupnom udjelu stanovništva, a mladim obiteljima poticaj za ostanak u ruralnom prostoru jer je osigurana skrb za najmlađe. Ujedno se daje prilika ženskom dijelu populacije za stalni posao jer se otvaraju nova radna mjesta. Iseljena populacija dobiva dodatan motiv za vraćanje u rodni kraj pa makar i u mirovinu jer imaju osiguran pristup osnovnim životnim funkcijama.

“Poljoprivredno zemljište je kao prirodni resurs važan čimbenik u razvoju ruralnih područja Varaždinske županije. U nekim dijelovima Varaždinske županije postoji velik udio zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, te je nužno provesti mjere kojima bi se vlasnike/posjednike potaknulo na bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom“ (Županijska razvojna strategija 2011. – 2013.).

S ciljem animacije starijeg dijela populacije istovremeno se realizira ideja o mogućoj revitalizaciji sve većeg postotka zapuštenih poljoprivrednih površina. Kroz izradu cekera od komušine, zatvorio bi se cijeli proizvodni krug u kojem bi cjelokupna zajednica imala koristi. Uz pretpostavku da Agro-turistički klaster u Lepoglavi provodi mjere okrupnjivanja usitnjenih poljoprivrednih parcela kroz zakup ili poticaje, otvara se mogućnost intenzivnijeg uzgoja kukuruza na većim površinama. Poljoprivredne površine bi se okrupnjivale i revitalizirale, kukuruz bi služio za prehranu stoke ili prodaju, a komušina za izradu cekera. U izradu cekera svakako bi valjalo uključiti cjelokupnu lokalnu zajednicu pod vodstvom starijih i iskusnijih te učeničke zadruge s ciljem prenošenja i očuvanja tradicije, ali i kao izvor dodatnih financijskih sredstava za rad zadruge. Takvim se mjerama jača lokalna zajednica i povezuju različiti naraštaji. Kao pomoć u brendiranju postoji mogućnost uklapanja lepoglavske čipke u proizvode iz komušine, čime bi proizvodi dobili dodatnu vrijednost, raznovrsnost i prepoznatljivost. Agro-turistički klaster, kao početni inicijator, služi i kao glavni akter na kraju lanca u službi marketinga, osiguranog otkupa i izlaska na tržište.

Poljoprivredne površine moguće je revitalizirati i kroz sadnju buča koje su također višestruko iskoristive: za prehranu stoke i za proizvodnju bučinog ulja. Tijekom 2015. godine pokrenut je projekt „Pokazno-pokusno polje buča“ u Lepoglavi pod vodstvom Grada Lepoglave, Agro-turističkog klastera Lepoglava i Varaždinske županije, s ciljem iskorištavanja zapuštenog zemljišta na način da građani uvide korist i mogućnosti, da se omogući edukacija stanovništva, potiče sjemenska proizvodnja, umrežavanje proizvođača, stvaranje prepoznatljivog proizvoda kraja te zajednički nastup na tržištu. Pokazatelji uspješnosti projekta su mnogobrojne nagrade i promocije Agro-turističkog klastera na sajmovima i manifestacijama, ali i sve veća zainteresiranost mještana, zbog mogućnosti povećanja kućnog budžeta i ljekovitih svojstava samog bučinog ulja. Takvim načinima revitalizacije i valorizacije iskonske gospodarske djelatnosti ruralnog područja, potiče se i jačanje zadrugarstva koje nije strano Višnjičkom stanovništvu te daje određenu sigurnost u otkupu proizvoda.

Pomalo neobično, obrtništvo je posebno jako u ovom ruralnom području, u kojemu su ljudi jednostavno navikli na život u zajednici, povezani jedni s drugima i da žive jedni od drugih. Problem je izražen u poreznom sustavu i različitim davanjima, koja su ista kao i za obrtnike u urbanim sredinama, umjesto da se uvode olakšice i potiče malo i srednje poduzetništvo u ruralnim sredinama. Obrtništvo pruža priliku za zapošljavanje lokalnog stanovništva i daje pozitivne razvojne impulse za širu okolicu, no pitanje je dokle će opstati s obzirom na negativne demografske trendove, gospodarsku i poreznu politiku države i na bolje uvjete rada u inozemstvu. Svakako bi trebalo poticati i stipendirati mlade ljude da se obrazuju za stare zanate karakteristične za ruralna područja (kovači, krojači, tesari, bačvari i sl.) te nastave tradiciju obrtništva.

Zatvaranjem lokalnih graničnih prijelaza nema slučajnih prolaznika kao nekad, a Višnjica sve više gubi svoju tranzitnu ulogu te postaje sve nedostupnija i nebitna za okolicu. Time se također narušavaju „stare veze“ i uhodana svakodnevnica između dviju susjednih država i lokalnih stanovnika pograničnih područja. Vjeruje se kako će uspostava Schengenskog sporazuma otvoriti „stara vrata“ i potaknuti cirkulaciju te izmjenu razvojnih impulsa između dviju država.

Razvoj turizma kroz valorizaciju lokalne atrakcijske osnove ima ogromni potencijal, no taj razvoj još uvijek nije na vidiku. Valoriziranje prirodnih ljepota, poput izvora rijeke Bednje,

Belaža, Ravne Gore, manjih izvora pitke vode i slapova, Mačkove špilje i špilje Vindije može se objediniti u kvalitetnoj i sadržajem opsežnoj poučnoj stazi koja bi privlačila i stare i mlade. *Paragliding* s polazištem na Ravnoj gori, kao novija sportska disciplina, još uvijek nema prepoznatljiv status kakav zaslužuje. Vinogradarstvo koje je sve kvalitetnije i zastupljenije u ukupnom postotku poljoprivrednih površina, svakako može poslužiti kao poticajni faktor za razvoj turizma. Sama činjenica kako se cijeli brežuljci u pojedinim dijelovima prostora Višnjice nalaze pod vinogradima, okruženi livadama, šumama, poljoprivrednim parcelama pod različitim kulturama koje se pružaju podno Ravne gore, potiče znatiželju. Neke su klijeti iz prošloga stoljeća napravljene od blata i drva, nekolicina ih je novoizgrađena u starom ruhu, a velika većina su nove klijeti koje karakterizira manja stambena kvadratura od prosječnih kuća. Objedinjavanje gastronomije, enologije, starih običaja i tradicije kroz ponudu klijeti za višednevni boravak turista čini zanimljivu i jedinstvenu turističku ponudu, koja je ujedno sve cjenjenija u suvremenom užurbanom svijetu u kojem su svi željni mira i spokoja u prirodi. Zanimljivo je kako bi ovaj vid turističke ponude imao potencijal i ljeti i zimi, ovisno o pojedinačnim željama turista.

S obzirom da je Hrvatska članica Europske unije, svakako treba iskoristiti mogućnosti koje su predodređene članstvom s obzirom na nacionalni razvoj i potrebe. Gradovi temelje projekte na razvojnim strategijama čime povlače sredstava iz fondova Europske unije pa se postavlja pitanje, zašto se isto ne bi učinilo i za ruralna područja? Činjenica jest kako Hrvatska nije i ne koristi dovoljno sredstava iz Fondova, najviše zbog činjenice da još uvijek cijeli prostor države nije obuhvaćen adekvatnom prostorno-planerskom dokumentacijom, odnosno da nemamo dovoljno stručnog i obrazovanog kadra koji je osposobljen za pisanje EU projekata. Grad Lepoglava prednjači u svojem okruženju po broju odobrenih projekata i povučenih sredstava iz EU Fondova, no s obzirom na funkcionalne mogućnosti gradskog naselja ono još uvijek nema dovoljno moći kao pokretačka razvojna sila za svoju ruralnu okolicu.

8. Zaključak

Nakon sveobuhvatne statističke analize, predočavanja rezultata anketiranja i intervjuiranja te sinteze, možemo zaključiti kako su sve hipoteze dijelom ili u potpunosti potvrđene. U prošlosti su agrar, odnosno poljoprivreda kao djelatnost i zemlja imali nemjerljivu vrijednost. Zemlja je seljacima služila kao izvor hrane i prihoda, ali i ukazivala na moć i položaj u društvu. Danas je su procesi deagrarizacije i deruralizacije toliko uznapredovali da se koncept promišljanja o vrijednosti ruralnog prostora potpuno promijenio te izgubio smisao u nužnosti obrade radi preživljavanja, ali dobiva na važnosti kao kvalitetno mjesto za stanovanje, čime se potvrđuje hipoteza H1 – ruralnost prostora čimbenik je kvalitete života u prošlosti i danas. Međutim neosporno je kako poljoprivreda pripada ruralnom prostoru kao njezina identifikacijska djelatnost te se revitalizacijom iste utječe na proizvodnju hrane, očuvanje posebnosti prostora ali i sprječavanje povećanja površina pod socijalnim ugarom. Time je potvrđena hipoteza H5 – revitalizacija poljoprivredne djelatnosti ima funkciju oživljavanja prostora.

Stanovništvo svojom dinamikom pokreće i zaustavlja sve razvojne procese u nekom prostoru, stoga je neosporno potvrđena hipoteza H2 – demografska problematika pokretač je svih destabilizacijskih procesa u prostoru. Ruralni prostori bi u tom kontekstu trebali biti u središtu pozornosti zbog uzastopnih dugotrajnih negativnih demografskih trendova, ali je istovremeno teško ponuditi općeprihvaćena stabilizacijska rješenja na državnoj razini s obzirom na suvremene demografske trendove od kojih ne ostaju pošteđeni ni mali, srednji ali i veliki gradovi.

Unatoč ne odviše optimističnim demografskim trendovima, pozitivna je okolnost da mladi ipak ostaju u višnjičkom kraju i ne teže emigraciji ukoliko ona nije potrebna. Ustaljena je praksa da mladići koji rade u srednjoeuropskim državama zadržavaju mjesto prebivališta u Višnjici s motivacijom da osiguraju bolje životne uvjete sebi i svojoj obitelji u rodnom kraju. Time je potvrđena hipoteza H3 – mlada radna snaga koja radi u inozemstvu čimbenik je opstanka prostora.

Kao preduvjet opstanka i razvoja prostora Višnjice javlja se potreba realizacije Schengenskog sporazuma, čime bi se ponovno otvorila komunikacija između Hrvatske i susjedne Slovenije – H4: valorizacija tranzitnog položaja i turističkih potencijala preduvjet je za uključivanje u suvremene razvojne tokove.

Literatura i izvori

Literatura

1. Adamček, J., Kampuš, I., 1976: *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*, Institut za hrvatsku povijest, Zagreb.
2. Bognar, A., 2001: Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, *Acta Geographica Croatica* 32, 7-29.
3. Crkvenčić, I., 1974: *Geografija SR Hrvatske* 1-7, knjiga 2, školska knjiga, Zagreb.
4. Cukor, T., 1977: Školske zadruge, u: *Ivanečki kalendar 1977* (ur. Kušen, E.), Novinsko izdavačko i štamparsko poduzeće Varaždin, Ivanec, 127-129.
5. Cvitanović, A., 2002: *Geografski rječnik*, Hrvatsko geografsko društvo-Zadar, Zadar.
6. Demek, J., 1972: *Manual for Detailed Geomorphological Mapping*, IGU Commission on Geomorphic Survey and Mapping, Academia, Prague.
7. Friščić, J., 1977: Povijest zadrugarstva, u: *Ivanečki kalendar 1977* (ur. Kušen, E.), Novinsko izdavačko i štamparsko poduzeće Varaždin, Ivanec, 114-127.
8. Gašparić, Z., 1994: *Povijest župe Donja Višnjica*, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Katedra Crkvene povijesti, Zagreb.
9. *Gradska razvojna strategija 2014.-2020.*, 2014, Grad Lepoglava, Varaždin.
10. Horvat, A., 1982: *Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Sveučilišna naklada Liber: Odjel za povijest umjetnosti Centra za povijesne znanosti, Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske – Grafički zavod Hrvatske – Kršćanska sadašnjost, Zagreb.
11. Horvat, S., 1977: Poljoprivredno zadružni kombinat Ivanec, u: *Ivanečki kalendar 1977*, (ur. Kušen, E.), Novinsko izdavačko i štamparsko poduzeće Varaždin, Ivanec, 129-131.
12. Jakopiček, I., 2013: *Govorna obilježja Donje Višnjice*, diplomski rad, Zagreb.
13. Klečina, A., Štefičar, S., Solina, K., Gračanin, I., 2015: *Izgradnja željezničke pruge Krapina-Lepoglava*, stručna studija, radna verzija, Fakultet prometnih znanosti, Zagreb.
14. Kruhek, M., 1972: *Posjedi, gradovi i dvorci obitelji Drašković*, KAJ-časopis za kulturu i prosvjetu, god. V., br. 11: 82- 96.
15. Loparić, I., Pahernik, M., 2012: GIS analiza ugroženosti padina klizištima u području Grada Lepoglave, *Acta Geographica Croatica*, 38, Zagreb, 35-58.

16. Lukić, A., 2012: *Mozaik izvan grada-tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske*, Meridijani, Samobor.
17. Marinović-Uzelac, A., 2002: Morfološki tipovi hrvatskog sela, u: Zbornici: *Prostor iza-kako modernizacija mijenja hrvatsko selo*, (ur. Štambuk, M., Rogić, I., Mišetić, A.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 131-154.
18. Mataga, Ž., 2005: Poljoprivredno zadrugarstvo u Hrvatskoj: razvoj i temeljni problemi, u: *Sociologija sela*, Institut za društvena istraživanja, 43 (1), Zagreb, 17-42.
19. Nejašmić, I., 2005: *Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima*, Školska knjiga, Zagreb.
20. Noršić, V., 2010: Višnjica, *Godišnjak društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije*. Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“. Zagreb, 323-343.
21. *Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica-175 godina školstva (1839.-2014.)*, (ur. Slavica Cingesar), Višnjica.
22. Pandžić, M., 1972: Jedan pogled na odnose vlastelina i kmetova kroz sačuvanu arhivsku građu, *KAJ-časopis za kulturu i prosvjetu*, god V., br. 11: 64-70.
23. Pejnović, D., Radeljak Kaufmann, P., Lukić, A., 2016: Razvoj i suvremena obilježja poljoprivrednog zadrugarstva na prostoru Hrvatske, *Hrvatski geografski glasnik*, 78 (2), Zagreb, 5-48.
24. Petrić, H., 2010: O nekim naseljima u porječju rijeke Bednje tijekom srednjega i početkom ranoga novoga vijeka, *KAJ-časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, 43 (213), No. 3.
25. *Spomenica za nižu pučku školu u Višnjici*, Arhiv škole u Višnjici.
26. Šantalab, D., 2004a: Zlogonje, kao feudalni posjed, *Novi Varaždinec* (br. 20), 22. rujna 2004., 41.
27. Šantalab, D., 2004b: Spomen-ploče Ognieslavu Utiešenoviću, *Novi Varaždinec* (br. 26), 3. studenog 2004., 38.
28. Šantalab, D., 2005a: Višnjica – mjesto bogate prošlosti, *Varaždinske vijesti*, br. 3168, 21. rujna 2005., 27.
29. Šantalab, D., 2005b: Značajan utjecaj trakošćanskog vlastelinstva, *Varaždinske vijesti* (br. 3169), 28. rujna 2005., 55.

30. Šimek, M., 1994: Arheološka topografija Lepoglave i okolice, *Lepoglavski zbornik 1993: Radovi sa znanstvenog skupa, „Šest stoljeća kulture i umjetnosti u Lepoglavi“*, Kajkavsko spravišće, Zagreb, 111-120.
31. Šimek, M., 1995: Arheološka podloga Klenovnika i okolice, *KLENOVNIK-750 godina*, TIVA-Tiskara Varaždin, Klenovnik. 27-33.
32. Šimunić, A., 1986: *Geološka građa okolice Lepoglave i osvrt na pojave mineralnih sirovina*, Radovi Zavoda za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1, Varaždin, 19-32.
33. Štambuk, M., 2002: Selo i modernizacija-kratka povijest nesporazuma, u: Zbornici: *Prostor iza-kako modernizacija mijenja hrvatsko selo*, (ur. Štambuk, M., Rogić, I., Mišetić, A.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 5-30.
34. Šterc, S., 2015: *Geografski i demogeografski identitet*, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb, 143.
35. Trkanjec, Ž., 1995: O darovanju posjeda Lobor, Velika, Klenovnik i Zlogonja Mihalju, Varaždinskom knezu, *KLENOVNIK-750 godina*, TIVA – Tiskara Varaždin, Klenovnik, 39.
36. Vresk, M., 2002: *Grad i urbanizacija*, Školska knjiga, Zagreb
37. Wertheimer-Baletić, A., 1978: *Ekonomska aktivnost stanovništva-demografski aspekti*, Školska knjiga, Zagreb.
38. Živić, D., 2002: Odabrane značajke demografske strukture seoskih naselja u Hrvatskoj 1953.-1991., u: Zbornici: *Prostor iza-kako modernizacija mijenja hrvatsko selo*, (ur. Štambuk, M., Rogić, I., Mišetić, A.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 91-130.

Izvori

Državni zavod za statistiku, Podaci o stanovništvu na razini naselja dobiveni na zahtjev.

Strategija razvoja Grada Lepoglave 2014. - 2020.

Županijska razvojna strategija 2011. - 2013.

DHMZ- Državni hidrometeorološki zavod, Podaci za meteorološku postaju Varaždin; zadnji standardni period (1981.- 2010. godine)

URL 1: Dobrovoljno vatrogasno društvo-Višnjica, <http://www.dvdvisnjica.hr/o-visnjici>, 18.10.2017.

URL 2: Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr>, 25.10.2017.

URL 3: Hrvatska u brojkama 2015., https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2015.pdf, 22.11.2017.

URL 4: Službene stranice grada Lepoglave, <http://www.lepoglava.hr/>, 25.10.2017.

URL 5: Trakošćan.hr, <http://www.trakoscan.hr/index.html>, 18.10.2017.

URL 6: Godišnji plan i program rada škole 2017./2018., http://os-ipoljakavisnjica.skole.hr/upload/osipoljakavisnjica/images/static3/856/attachment/Godisnji_plan_i_program_rada_skole_za_2017.-2018..pdf, 23.10.2017.

URL 7: Učenička zadruga „Višnja“, http://os-ipoljaka-visnjica.skole.hr/u_eni_ka_zadruga, 23.10.2017.

URL 8: Poljoprivredno poduzeće „Ivanec“, <http://www.pz-ivanec.hr/Naslovnica.aspx>, 23.10.2017.

URL 9: Hrvatski planinarski savez, <http://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/ravna-gora-vrh-piramida/>, 12.11.2017.

URL 10: Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2016, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2016/sljh2016.pdf, 13.11.2017.

URL 11: Turistička zajednica Općina Bednja, <http://www.turizam-trakoscan.hr/rijeka-bednja/>, 13.11.2017.

URL 12: Osnovna škola „Izidora Poljaka Višnjica“, <http://os-ipoljaka-visnjica.skole.hr/skola>, 2.11.2017.

URL 13: Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za 2016. godinu, http://www.lepoglava.hr/uploads/dokumenti_2016/veljaca/Program%20gradnje%202016%20.pdf, 13.11.2017.

URL 14: Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti za 2010. godinu, <https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj//Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izra%C4%8Dun%20indeksa%20razvijenosti%20na%20lokalnoj%20razini%202010..pdf>, 18.11.2017.

URL 15: Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Sjeverozapad 2014.-2020., <http://www.lagsz.hr/wp-content/uploads/2017/10/LRS-LAG-Sjeverozapad-2014-2020.pdf>, 18.11.2017.

Popis slika

Sl. 1. Geografski položaj područja Višnjice

Sl. 2. Crkva „Pohodjenja Blažene Djevice Marije“ u Višnjici iz prošloga stoljeća

Sl. 3. Centar naselja u Donjoj Višnjici u prošlosti

Sl. 4. Centar naselja u Donjoj Višnjici 2017. godine s novoizgrađenom školskom zgradom

Sl. 5. Hipsometrijska karta područja Grada Lepoglave s profilima

Sl. 6. Nagib padina na području Grada Lepoglave

Sl. 7. Klimadijagram za meteorološku postaju Varaždin

Sl. 8. Kretanje broja stanovnika na području Višnjice od 1857. do 2011. godine

Sl. 9. Gustoća naseljenosti stanovništva na području Grada Lepoglave prema Popisu 2011. godine

Sl. 10. Prirodno kretanje stanovništva područja Višnjice i Grada Lepoglave 2001.-2016. godine

Sl. 11. Dobno-spolna struktura stanovništva na području Višnjice 2011. godine

Sl. 12. Dobno-spolna struktura stanovništva na području Grada Lepoglave 2011. godine

Sl. 13. Indeks starosti stanovnika na području Grada Lepoglave prema Popisu 2011. godine

Sl. 14. Karakterističan ruralni (poljoprivredni) pejzaž na području Višnjice

Sl. 15. Stanovništvo područja Višnjice prema ekonomskoj aktivnosti 2011. godine

Sl. 16. Zaposleno stanovništvo područja Višnjice prema sektorima djelatnosti 2011. godine

Sl. 17. Obrazovna struktura stanovništva područja Višnjice 2011. godine

Sl. 18. Udjeli ispitanika prema godini rođenja

Sl. 19. Udjeli ispitanika prema mjestu stanovanja

Sl. 20. Udjeli ispitanika prema najvišoj razini završenog obrazovanja

- Sl. 21. Udjeli ispitanika s obzirom na trenutni bračni status
- Sl. 22. Udjeli ispitanika prema radnom statusu
- Sl. 23. Udjeli ispitanika koji su u radnom odnosu prema području djelatnosti
- Sl. 24. Udjeli ispitanika prema broju osoba u kućanstvu
- Sl. 25. Udjeli ispitanika prema uvjetima stjecanja trenutnog mjesta stanovanja

Popis tablica

- Tab. 1. Kretanje broja stanovnika po naseljima od 1857. do 2011. godine
- Tab. 2. Prirodno kretanje stanovništva naselja Višnjice od 2012. do 2016. godine
- Tab. 3. Ukupan broj doseljenih i odseljenih na području Višnjice, Grada Lepoglave i Varaždinske županije u 2001., 2011. i 2015. godini
- Tab. 4. Popis obaveznih i dodatnih centralnih funkcija lokalnog centra Višnjice

Prilozi

Anketni upitnik

1. Spol M Ž (zaokružite)

2. Mjesto stanovanja (zaokružite):

a) Bednjica	d) Gornja Višnjica
b) Jazbina Višnjička	e) Zalužje
c) Donja Višnjica	f) Zlogonje

3. Koje godine ste rođeni? _____

4. Mjesto Vašeg rođenja _____; 5. Mjesto rođenja Vaših roditelja
OTAC _____/MAJKA _____

6. Broj osoba u Vašem kućanstvu: _____

7. Koju ste najvišu razinu obrazovanja stekli? (zaokružite)

a) Nepotpuna osnovna škola	c) Srednja škola
b) Završena osnovna škola	d) Više obrazovanje

8. Mjesto pohađanja osnovne škole _____; 9. Mjesto pohađanja
Srednje škole _____; 10. Mjesto pohađanja više ili visoke
škole _____.

VI) Na koji način ostvarujete kontakte sa svojom obitelji i bližnjima?

VII) Smatrate li da Vaš obiteljski i društveni život „pati“ zbog Vašeg rada u inozemstvu? (zaokružite): DA/NE

VIII) Na koji način putujete od mjesta boravka do mjesta rada?

a) Vlastitim prijevozom

b) Organiziranim prijevozom od strane poslodavca

c) Ostalo: _____

IX) Planirate li raditi u inozemstvu (zaokružite):

a) Jednu do dvije godine

c) Do kraja radnoga staža

b) Tri do pet godina

d) Ostalo: _____

Zašto?

X) Smatrate li se u boljem financijskom položaju od svojih sumješтана koji rade u Republici Hrvatskoj? (zaokružite): DA/NE

Prema

čemu

tako

zaključujete?

26. Prema Vašem mišljenju, navedite pet glavnih prednosti života na području Višnjice!

27. Prema Vašem mišljenju, navedite pet glavnih nedostataka života na području Višnjice!

28. Prema Vašem mišljenju, navedite na koje bi ste načine poboljšali život stanovnika na području Višnjice!

29. Navedeno je nekoliko tvrdnji o uvjetima i kvaliteti života na prostoru Višnjice. Na skali od pet stupnjeva zaokružite broj ovisno o tvrdnji s kojom se slažete (1= uopće se ne slažem; 2=uglavnom se ne slažem; 3=niti se slažem niti se ne slažem; 4=uglavnom se slažem; 5=u potpunosti se slažem).

	1=uoopće se ne slažem	2=uglavnom se ne slažem	3=niti se slažem niti se ne slažem	4=uglavnom se slažem	5=u potpunosti se slažem
Živjeti na Višnjici ima više prednosti nego nedostataka.	1	2	3	4	5
Zatvaranjem graničnog prijelaza "Florijan" u naselju Zlogonje prostor Višnjice gubi na važnosti.	1	2	3	4	5
Prije zatvaranja graničnog prijelaza "Florijan" češće sam odlazio/odlazila u Republiku Sloveniju.	1	2	3	4	5
Prostor Višnjice dobro je prometno povezan autobusnim linijama s ostatkom Grada i Varaždinskom županijom.	1	2	3	4	5
Cestovna mreža na području Višnjice zadovoljavajuće je kvalitete.	1	2	3	4	5
Mreža javne rasvjete osvjetljava sva naseljena područja i pripadajuće putove.	1	2	3	4	5
Mreža nogostupa obuhvaća sve dijelove Višnjice na kojima je izražena veća koncentracija pješaka.	1	2	3	4	5
Osnovna škola "Izidora Poljaka" u Višnjici je dobro opremljena.	1	2	3	4	5
Važno je održavanje tradicijskih vrijednosti prostora Višnjice kroz rad škole.	1	2	3	4	5
Trgovine na području Višnjice zadovoljavaju svakodnevne potrebe mještana.	1	2	3	4	5
Izražena je podrška Grada Lepoglave za lokalna ruralna mjesta.	1	2	3	4	5
Ugostiteljski objekti predstavljaju važna mjesta okupljanja stanovnika Višnjice.	1	2	3	4	5
Ukinuće Pošte predstavlja nedostatak za daljni razvoj Višnjice.	1	2	3	4	5
Postavljanje bankomata olakšalo bi svakodnevni život stanovništva .	1	2	3	4	5
Otvaranjem Pošte i postavljanjem bankomata smanjila bi se potreba stanovnika za odlaskom u veća naselja/gradove.	1	2	3	4	5
Izražena je potreba za stalnim radom zdravstvene i stomatološke ambulante na području Višnjice.	1	2	3	4	5
Mjesna crkva predstavlja važno mjesto okupljanja stanovništva.	1	2	3	4	5
Budući razvoj Višnjice više ovisi o moći lokalnog stanovništva nego o političkoj vlasti.	1	2	3	4	5
Sve je više izražen centralitet grada Lepoglave.	1	2	3	4	5
Sve se manje ljudi bavi poljoprivredom zbog nezainteresiranosti.	1	2	3	4	5
Sve se manje ljudi bavi poljoprivredom zbog nedostatka vremena.	1	2	3	4	5
Povećava se značaj vinogradarskih površina i objekata.	1	2	3	4	5
Život u Višnjici sve više poprima oblik "gradskog života na selu."	1	2	3	4	5
Tradicija čini bitan segment svakodnevnog života u Višnjici.	1	2	3	4	5
Radnici koji rade izvan RH, s mjestom prebivališta u Višnjici, čine bitan poticajni faktor za budući razvoj Višnjice.	1	2	3	4	5
Uslužne djelatnosti (obrti) zadovoljavaju potrebe stanovnika Višnjice.	1	2	3	4	5
Komunalna infrastruktura je dobro organizirana.	1	2	3	4	5
Razne udruge održavaju društveni život na području Višnjice.	1	2	3	4	5
Društveni život je slabije izražen nego u prošlim vremenima.	1	2	3	4	5
Izražena je potreba za dječjim vrtićem na području Višnjice.	1	2	3	4	5
Preporučio/la bih drugima da dođu živjeti u Višnjicu.	1	2	3	4	5
Iseljeno stanovništvo Višnjice će se vratiti u mirovinu u Višnjicu.	1	2	3	4	5

Intervju (polustrukturirani)

1. Spol: M Ž
2. Koje godine ste rođeni?
3. Koje godine ste odselili?
4. Iz kojeg naselja Višnjice?
5. Zašto ste odselili (može više razloga)?
6. Jeste li odselili kao pojedinac ili s obitelji?
7. U koju zemlju/grad ste uselili?
8. Žalite li zbog Vaše odluke o iseljenu?
9. Planirate li svoj povratak u Višnjicu? Sami/s obitelji?
10. Koji bi bili/jesu razlozi Vašeg povratka?
11. U slučaju povratka, planirate li graditi nešto novo; nadogradnju?
12. U slučaju povratka, čime biste se htjeli baviti?
13. Koji su razlozi Vašeg odlaska u inozemstvo?
14. Koliko te brzo naučili strani jezik?
15. Kako ste se prilagodili načinu života u inozemstvu? Nikako/donekle/potpuno
16. Koliko brzo?
17. Koliko ste često održavali veze s rodnim krajem i na koje načine?
18. Smatrate li, da su uvjeti života i rada u inozemstvu bolji nego u Hrvatskoj? Na koje načine?
19. Kako procjenjujete Vaše materijalno stanje u odnosu na stanje u kojem biste bili da niste otišli u inozemstvo?